

सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा

२०८०

(संक्षिप्त भलक)

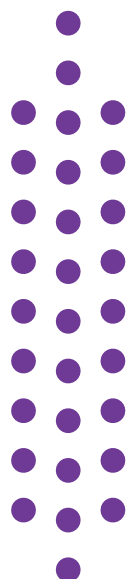

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा

२०८०

(संक्षिप्त झलक)

नेपाल सरकार

अर्थ मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

प्राक्कथन

सार्वजनिक संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को समग्र कार्यसम्पादनको बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले अर्थ मन्त्रालयले सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा, २०८० प्रकाशनमा ल्याएको छ। यसमा सार्वजनिक संस्थानको क्षेत्रगत अवस्था, वित्तीय कार्यसम्पादन विश्लेषण, व्यवस्थापकीय विश्लेषण र विनिवेशको अद्यावधिक अवस्थाको साथै सार्वजनिक संस्थान व्यवस्थापनका विविध पक्षको अध्ययन गरी मूल्याङ्कन गरिएको छ। संस्थान सञ्चालनको क्रममा देखिएका समस्या र चुनौतीको विश्लेषण र सुधारका लागि भए गरेका प्रयास एवम् आगामी दिनमा गर्नुपर्ने सुधार समेत प्रस्तुत गरिएको छ।

विगतमा सार्वजनिक संस्थानले मुलुकको आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका भए तापनि समयक्रममा खासगरी सञ्चालन एवम् व्यवस्थापनमा देखापरेका कमी कमीजोरीका कारण प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताको कमी, उत्पादन एवम् उत्पादकत्वमा हास, कमजोर सेवा प्रवाह लगायतका कारणले समग्र वित्तीय स्थिति सन्तोषजनक हुन सकेन। वित्तीय क्षेत्रका संस्थान र जनोपयोगी क्षेत्रका अधिकांश संस्थानको समग्र वित्तीय स्थिति सन्तोषजनक रहे तापनि अन्य क्षेत्रका संस्थानको सञ्चित नोक्सान निरन्तर रूपमा बढिरहेको छ। सरकारको शेयर तथा ऋण लगानी, संस्थानको कार्यसम्पादनस्तर, प्राप्त प्रतिफल र कोषको व्यवस्था नगरिएको अनिवार्य दायित्वको रकम समेत विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रमा तत्काल सुधार गर्न जरूरी देखिएको छ।

उपर्युक्त सन्दर्भमा हाल प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुन नसकेका र सार्वजनिक क्षेत्रमा राखिरहन पनि आवश्यक एवम् औचित्यपूर्ण नभएका संस्थानको पहिचान गरी निजी क्षेत्रको सहभागितामा थप पुँजी, प्रविधि र सक्षम व्यवस्थापन सहित सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिन्छ। कतिपय संस्थानलाई एकापसमा गाभेर दक्षता बढाई सञ्चालन गर्न सकिने देखिन्छ। सार्वजनिक क्षेत्रमा राख्न आवश्यक संस्थानको संरचनात्मक र व्यवस्थापकीय सुधार गरी व्यावसायिक स्वायत्तता प्रदान गर्न जरूरी देखिएको छ। सञ्चालनमा रहेका संस्थानको जोखिममा आधारित अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रणाली बनाई संस्थानलाई अझ बढि जिम्मेवार, पारदर्शी र जवाफदेही बनाउन अपरिहार्य देखिएको छ।

प्रस्तुत, सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा, २०८० नेपालका सार्वजनिक संस्थानको बारेमा जानकारी राख्न चाहने सम्बद्ध पक्ष, अनुसन्धानकर्ता एवं नीति निर्मातालाई समेत उपयोगी हुने अपेक्षा गरेको छु। साथै, सार्वजनिक संस्थान सुधारको लागि समेत यो प्रतिवेदन उपयोगी हुने विश्वास लिएको छु। प्रतिवेदन तयार गर्ने सन्दर्भमा सूचना तथा विवरण उपलब्ध गराउने सबै निकायका साथै प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न अर्थ मन्त्रालयका सबै कर्मचारीलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

जेठ, २०८०

डा. प्रकाश शरण महत
अर्थ मन्त्री

विषय सूची

	विषय	पेज नं.
	प्राक्कथन	i
	विषय सूची	ii
	तालिका सूची	iv
	चित्र सूची	v
खण्ड एक	सार्वजनिक संस्थानको समग्र अवस्था	
१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको विकास	२
१.३	सुधारका प्रयास	२
१.४	गठन तथा व्यवस्थापन	४
१.५	नेपालको अर्थतन्त्रमा सार्वजनिक संस्थानको भूमिका	५
१.६	सार्वजनिक संस्थानको समग्र कार्यसम्पादन स्थिति	६
१.७	स्वामित्व संरचना	९
१.८	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सञ्चालन आयको अनुपात	१२
१.९	आयकरमा योगदान	१३
१.१०	रोजगारीमा योगदान	१४
१.११	एकीकृत वासलातको स्थिति	१५
१.१२	एकीकृत नाफा/नोकसानको स्थिति	१६
१.१३	बजार पुँजीकरण	१६
१.१४	विनिवेश तथा निजीकरण गरिएका संस्थानको वर्तमान अवस्था	१७
खण्ड दुई	सार्वजनिक संस्थानको क्षेत्रगत समीक्षा	
२.१	औद्योगिक क्षेत्र	२०
२.२	व्यापारिक क्षेत्र	२२
२.३	सेवा क्षेत्र	२३
२.४	सामाजिक क्षेत्र	२५
२.५	जनोपयोगी क्षेत्र	२७
२.६	वित्तीय क्षेत्र	२९
२.७	विकास समिति	३०
खण्ड तीन	सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय विश्लेषण	
३.१	नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्थानमा गरेको लगानी	३२
३.२	सञ्चालन आय	३३
३.३	प्रशासनिक खर्च	३४
३.४	खुद नाफा/नोकसान	३५
३.५	नेपाल सरकारले प्राप्त गरेको लाभांश	३६
३.६	शेयरधनी कोष/नेटवर्थ	३७

३.७	कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व	३८
३.८	जनशक्ति व्यवस्थापन	३८
३.९	लेखापरीक्षणको अवस्था	३९
३.१०	उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थान	४०
खण्ड चार	सार्वजनिक संस्थान सञ्चालनमा देखिएका चुनौती तथा सुधारका क्षेत्र	
४.१	सार्वजनिक संस्थान सञ्चालनका चुनौती	४३
४.२	सार्वजनिक संस्थान सुधारका क्षेत्र	४५
खण्ड पाँच	सार्वजनिक संस्थानको तथ्याङ्कीय विवरण	
५.१	सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय कार्यकुशलतासम्बन्धी संक्षिप्त विवरण	४९
५.२	सार्वजनिक संस्थानको २०७९ आषाढ मसान्तको सम्पत्ति तथा दायित्वको विवरण	५१
५.३	(क) सार्वजनिक संस्थानको आ.व. २०७८/७९ को खुद नाफा/नोक्सान विवरण	५३
५.३	(ख) सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत वासलात	५५
५.३	(ग) सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत नाफा/नोक्सान	५६
५.४	सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त लाभांशको विवरण (सार्वजनिक संस्थानको विवरणअनुसार)	५७
५.५	सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त लाभांशको विवरण (सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको वित्तीय विवरणअनुसार)	५८
५.६	सार्वजनिक संस्थानको शेयर लगानी संरचना	५९
५.७	सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन/विक्री आय	६०
५.८	सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफा/नोक्सान	६२
५.९	सार्वजनिक संस्थानको प्रशासकीय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित) को विवरण	६४
५.१०	खुद नाफाका आधारमा प्रति कर्मचारी योगदान	६६
५.११	नेपाल सरकारको शेयर लगानीमा देखिएको फरक रकम	६७
५.१२	नेपाल सरकारको ऋण लगानीमा देखिएको फरक रकम	६९
५.१३	सार्वजनिक संस्थानको सञ्चित नाफा तथा नोक्सानको विवरण	७१
५.१४	कोषमा व्यवस्था नभएको सम्भावित दायित्वको विवरण	७२
५.१५	विगतमा विनिवेश वा खारेज गरिएका सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारबाट दायित्व भुक्तानी गर्न गरिएको लगानी विवरण	७३
५.१६	सार्वजनिक संस्थानको शेयरधनीकोष (नेटवर्थ)	७४
५.१७	सार्वजनिक संस्थानको डेब्ट/इक्विटी अनुपात	७५
५.१८	नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरित पुँजीको विवरण	७६
५.१९	नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरित पुँजीको विवरण (नेपाल सरकारले शेयर लगानी वापत अग्रिम रूपमा प्राप्त गरेको)	७७
५.२०	सार्वजनिक संस्थानको विवरण	७८
अनुसूची	शब्दावली	vi

तालिका सूची

	पेज नं
तालिका १.१ सार्वजनिक संस्थानको प्रमुख वित्तीय सूचकहरु	७
तालिका १.२ सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन तथा वित्तीय स्थितिका अन्य सूचकहरु	८
तालिका १.३ संस्थानको शेयर संरचना	१०
तालिका १.४ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सञ्चालन आयको हिस्सा	१२
तालिका १.५ आयकरमा योगदान	१३
तालिका १.६ रोजगारीमा योगदानको स्थिति	१४
तालिका १.७ एकीकृत वासलात	१५
तालिका १.८ एकीकृत नाफा/नोक्सान	१६
तालिका १.९ सूचीकृत संस्थानको बजार पुँजीकरण स्थिति	१७
तालिका १.१० निजीकरण भई खारेजी भएका संस्थानको विवरण	१८
तालिका १.११ निजीकृत संस्थानको स्थिति	१९
तालिका २.१ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा औद्योगिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२०
तालिका २.२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा व्यापारिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२२
तालिका २.३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सेवा क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२४
तालिका २.४ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सामाजिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२६
तालिका २.५ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा जनोपयोगी क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२७
तालिका २.६ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा वित्तीय क्षेत्रको वित्तीय स्थिति	२९
तालिका ३.१ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कुल लगानी (शेयर र ऋण) को अवस्था	३३
तालिका ३.२ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा सञ्चालन आयको अवस्था	३४
तालिका ३.३ विगत पाँच आर्थिक वर्षको प्रशासनिक खर्चको अवस्था	३४
तालिका ३.४ विगत पाँच आर्थिक वर्षको खुद नाफा/नोक्सान तथा सञ्चित नाफा नोक्सानको स्थितिको विवरण	३६
तालिका ३.५ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा लाभांश प्राप्तिको विवरण	३६
तालिका ३.६ विगत पाँच आर्थिक वर्षको शेयरधनीकोष/नेटवर्थको अवस्था	३७
तालिका ३.७ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्वको अवस्था	३८
तालिका ३.८ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कार्यरत कर्मचारीको अवस्था(संख्यामा)	३९
तालिका ३.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय स्थिति	४०
तालिका ३.१० आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको विगत पाँच आर्थिक वर्षको खुद नाफा/नोक्सानको अवस्था	४१
तालिका ३.११ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नोक्सान हुने पाँच सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय स्थिति	४१
तालिका ३.१२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नोक्सान गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको विगत पाँच वर्षको खुद नाफा/नोक्सानको अवस्था	४२

चित्र सूची

	पेज नं
चित्र १ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल सञ्चालन आयको अनुपात	१२
चित्र २ कुल आयकरमा सार्वजनिक संस्थानको योगदान (प्रतिशत)	१३
चित्र ३ रोजगारीमा संस्थानको क्षेत्रगत विवरण (प्रतिशतमा)	१४
चित्र ४ शेयर लगानी र लाभांश अनुपात	३७

खण्ड एक

सार्वजनिक संस्थानको समग्र अवस्था

१.१ पृष्ठभूमि

आमनागरिकको दैनिक जीवनयापनसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेका अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवा, सर्वसुलभ एवं सुपथ मूल्यमा उपलब्ध गराउने, रोजगारी सिर्जना गर्ने, विकासका लागि भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने, आत्मनिर्भर र स्वाधीन अर्थतन्त्रको आधार तयार गर्ने, आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने, निजी क्षेत्रको विकासका लागि वातावरण तयार गर्ने एवं समतामूलक राज्यको स्थापना गरी सामाजिक न्यायको प्रवर्द्धन गर्ने लगायतका उद्देश्यसाथ सार्वजनिक संस्थानको स्थापना गरिएको हो।

सन् १९३० पछि विश्वमा सार्वजनिक संस्थान स्थापना गर्ने लहर चलेको पाइन्छ। विशेष गरी सन् १९३० को विश्व आर्थिक मन्दीको घटनाले बजार संयन्त्रले सफलतापूर्वक काम नगरेको अनुभव, निजी क्षेत्र सवल र सक्षम भइनसकेको अवस्था, लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणा, पूर्वाधार विकासको कमजोर अवस्थाले गर्दा सरकारले नै नागरिकका दैनिक जीवनयापनका वस्तु तथा सेवाको व्यवस्थापनमा अग्रसर हुनुपर्ने अवस्था र द्वितीय विश्वयुद्धको कारणबाट प्रभावित विश्वमा पुनः निर्माण र नागरिक जीवन एवं विकास व्यवस्थापन गर्न सरकारको भूमिका सशक्त हुनुपर्ने परिस्थितिले सार्वजनिक संस्थानको विकास भयो। द्वितीय विश्वयुद्ध पश्चात् लोककल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको अभ्याससँगै आम नागरिकका लागि अत्यावश्यक, सार्वजनिक र एकाधिकार रहेका वस्तु तथा सेवाको उत्पादन, वितरण र व्यवस्थापन गरी राज्यप्रति नागरिक भरोसा सिर्जना गर्ने उद्देश्यसाथ सार्वजनिक संस्थानको स्थापना गरिएको पाइन्छ।

निजी क्षेत्रको विकासको प्रारम्भिक अवस्थामा विकास गतिविधिमा निजी क्षेत्रको न्यून उपस्थिति, राष्ट्रिय उद्योगधन्दाको विकास तथा संरक्षण गर्नुपर्ने आवश्यकता र रणनीतिक क्षेत्रमा राज्यको उपस्थिति सशक्त र सुदृढ बनाउनुपर्ने कारणले पनि सार्वजनिक संस्थानको स्थापनाको आधार खडा गरेको पाइन्छ। नेपालमा पनि यसै परिवेशबाट सार्वजनिक संस्थान स्थापना भई सञ्चालनमा आएका हुन्। राज्यबाट विभिन्न क्षेत्रमा सेवा प्रवाह लगायतका विविध विषयमा मार्गदर्शकको भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने भएकोले औद्योगिक विकास, व्यापारिक गतिविधि सञ्चालन, सामाजिक सेवा, जनोपयोगी क्षेत्र र वित्तीय क्षेत्र लगायतका विविध क्षेत्रमा विशिष्टिकरण र व्यावसायिकता प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यकासाथ सार्वजनिक संस्थान स्थापना भएका हुन्। निजी क्षेत्रको लगानी कमै मात्र आकर्षित हुने तर राज्यले महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेपर्ने विषय एवम् क्षेत्रमा निश्चित समयावधिकालागि सार्वजनिक संस्थानको भूमिका अद्यापि सान्दर्भिक रहेको देखिन्छ।

१.२ नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको विकास

नेपालमा पहिलो सार्वजनिक संस्थानको रूपमा वि.सं. १९९३ मा विराटनगर जुट मिलको स्थापना भई प्रथम पञ्चवर्षीय योजना (वि. सं. २०१३ - वि. सं. २०१८) को अवधिमा सार्वजनिक संस्थानको स्थापनाले गति लिएको देखिन्छ। यस अवधिमा वित्तीय, व्यापारिक एवं औद्योगिक क्षेत्रका नेशनल ट्रेडिङ लिमिटेड, दि टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल, नेशनल कन्स्ट्रक्सन कम्पनीलगायतका संस्थान स्थापना भई सञ्चालनमा आएका थिए। चौथो पञ्चवर्षीय योजना अवधिमा संस्थान स्थापना द्रुत गतिमा अगाडि बढेको पाइन्छ। सातौँ पञ्चवर्षीय योजना (वि. सं. २०४२ - वि. सं. २०४७) को अन्त्यसम्ममा सरकारको पूर्ण वा अधिकांश स्वामित्व भएका संस्थानको संख्या ६२ पुगेको थियो। संस्थानको शेयर पुँजीमा ५० प्रतिशत भन्दा बढी सरकारको स्वामित्व भएका निकायलाई मात्र सार्वजनिक संस्थानको रूपमा परिभाषित गर्ने व्यवस्था अन्तर्गत हाल औद्योगिक क्षेत्रमा १०, व्यापारिक क्षेत्रमा ४, सेवा क्षेत्रमा ११, सामाजिक क्षेत्रमा ५, जनोपयोगी क्षेत्रमा ५ र वित्तीय क्षेत्रमा ९ गरी जम्मा ४४ वटा सार्वजनिक संस्थान अस्तित्वमा छन्। अस्तित्वमा रहेकामध्ये ४२ सार्वजनिक संस्थान मात्र सञ्चालनमा रहेका छन्। जनकपुर चुरोट कारखाना लि., बुटवल धागो कारखाना लि., नेपाल इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी सेवा केन्द्र लि., नेशनल कन्स्ट्रक्सन कम्पनी नेपाल लि. र नेपाल ओरियन्ड म्याग्नेसाइट प्रा.लि. कानुनी रूपमा अस्तित्वमा रहे तापनि ती संस्थानले हाल कुनै व्यावसायिक कारोबार गरेका छैनन्। नेपाल मेटल कम्पनी लि. स्थापना भएदेखि हालसम्म सञ्चालनमा आएको छैन।

केही वर्षयता जलविद्युत उत्पादन तथा प्रसारण लाईन, सार्वजनिक निर्माण र औद्योगिक क्षेत्रमा लगानी गर्दै जाने सरकारको नीतिअनुरूप थप नयाँ सार्वजनिक संस्थान स्थापना भएका छन्। धौबादी फलाम कम्पनी लि. र नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि. पछिल्ला समयमा स्थापना भएका सार्वजनिक संस्थान हुन्।

१.३ सुधारका प्रयास

वस्तु तथा सेवाको उत्पादन तथा वितरण गरी सार्वजनिक सेवालार्इ दिगो, भरपर्दो र सहज बनाई अर्थतन्त्रका विविध पक्षमा अग्रणी भूमिका खेल्ने ध्येयले स्थापना भई सञ्चालन भएका सार्वजनिक संस्थानको सुधार गरी सक्षम र सवल संस्थाको रूपमा अगाडि बढाउन वार्षिक बजेटमार्फत विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिदै आइएको छ। संस्थानको व्यवस्थापकीय पक्ष र कार्य सम्पादनस्तरमा सुधार गर्न नीतिगत तथा संस्थागत सुधार गर्ने, आर्थिक कारोवारमा पारदर्शिता र उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गर्ने गराउने, जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने, उदारीकरण नीतिअनुसार स्वायतता प्रदान गर्ने, आर्थिक स्थिति सुदृढ गरी संस्थानको व्यावसायिक क्षमता बढाउने, विनिवेश/ निजीकरण/ गाभ्ने/ खारेजी गर्ने र रणनीतिक साझेदार/ नागरिक स्वामित्व अभिवृद्धि गर्ने जस्ता प्रयास निरन्तर रूपमा भइरहेका छन्। ती मध्ये केही महत्त्वपूर्ण सुधार देहायअनुसार रहेका छन्:

(क) स्थापनाको प्रारम्भिक समयमा सार्वजनिक संस्थानको व्यावसायिक तथा वित्तीय कार्यसम्पादन सन्तोषप्रद अवस्थामा रहेको थियो। सरकारको संरक्षण र लगानीमा सञ्चालित सार्वजनिक संस्थान आर्थिक उदारीकरणपछि प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणमा व्यावसायिक कुशलताअनुरूप

सञ्चालनमा आउन र निजीक्षेत्रसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्दा क्रमशः कमजोर बन्दै गए। सार्वजनिक संस्थानको खस्कदो अवस्था र सन् १९८० मा विश्वभरि आएको निजीकरणको लहरले सार्वजनिक संस्थान सरकार आफैँले सञ्चालन गरिरहनुपर्छ कि पढैन भन्ने बहस शुरु भयो। सार्वजनिक संस्थान सञ्चालनबाट सरकार अलग रहनुपर्छ भन्ने अवधारणाअनुसार संस्थानको निजीकरण शुरु गरियो। केही संस्थान विघटन वा बन्द गरिए। केही संस्थानको पुनरसंरचना गरी निरन्तरता दिइयो। निजीकरण गरिएका संस्थानले समेत उत्पादन, रोजगारी अभिवृद्धि, लगानी वृद्धि जस्ता क्षेत्रमा अपेक्षित परिणाम दिन नसकेपछि लामो समयदेखि निजीकरण प्रक्रिया अगाडि बढ्न सकेको छैन। संस्थान सञ्चालनको मान्यता सरकार परिवर्तन भए अनुसार फरक-फरक भएकोले निजीकरण कार्यक्रमले अपेक्षित गति लिन सकेको छैन।

- (ख) खुला बजार अर्थनीति अवलम्बन गरे पश्चात् सार्वजनिक संस्थानमा सरकारको लगानी विनिवेश गर्ने नीतिअनुरूप हालसम्म ३० वटा संस्थानको निजीकरण गरिएको छ। निजीकरण पश्चात् संस्थानमा लगानी बढ्ने, उत्पादन तथा रोजगारी बढ्ने र समग्रमा कार्यसम्पादन अपेक्षित रूपमा सुधार हुने अपेक्षा भएतापनि सो सार्थक बन्न सकेको छैन।
- (ग) अध्ययन तथा विज्ञको सिफारिसअनुसार कतिपय सार्वजनिक संस्थानको आवश्यकता र औचित्यका आधारमा पुनरसंरचना, सुधार तथा परिमार्जन गर्न आवश्यक भई तदनुसार कार्य प्रक्रिया शुरु गरिएको छ।
- (घ) व्यावसायिक कार्यकुशलता, वित्तीय दक्षता, सेवा प्रवाह क्षमता र उद्यमशीलता वृद्धिका लागि एकै प्रकृतिका संस्थानलाई एक आपसमा गाभ्ने लगायतका सुधार प्रयासहरू निरन्तर भइरहेका छन्। यसै सिलसिलामा एन. आई. डि. सि. डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्कमा र राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लि. कृषि सामग्री कम्पनी लि. मा गाभिएको छ भने नेशनल ट्रेडिङ लिमिटेड र नेपाल खाद्य संस्थानलाई एकीकृत गरी खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि. बनाइएको छ।
- (ङ) सार्वजनिक संस्थानको औचित्य माथि बहस चलिरहेको बेलामा नेपालको सन्दर्भमा अत्यावश्यक वस्तु र सेवाको आपूर्ति, दुर्गममा खाद्यान्न आपूर्ति, बजारमा मूल्य स्थिरता र प्रतिकूल परिस्थितिमा काम गर्नको लागि सार्वजनिक संस्थानको आवश्यकता अपरिहार्य छ। भूकम्प, बाढी पहिरो, महामारी लगायतका विपद्को समयमा सार्वजनिक संस्थानले निर्वाह गरेको भूमिकाबाट संस्थानको आवश्यकता पुनर्पुष्टी भएको छ। भू-कम्प तथा महामारी लगायतको सङ्कटको समयमा खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि., नेपाल आयल निगम, नेपाल वायुसेवा निगम, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी तथा साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशनले वस्तु तथा सेवाको आपूर्तिमा पुऱ्याएको योगदान प्रशंसनीय रहेको थियो। यस तथ्यलाई मनन गरी सार्वजनिक संस्थानको क्षमता वृद्धि, पुँजी वृद्धि, प्रक्रियामा सुधार तथा नवीन प्रविधिको अवलम्बन गरी संस्थान सुधार गर्ने कार्य निरन्तर भइरहेका छन्।
- (च) प्रतिस्पर्धात्मक बजारमा सार्वजनिक संस्थानलाई मूल्य निर्धारण र व्यावसायिक निर्णयमा स्वायत्तता दिँदै व्यवस्थापनमा गरिएको सुधारको परिणामस्वरूप बैङ्क तथा वित्तीय क्षेत्रका सबै तथा व्यापार र सेवा क्षेत्रमा सञ्चालित केही सार्वजनिक संस्थानको सेवा प्रवाह र वित्तीय कार्यसम्पादनमा क्रमशः सुधार हुँदै आएको छ। तथापि, सार्वजनिक संस्थानको स्थिति समीक्षा

गर्दा प्रत्येक संस्थानको सुक्ष्म अध्ययन गरी सुधार प्रक्रियालाई तीव्रता दिनु जरूरी देखिएको छ।

- (छ) विश्वव्यापीकरणले सिर्जना गरेका अवसर र चुनौतीको उचित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन हुन नसक्दा अझै पनि असमानताको दूरी कम हुन सकेको छैन। यसबाट कमजोर तथा पछाडि परेका सिमान्तकृत वर्गलाई सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्नु राज्यको मुख्य जिम्मेवारी र दायित्व रहेको छ। यस सन्दर्भमा सरकारको उपस्थितिलाई सार्थक बनाउन सार्वजनिक संस्थानको सवलीकरण गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई महसुस गरी बन्द रहेका संस्थान सञ्चालन गर्ने प्रयास भएको छ। यसबाट निष्कृत रहेको राज्यको स्रोत-साधनको सदुपयोग तथा परिचालन हुने र सार्वजनिक सेवा वितरण, उत्पादन र उपभोग प्रणालीमा सहजीकरण हुने अपेक्षा गरिएको छ।
- (ज) बन्द अवस्थामा रहेका सार्वजनिक संस्थानलाई आवश्यकता, औचित्य एवं सम्भाव्यताका आधारमा पुनरसंरचना गरी सञ्चालनमा ल्याउने, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा रणनीतिक साझेदार भित्र्याउने, शेयर विनिवेश गर्ने, सरकारकै स्वामित्वमा सञ्चालन गर्नुपर्ने संस्थानलाई पुँजी वृद्धि गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, संस्थान सञ्चालनमा प्रभावकारी अनुगमन-मूल्याङ्कन गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिने जस्ता विविध पक्षमा सुधार गरिदै आइएको छ।

१.४ गठन तथा व्यवस्थापन

नेपालमा सार्वजनिक संस्थान विभिन्न ऐनद्वारा गठन भएका छन्। २०७९ आषाढ मसान्तमा कायम रहेका ४४ संस्थानमध्ये नेपाल सरकारको अधिकांश स्वामित्व भएका ३३ वटा संस्थान कम्पनी ऐन, ७ वटा संस्थान विशेष ऐन, २ वटा सञ्चार संस्थान ऐन, १ वटा सहकारी ऐन र १ वटा संस्थान ऐनबमोजिम स्थापना भएका छन्। यी संस्थानको कार्यसञ्चालनका लागि प्रबन्धपत्र नियमावली र विनियमावलीसमेत फरक फरक छन्। संस्थान सञ्चालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको पदपूर्ति प्रक्रिया र वृत्ति विकासका विषयमा नेपालको संविधानबमोजिम लोक सेवा आयोगले यस सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी लागू गरिसकेको हुँदा यस विषयमा धेरै हदसम्म एकरूपता कायम भएको छ। तथापि, सार्वजनिक संस्थानअनुसार कर्मचारीको सेवा सुविधामा विविधता कायमै रहेको छ। कर्मचारीको कार्यसम्पादनस्तरसँग सेवा सुविधालाई आवद्ध गर्न सकिएको छैन।

संस्थान सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा साधारणसभा, सञ्चालक समिति र व्यवस्थापन समूह गरी तीन तहको संरचना रहेको छ। साधारणसभा अन्तर्गत रहने सञ्चालक समिति संस्थानको समग्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापकीय कार्यमा जवाफदेही हुने गर्दछ। कम्पनी ऐनअनुसार स्थापना र सञ्चालन भएका संस्थानको सञ्चालक समितिमा कम्तिमा ५ (पाँच) र बढीमा ११ (एघार) जनासम्म रहने प्रावधान छ भने विशेष ऐन र अन्य सम्बन्धित ऐनका आधारमा स्थापना भएका संस्थानको सञ्चालक समिति सदस्य संख्या संस्थानको प्रकृतिअनुसार फरक फरक भएको पाइन्छ। सञ्चालक समिति र व्यवस्थापनको क्षमता, कार्यकुशलता र व्यवसायिकताको विकास अपेक्षित रूपमा हुनसकेको छैन।

सार्वजनिक संस्थान कार्य प्रकृतिअनुसार विभिन्न मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका छन्। हाल अस्तित्वमा रहेका संस्थानमध्ये उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय अन्तर्गत १४, अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गत ९, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत ५, ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय अन्तर्गत ३, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गत ३, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्ययन मन्त्रालय अन्तर्गत ३, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय अन्तर्गत २, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत २, शहरी विकास मन्त्रालय, खानेपानी मन्त्रालय र शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गत १/१ संस्थान रहेका छन्। सार्वजनिक संस्थानको लगानी, विनिवेश, सुविधा निर्धारण, समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको कार्य अर्थ मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत रहेको छ। हाल अस्तित्वमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको गठन तथा ती संस्थानको व्यवस्थापनसम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका ५.२० मा छ।

१.५ नेपालको अर्थतन्त्रमा सार्वजनिक संस्थानको भूमिका

सार्वजनिक संस्थानले नेपालको आर्थिक तथा सामाजिक विकास र पूर्वाधार निर्माणको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आएका छन्। बजारमा वस्तु तथा सेवाको उत्पादन एवं वितरण गर्ने, वस्तु तथा सेवाको मूल्य तथा गुणात्मकताका लागि मापदण्ड (Benchmark) निर्धारण गर्ने लगायतका विविध पक्षमा अहम् भूमिका खेल्दै आएका छन्। सार्वजनिक संस्थानले खेलेको भूमिकालाई संक्षेपमा देहायबमोजिम उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- (क) नेपालमा योजनावद्ध विकासको थालनीको चरणमा सार्वजनिक संस्थानले विकासको संवाहक, पूर्वाधार निर्माणको नेतृत्वकर्ता र अत्यावश्यक वस्तुको वितरण र बजारमा हुन सक्ने कृत्रिम अभाव, कार्टेलिड, सिण्डिकेट र कालोबजारीलाई नियन्त्रण गर्न सहयोग गरी अर्थतन्त्रको विकास र सञ्चालनमा योगदान गरेको पाइन्छ।
- (ख) बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रको विकास एवं स्रोत परिचालन, वित्तीय सेवाको विस्तार, मूल्य स्थिरता तथा उद्यमशिलता विकास, औद्योगिकीकरण, सेवा प्रदायक, बजार निर्माता र पुँजी परिचालकको रूपमा कार्य गरी वित्तीय क्षेत्रको विकासमा योगदान दिएको पाइन्छ।
- (ग) सार्वजनिक संस्थानले विगतदेखि हालसम्म जनताको आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने, वस्तु तथा सेवाको उत्पादन र वितरण गर्ने, रोजगारी सिर्जना र गार्हस्थ्य उत्पादनमा वृद्धि गर्ने, वैदेशिक व्यापारमा सहजीकरण र राष्ट्रिय हित प्रवर्द्धनमा योगदान पुऱ्याएका छन्।
- (घ) सार्वजनिक संस्थानले नेपालको परम्परागत कला, संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी साँस्कृतिक पहिचान र सामाजिक मूल्य-मान्यताको संरक्षण गर्नुको साथै सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा समेत योगदान पुऱ्याएका छन्।
- (ङ) नेपालको अर्थतन्त्रका गतिविधिलाई अन्तराष्ट्रिय आर्थिक संयन्त्रसँग जोड्ने संवाहकको रूपमा सार्वजनिक संस्थानको भूमिका रहेको छ।
- (च) सूचना तथा सञ्चार प्रणालीको विकास र विस्तार गरी जनताको सुसूचित हुन पाउने हकको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न सहयोग पुऱ्याएका छन्।
- (छ) नेपाल सरकारको कर तथा गैहकर राजस्वमा समेत संस्थानको महत्त्वपूर्ण योगदान रहेको छ।

१.६ सार्वजनिक संस्थानको समग्र कार्यसम्पादन स्थिति

विश्वव्यापीरूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को संक्रमणबाट आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा पनि समग्र अर्थतन्त्र प्रभावित रह्यो। युकेनमा भएको युद्धको कारण अर्थतन्त्रमा प्रत्यक्ष एवम् परोक्ष प्रभाव पर्न गयो। यसबाट सार्वजनिक संस्थानको समग्र कार्यसम्पादनमा असर पर्न गएको अवस्था छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा संस्थानको कुल सञ्चालन आय रू. ४ खर्ब २२ अर्ब ४४ करोड १७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३६.२२ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ५ खर्ब ७५ अर्ब ४३ करोड ५५ लाख पुगेको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफामा ९४.१५ प्रतिशतले कमी आई आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नोक्सानी समेतलाई समायोजन गर्दा रू. १ अर्ब ५४ करोड २० लाख कायम भएको छ। नाफा भएका संस्थानबाट आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा जम्मा रू. ६ अर्ब १५ करोड ५१ लाख लाभांश प्राप्त भएको छ। यो रकम अघिल्लो वर्षको तुलनामा ८.४३ प्रतिशतले कम हो।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सञ्चित नाफा गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ०.७४ प्रतिशतले कमी आई रू. १ खर्ब १२ अर्ब ७२ करोड ७१ लाख पुगेको छ। सञ्चित नोक्सानी गत आर्थिक वर्षको तुलनामा १७६.८ प्रतिशतले बढी रू. ६० अर्ब ३१ करोड ९२ लाख कायम भएको छ। सबै संस्थानको सञ्चित नाफामा ४२.९० प्रतिशतले कमी आई रू. ५२ अर्ब ४० करोड ७८ लाख पुगेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा अस्तित्वमा रहेकामध्ये २५ वटा संस्थान नाफा आर्जन गर्न सफल भएका छन् भने १७ वटा संस्थानले घाटा व्यहोरेका छन्। दुईवटा संस्थानको कारोबार शून्य रहेको छ। यस आर्थिक वर्षमा पनि जनकपुर चुरोट कारखाना लि. बन्द छ भने विद्युत उत्पादन कम्पनी लि. र राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको व्यवसाय शुरुवाती अवस्थामा नै रहेको छ। नोक्सानीमा सञ्चालन भइरहेका संस्थानमध्ये नेपाल ओरिण्ड म्यागनासाईट प्रा. लि. र बुटवल धागो कारखाना लि. को व्यावसायिक कारोबार नभएको अवस्था छ। नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.ले पनि व्यवस्थित रूपले गति लिन सकेको छैन। व्यावसायिक कारोबार नभएपनि यी तीन कम्पनीको प्रशासनिक खर्च हुने नै भएकाले नोक्सानी व्यहोरिरहेका छन्। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नाफामा सञ्चालित २५ संस्थानको खुद नाफा ३३.६५ प्रतिशतले बढेको छ भने नोक्सानीमा सञ्चालित १७ संस्थानको खुद नोक्सानी ६१०.९६ प्रतिशतले बढेको छ। सार्वजनिक संस्थानको प्रशासनिक खर्चमा २.४ प्रतिशतले कमी आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा शेयरधनीकोष/नेटवर्थ गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ०.७४ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ७ खर्ब ६१ अर्ब ३३ करोड २५ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा संस्थानमा नेपाल सरकारको कुल लगानी गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ८.९७ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ६ खर्ब १८ अर्ब १६ करोड ४६ लाख पुगेको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा शेयर लगानी ४.५४ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ३ खर्ब २८ अर्ब ९२ करोड ७५ लाख पुगेको छ भने ऋण लगानी १४.४९ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. २ खर्ब ८९ अर्ब २३ करोड ७१ लाख पुगेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कोषमा व्यवस्था नभएको दायित्वमा गत आर्थिक वर्षको तुलनामा २०.२६ प्रतिशतले कमी आएको छ भने सम्भावित दायित्व पनि ७४.८२ प्रतिशतले कम भएको छ। हालसम्म छ वटा सार्वजनिक संस्थान नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लि. मा सूचीकृत भई अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा बजार पुँजीकरण २८.८० प्रतिशतले कमी आएको छ। शेयर बजारमा आएको उतारचढावले गर्दा सूचीकृत सार्वजनिक संस्थानको शेयरको बजार मूल्यमा प्रभाव परेकोले यस्तो हुन गएको देखिन्छ। केही संस्थानको नियमित रूपमा लेखा परीक्षण हुन नसकेकोले वित्तीय अवस्थाको यथार्थ मूल्याङ्कन हुन नसक्नुका साथै वित्तीय अनुशासनको पक्ष पनि कमजोर रहेको छ। सबै संस्थानमा तोकिएको समयमा नै लेखा परीक्षण गर्न प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र सञ्चालक समितिलाई जिम्मेवार बनाउने र सोही आधारमा निजहरू लाई निरन्तरता दिने नदिने निर्णय हुनुपर्ने देखिन्छ। हाल अस्तित्वमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ र २०७८/७९ को वित्तीय स्थिति निम्नानुसार तालिका १.१ र १.२ मा रहेको छ:

तालिका १.१ सार्वजनिक संस्थानको प्रमुख वित्तीय सूचकहरू

क्र.सं.	विवरण	रकम (रु.लाखमा)		
		आर्थिक वर्ष २०७७/७८	आर्थिक वर्ष २०७८/७९	परिवर्तन (प्रतिशत)
	आर्थिक वर्षको अन्त्यमा वित्तीय स्थिति			
१	चुत्ता पुँजी	३४७९४३८	३७२५५४१.	७.०७
२	सञ्चित नाफा/नोक्सानी	९१७७९३	५२४०७८.	(४२.९०)
३	शेयरधनीकोष/ नेटवर्थ	७५५७२७४	७६९३३२५	०.७४
४	वित्तीय लगानी	१०२११६३३	४२१०७५२	(५८.७७)
५	खुद पुँजी लगानी (क्यापीटल इम्प्लोइड)	१३४४७७३३	१२०९२१५३	(१०.०८)
६	ऋण (डेब्ट)	१२२३२९५१	३४३१२६१	(७१.५५)
	आर्थिक वर्षमा वित्तीय कार्य अवस्था			
७	कुल आय	४७८१७४५	६३३०५०८	३२.३९
८	कुल खर्च (आयकर व्यवस्था अघिको)	४५१८१५७	६२८६७८९	३९.१४
९	कर व्यवस्था (चालु तथा डिफर्ड)	११२६९५	२८२९९	(७४.८९)
१०	खुद नाफा/नोक्सान	२६३५८८	१५४२१	(९४.१५)
११	खुद नाफा/खुद पुँजी लगानी अनुपात	०.०१९६	०.००१३	(९३.४९)
१२	डेब्ट इक्वीटी अनुपात	१.६१८७	०.४५०७	(७२.१६)
१३	प्रतिकर्मचारी तलब सुविधा (एक आय वर्षमा)	९.६३	८.९०	(७.५५)
	आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा संस्थानबाट विभिन्न शीर्षकहरू मा नगदमा प्राप्त रकम			
१४	सरकारको लगानीमा (क)	६९६४६	११४८०६	६४.८४
	ब्याज	२४३२	५३२५५	२०८९.३२
	लाभभांश	६७२१४	६१५५१	(८.४३)
१५	कर तथा शुल्क वापत (ख)	१३५४८४६	१६७४३८२	२३.५८
	रोयल्टी	३७८५५	३८९४०	२.८६
	अन्तः शुल्क	४२१४६५	४८७७७१	१५.७३
	मूल्य अभिवृद्धि कर (VAT)	२९१३०७	५३८२१३	८४.७६
	आयकर	१४८२०९	१४३८१८	(२.९६)
	अन्य	४५६००८	४६५६३९	२.११
	जम्मा (क+ख)	१४२४४९२	१७८९१८८	२५.६०

तालिका १.२ सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन तथा वित्तीय स्थितिका अन्य सूचकहरू

सि.नं.	विवरण	रकम (रु.लाखमा)		
		आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९	परिवर्तन प्रतिशत
१	जगेडा कोष	३१०३६५६	३३०५९२८	६.५२
२	सरकारको कुल लगानी ^१	५६७२८८६	६१८१६४६	८.९७
	(क) शेयर लगानी	३१४६५०७	३२८९२७५	४.५४
	(ख) ऋण लगानी	२५२६३७९	२८९२३७१	१४.४९
३	कुल सञ्चालन आय	४२२४४१७	५७५४३५५	३६.२२
४	कुल सञ्चालन खर्च	३३९६९७०	४९८६६५५	४६.८०
५	प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्चसहित)	३६३४१३	३५४६४७	(२.४१)
६	समग्र खुद नाफा/नोक्सानी	२६३५८८	१५४२१	(९४.१५)
	(क) नाफामा सञ्चालित संस्थानको खुद नाफा	३२१९३६	४३०२५३	३३.६५
	(ख) नोक्सानीमा सञ्चालित संस्थानको खुद नोक्सानी	(५८३४८)	(४१४८३२)	६१०.९६
७	सञ्चित नाफा/नोक्सानी	९१७७९३	५२४०७८	(४२.९०)
	(क) सञ्चित नाफा	११३५६५९	११२७२७१	(०.७४)
	(ख) सञ्चित नोक्सानी	(२१७८६६)	(६०३१९२)	१७६.८६
८	कोषमा व्यवस्था नभएको दायित्व ^२	५९३९१९	४७३६००	(२०.२६)
९	सम्भावित दायित्व ^३	१०६९९७८४	२६९४२५७	(७४.८२)
१०	बजार पुँजीकरण (६ संस्थाहरू)	५७६२५१८	४१०२७३३	(२८.८०)
११	लेखा परीक्षण सम्पन्न गर्ने संस्थानको संख्या	१६	२१	३१.२५
१२	नाफामा सञ्चालन भएका संस्थान	२२	२५	१३.६४
१३	नोक्सानी भएका संस्थानको संख्या	१९	१७	(१०.५३)
१४	बन्द भएका एवं कारोबार नभएको संस्थानको संख्या	७	२	(७१.४३)
१५	सञ्चित नाफा भएका संस्थानको संख्या	२२	२०	(९.०९)
१६	सञ्चित नोक्सानी भएका संस्थानको संख्या	१७	१९	११.७६
१७.	सञ्चित नाफा/ नोक्सानी भएका संस्थानको संख्या	३	५	६६.६७
१८	कर्मचारी संख्या	२८००२	२९७३६	६.१९
१९	सञ्चालन अनुदान	७४६२१	८१३१३	८.९७
२०	अभिलेख भिडान हुन बाँकी रकम			
	(क) शेयर लगानी	(३४४३८)	(१८८३३८)	(६४६.८९)
	(ख) ऋण लगानी	२१०९२२	२८३७६८	३४.५४
२१	अस्तित्वमा रहेका सार्वजनिक संस्थान संख्या ^४	४४	४४	०.००
२२	सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थान संख्या	३५	४२	२०.००
२३.	वित्तीय विवरण तयार गर्न प्रयोग भएको सार्वजनिक संस्थान संख्या	४२	४२	०.००

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

^१ सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको विवरण बमोजिम राखिएको छ ।

^२ वासलात बाहिरका विषयहरू (off Balance Sheet Items)

^३ वासलात बाहिरका विषयहरू (off Balance Sheet Items)

^४ अस्तित्वमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्यामा नेशनल कन्स्ट्रक्सन कम्पनी नेपाल लि. तथा नेपाल ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सेवा केन्द्र लि. लाई समावेश गरिएको छ ।

१.७ स्वामित्व संरचना

हाल अस्तित्वमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको स्वामित्वको प्रकृति दुई किसिमको रहेको छ। केही संस्थान पूर्ण रूपमा सरकारी स्वामित्वमा रहेका छन् भने केही सरकारको आंशिक स्वामित्वका छन्। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्म अस्तित्वमा रहेका ४४ संस्थानमध्ये २१ वटा नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा र २३ वटा अधिकांश स्वामित्व (नेपाल सरकार र नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेका अन्य निकायहरू को ५० प्रतिशतभन्दा बढी स्वामित्व) मा रहेका छन्। सामाजिक क्षेत्रमा रहेका सबै संस्थानमा नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व रहेको छ। औद्योगिक क्षेत्रका दुग्ध विकास संस्थान, उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि., हेटौँडा सिमेन्ट उद्योग लि., जनकपुर चुरोट कारखाना लि. र नेपाल औषधि लिमिटेडमा नेपाल सरकारको शतप्रतिशत शेयर लगानी रहेको छ। धौबादी फलाम कारखानामा निजी (प्रदेश र स्थानीय तहसहित) क्षेत्रसमेतको लगानी हुने व्यवस्था भए पनि हालसम्म नेपाल सरकारले मात्र लगानी गरेको छ।

नेपाल ओरिण्ड म्याग्नेसाइट प्रा.लि.मा नेपाल सरकारको ८३.३३ प्रतिशत र अन्य सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रको १६.६७ प्रतिशत, बुटवल धागो कारखाना लि. मा नेपाल सरकारको ८९.७५ प्रतिशत र अन्य संस्थान तथा निजी क्षेत्रको १०.२५ प्रतिशत, नेपाल मेटल कम्पनी लि. मा नेपाल सरकारको ७१.३१ प्रतिशत र अन्य संस्थान तथा निजी क्षेत्रको २८.६९ प्रतिशत शेयर लगानी रहेको छ।

व्यापारिक क्षेत्रको संस्थानमध्ये खाद्य तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेडमा नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व रहेको छ भने कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडमा नेपाल सरकारको ९७.७१ प्रतिशत स्वामित्व रहेको छ। सेवा क्षेत्रका नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनी लि., नेपाल वायु सेवा निगम, नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, नेशनल कन्स्ट्रक्शन कम्पनी नेपाल लि., नेपाल रेल्वे कम्पनी लि., नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि. र नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सेवा केन्द्र लि. मा नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व रहेको छ।

जनोपयोगी क्षेत्रतर्फ नेपाल खानेपानी संस्थान र नेपाल विद्युत प्राधिकरण पूर्ण सरकारी स्वामित्वमा छन् भने वित्तीय क्षेत्रतर्फका राष्ट्रिय बिमा संस्थान, राष्ट्रिय बिमा कम्पनी लि. र नागरिक लगानी कोषमा नेपाल सरकार र नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेका अन्य निकायहरू तथा व्यक्तिको शेयर स्वामित्व रहेको छ भने अन्य सबै सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको अधिकांश स्वामित्व रहेको छ।

सार्वजनिक संस्थानको कुल चुक्ता पुँजी रू. ३ खर्ब ७२ अर्ब ५५ करोड ४१ लाखमध्ये नेपाल सरकारको पुँजी लगानी ९२.०६ प्रतिशत र अन्य संस्थान तथा निजी क्षेत्रको ७.९४ प्रतिशत शेयर स्वामित्व रहेको छ। क्षेत्रगत रूपमा विश्लेषण गर्दा वित्तीय क्षेत्रका सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको ६१.५७ प्रतिशत शेयर रहेको छ भने अन्य संस्थान तथा निजी क्षेत्रको ३८.४३ प्रतिशत रहेको छ। औद्योगिक क्षेत्रमा सरकारको शेयर ९७.३५ प्रतिशत, व्यापारिक क्षेत्रमा ९९.३६ प्रतिशत, सेवा क्षेत्रमा ९९.५८ प्रतिशत, सामाजिक क्षेत्रमा

शतप्रतिशत र जनोपयोगी क्षेत्रमा ९८.५५ प्रतिशत रहेको छ। केही सार्वजनिक संस्थानमा ऋणलाई शेयरमा परिणत गरिएको, शेयर अपलेखन र समायोजन गरिएको कारण गत आर्थिक वर्षभन्दा शेयर संरचनामा सामान्य फरक देखिन गएको अवस्था छ। सार्वजनिक संस्थानको शेयर स्वामित्व संरचना तालिका १.३ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका १.३ संस्थानको शेयर संरचना

(प्रतिशतमा)				
क्र.सं.	संस्थानको नाम	नेपाल सरकार	संस्थान/निजी क्षेत्रको	कैफियत
क. औद्योगिक क्षेत्र				
१	दुग्धविकास संस्थान	१००	-	
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	८७.५८	१२.४२	
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१००	-	
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	१००	-	
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	९९.०७	०.९३	
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	१००	-	
७	नेपाल ओरिण्ड म्याग्नासाइट प्रा.लि.	८३.३३	१६.६७	
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	८९.७५	१०.२५	
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	७१.३१	२८.६९	
१०	धौवादी फलाम कारखाना.	१००	-	
	जम्मा	९७.३५	२.६५	
ख. जनोपयोगी क्षेत्र				
१	नेपाल खानेपानी संस्थान	१००	-	
२	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१००	-	
३	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	९१.५०	८.५०	
४	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	६८.२०	३१.८०	
५	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी	९८.५९	१.४१	
	जम्मा	९८.५५	१.४५	
ग. व्यापारिक क्षेत्र				
१	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	९७.७१	२.२९	राष्ट्रिय बीज विजन कम्पनी लि. मर्ज भएपछिको स्वामित्व संरचना
२	नेपाल आयल निगम लि.	९९.४६	०.५४	
३	नेपाल वन निगम लि.	९६.२७	३.७३	
४	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	१००	-	
	जम्मा	९९.३६	०.६४	
घ. वित्तीय क्षेत्र				
१	कृषि विकास बैङ्क लि.	५१.००	४९.००	
२	राष्ट्रिय बीमा संस्थान ^५	२७.७८	७२.२२	
३	राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लि. ^६	४७.५०	५२.५०	

^५ राष्ट्रिय बीमा संस्थानमा नेपाल सरकारको २७.७८ प्रतिशत, नेपाल राष्ट्र बैङ्कको ४५.५५ प्रतिशत र नेपाल बैङ्क लिमिटेडको १६.६७ प्रतिशत शेयर रहेको ।

४	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	९९.९७	०.०३	
५	निकेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	९०.००	१०.००	
६	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	५८.६६	४१.३४	
७	नागरिक लगानी कोष ^७	२३.३४	७६.६६	
८	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनि लिमिटेड	५७.३५	४२.६५	
९	नेपाल बैङ्क लि.	५१.००	४९.००	
	जम्मा	६१.५७	३८.४३	
ड. सामाजिक क्षेत्र				
१	सांस्कृतिक संस्थान	१००	-	
२	गोरखापत्र संस्थान	१००	-	
३	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	१००	-	
४	नेपाल टेलिभिजन	१००	-	
५	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	१००	-	
	जम्मा	१००	-	
च. सेवा क्षेत्र				
१	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	९९.६९	०.३१	
२	नेशनल कन्स्ट्रक्सन कम्पनी नेपाल लि.	१००	-	
३	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं. लि.	१००	-	
४	नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी सेवा केन्द्र लि.	१००	-	
५	नेपाल वायुसेवा निगम	१००	-	
६	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि. ^८	२३.९५	७६.०५	
७	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	१००	-	
८	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	१००	-	
९	साझा यातायात	९३.१०	६.९०	
१०	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	१००	-	
११.	विशाल बजार कम्पनी लिमिटेड	९८.७५	१.२५	
	जम्मा	९९.५८	०.४२	
	कुल जम्मा	९२.०६	७.९४	

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

^६ राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लिमिटेडमा नेपाल सरकारको ४७.५० प्रतिशत, कर्मचारी सञ्चयकोषको १९.३७ प्रतिशत, नेपाल बैङ्क लिमिटेडको ९.६० प्रतिशत र सर्वसाधारणको २३.५३ प्रतिशत शेयर रहेको ।

^७ नागरिक लगानी कोषमा नेपाल सरकारको २३.३४ प्रतिशत, राष्ट्रिय बीमा संस्थानको ३१.५५ प्रतिशत, नेपाल स्टक एक्सचेन्जको १० प्रतिशत अन्य बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाको १५.११ प्रतिशत र सर्वसाधारणको २० प्रतिशत शेयर रहेको ।

^८ राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लिमिटेडमा नेपाल सरकारको २३.९५ प्रतिशत, नेपाल राष्ट्र बैङ्कको ३१.५२ प्रतिशत, राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्कको (तत्कालिन नेपाल औद्योगिक विकास निगमको स्वामित्वको शेयर) को १२.६० प्रतिशत, नेपाल बैङ्क लिमिटेडको ६.३० प्रतिशत हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लिमिटेडको ६.३० प्रतिशत, नेपाल आयल निगमको ३.७९ प्रतिशत, राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्कको ३.१५ प्रतिशत, वीरगंज चिनी कारखाना लिमिटेडको ३.१५ प्रतिशत, राष्ट्रिय बीमा संस्थानको २.५२ प्रतिशत र अन्य निकाय तथा कर्मचारीको ६.७२ प्रतिशत शेयर रहेको ।

१.८ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सञ्चालन आयको अनुपात

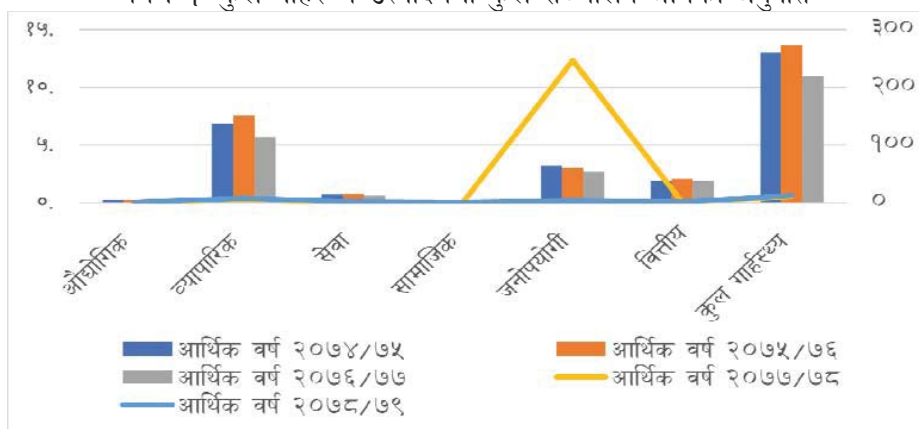
आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को संशोधित कुल गार्हस्थ्य उत्पादन रु. ४९ खर्ब ३३ अर्ब ६९ करोड ७० लाखमा सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन आयको अनुपात ११.६७ प्रतिशत रहेको छ। यो अनुपात गत आर्थिक वर्षभन्दा बढी हो। विगत पाँच वर्षको यस्तो अनुपात विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस प्रकारको योगदान सबभन्दा कम (९.७१ प्रतिशत) रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३/७४ देखि कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन आयको अनुपात निरन्तर बढ्दै गएकोमा आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा घटेको थियो भने आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा पनि अघिल्लो वर्षको तुलनामा घटेको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सञ्चालन आयको अनुपात व्यापारिक क्षेत्रका सार्वजनिक संस्थानको सबैभन्दा बढी र सामाजिक क्षेत्रका सार्वजनिक संस्थानको अनुपात सबैभन्दा कम रहेको छ।

तालिका १.४ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सञ्चालन आयको हिस्सा

सार्वजनिक संस्थानको क्षेत्र	आर्थिक वर्ष (प्रतिशतमा)				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	०.२५	०.२१	०.१५	०.१५	०.१३
व्यापारिक	६.८९	७.५३	५.६२	५.५३	७.०६
सेवा	०.७०	०.७५	०.५८	०.३३	०.५१
सामाजिक	०.०८	०.०६	०.०६	०.०६	०.०६
जनोपयोगी	३.१८	३.०१	२.६५	२.४७	२.५५
वित्तीय	१.९०	२.०७	१.८९	१.१६	१.३५
कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल सञ्चालन आयको अनुपात	१३.००	१३.६४	१०.९५	९.७१	११.६७

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र सम्बन्धित संस्थान ।

चित्र १ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल सञ्चालन आयको अनुपात

१.९ आयकरमा योगदान

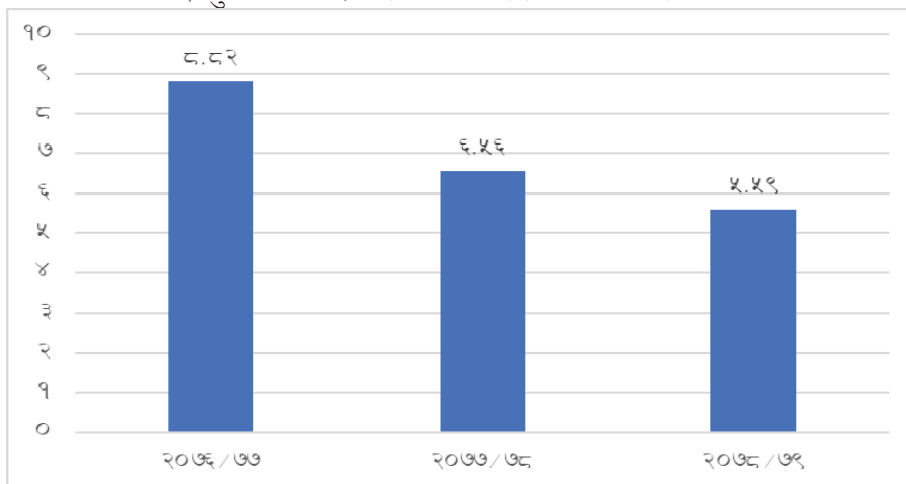
आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नेपाल सरकारको सञ्चितकोषमा सार्वजनिक संस्थानले कुल रु. १४ अर्ब ३८ करोड १८ लाख आयकर दाखिला गरेका छन्। यो आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा २.९६ प्रतिशतले कम हो। क्षेत्रगत रूपमा विश्लेषण गर्दा जनोपयोगी क्षेत्रको सबैभन्दा बढी रु. ६ अर्ब ७४ करोड २६ लाख (४६.८८ प्रतिशत) र औद्योगिक क्षेत्रको सबैभन्दा कम रु. ५८ लाख (०.०४ प्रतिशत) योगदान छ। नेपाल सरकारले प्राप्त गरेको कुल आयकरमा गत आर्थिक वर्षमा संस्थानको योगदान ६.५६ प्रतिशत रहेकोमा समीक्षा अवधिमा ५.५९ प्रतिशत रहन गएको छ। बढी आयकर योगदान गर्ने संस्थानमा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड (रु. ४ अर्ब ६८ करोड ४३ लाख), नेपाल विद्युत प्राधिकरण (रु. १ अर्ब ९८ करोड ५८ लाख), राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क (रु. १ अर्ब ७९ करोड ४० लाख), कृषि विकास बैङ्क लिमिटेड (रु. १ अर्ब ४३ करोड ६४ लाख) र निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष (रु. १ अर्ब २ करोड १० लाख) रहेका छन्।

तालिका १.५ आयकरमा योगदान

क्षेत्रगत आयकर	रकम (रु.लाखमा)		
	आर्थिक वर्ष		
	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	१८०२	२१६	५८
व्यापारिक	४४४९३	१२९०८	१०८४
सेवा	१५६०७	२०६१७	८८३७
सामाजिक	३०९	५४२	१६३
जनोपयोगी	६९२४०	४९०२८	६७४२६
विस्तीय	६२२३७	६४८९७	६६२४८
जम्मा	१९३६८८	१४८२०९	१४३८१८
कुल आयकर	२१९६८९५	२२५९४४८	२५७०७०८
कुल आयकरमा संस्थानको योगदान (प्रतिशत)	८.८२	६.५६	५.५९

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय र सम्बन्धित संस्थान ।

चित्र २ कुल आयकरमा सार्वजनिक संस्थानको योगदान (प्रतिशत)

१.१० रोजगारीमा योगदान

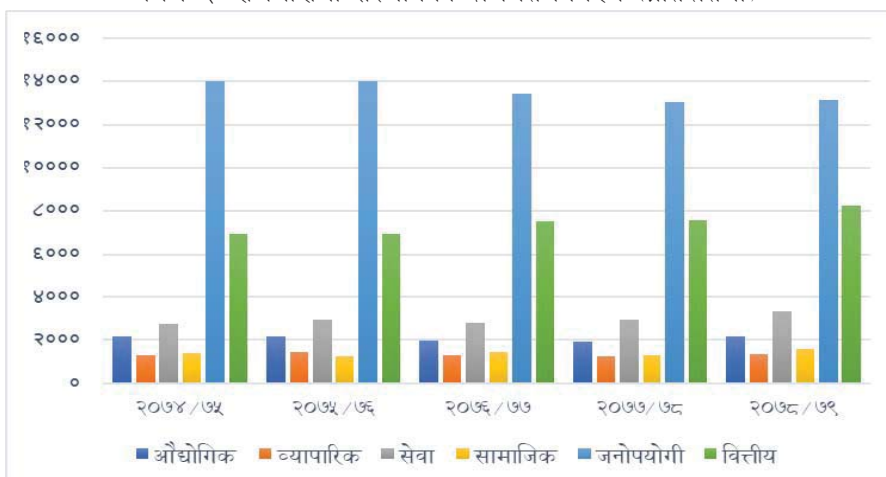
सार्वजनिक संस्थान अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रत्यक्ष रूपमा २९७३६ जना रोजगारीमा आवद्ध छन्। सबैभन्दा बढी रोजगारीमा योगदान जनोपयोगी क्षेत्रका संस्थानमा १३१३० (४४.१५ प्रतिशत) र सबैभन्दा कम व्यापारिक क्षेत्रका संस्थानमा १३१८ (४.४३ प्रतिशत) रहेको छ। औद्योगिक क्षेत्रका संस्थानमा कर्मचारीको संख्या आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १९४३ रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १०,६५ प्रतिशतले वृद्धि भई २१५० पुगेको छ। सार्वजनिक संस्थानले प्रदान गरेको रोजगारी अघिल्लो आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा ६.१९ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। सार्वजनिक संस्थानले उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने वस्तु तथा सेवाका कारण अप्रत्यक्ष रूपमा ठूलो संख्यामा रोजगारी सिर्जना गर्न मद्दत पुऱ्याएको छ।

तालिका १.६ रोजगारीमा योगदानको स्थिति

क्षेत्रगत रूपमा कर्मचारी संख्या	आर्थिक वर्ष				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	२१७२	२१५६	१९५९	१९४३	२१५०
व्यापारिक	१२९१	१४४२	१२७९	१२४०	१३१८
सेवा	२७५९	२९६८	२७९५	२९६०	३३३६
सामाजिक	१३८६	१२५९	१४३८	१२८८	१५८२
जनोपयोगी	१३९८३	१३९८०	१३४०४	१३०१०	१३१३०
वित्तीय	६९३१	६९३३	७४८९	७५६१	८२२०
जम्मा	२८५२२	२८७३८	२८३६४	२८००२	२९७३६

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

चित्र ३ रोजगारीमा संस्थानको क्षेत्रगत विवरण (प्रतिशतमा)

१.११ एकीकृत वासलातको स्थिति

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा संस्थानको कुल चुक्ता पुँजी गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ७.०७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३ खर्ब ७२ अर्ब ५५ करोड ४१ लाख पुगेको छ। यस अवधिमा संस्थानको सञ्चित नाफामा ४२.९० प्रतिशतले कमी आई रु. ५२ अर्ब ४० करोड ७८ लाख पुगेको छ। मध्यम तथा दीर्घकालीन ऋण गत आर्थिक वर्षको तुलनामा १०.२२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने अल्पकालीन दायित्व (ऋण तथा निक्षेप) मा ५.३५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। चालु र अन्य दायित्व तथा व्यवस्था ५४.९१ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। खुद स्थिर सम्पत्ति १९.६२ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ७ खर्ब ९९ अर्ब ८४ करोड १३ लाख पुगेको छ भने चालु सम्पत्ति ६६.२८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. २ खर्ब ७४ अर्ब ९५ करोड ७४ लाख भएको छ। कुल लगानी ०.४५ प्रतिशत र कर्जा लगानी १९.०२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने नगद तथा बैङ्क मौज्जात ५५.३० प्रतिशतले घटेको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा संस्थानको कुल सम्पत्ति ९.५५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. २३ खर्ब ७४ अर्ब १७ करोड ४० लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा समग्र संस्थानको चुक्ता पुँजी र सम्पत्ति तथा लगानीमा वृद्धि भएको छ भने सञ्चित नाफा र नगद तथा बैङ्क मौज्जातमा कमी आएको छ। यसरी सार्वजनिक संस्थानको समग्र आर्थिक स्थिति मिश्रित रहेको पाइएको छ।

तालिका १.७ एकीकृत वासलात

विवरण	रकम (रु.लाखमा)		
	(आ.व. २०७७/७८)	(आ.व. २०७८/७९)	परिवर्तन (प्रतिशत)
चुक्ता पुँजी	३४७९४३९	३७२५४४१	७.०७
शेयर प्रिमियम	२०९३०	१४१११	(३२.५८)
शेयर लगानी वापत प्राप्त अग्रिम भुक्तानी	१११७३	४३६६८	२९०.८५
जगेडा कोष	३१०३६५६	३३०५९२८	६.५२
सञ्चित नाफा/(नोक्सान)	९१७७९३	५२४०७८	(४२.९०)
मध्यम तथा दीर्घकालीन ऋण	५८९०४४२	६४९२६३४	१०.२२
अल्पकालीन दायित्व (ऋण तथा निक्षेप)	६३४२५१०	६६८१८८०	५.३५
चालु र अन्य दायित्व तथा व्यवस्था	१९०६८५४	२९५३९०१	५४.९१
कुल जम्मा	२१६७२७९६	२३७४१७४०	९.५५
खुद स्थिर सम्पत्ति	६६८६७७२	७९९८४१३	१९.६२
लगानी	४१९१७८६	४२१०७५३	०.४५
कर्जा लगानी	६०१९८४७	७१६४६९२	१९.०२
नगद तथा बैङ्क मौज्जात	२५९३४४८	११५९२४३	(५५.३०)
चालु सम्पत्ति	१६५३६१६	२७४९५७४	६६.२८
अन्य सम्पत्ति	५२७३२७	४५९०६४	(१२.९५)
कुल जम्मा	२१६७२७९६	२३७४१७४०	९.५५

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

१.१२ एकीकृत नाफा/नोक्सानको स्थिति

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा संस्थानको कुल आय गत वर्षको तुलनामा ३२.३९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६ खर्व ३३ अर्ब ५ करोड ९ लाख रहन गएको छ। प्रत्यक्ष व्यापारिक खर्च गतवर्षको तुलनामा ४६.८० प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने प्रशासनिक खर्चमा पनि १०.८७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत नाफा/नोक्सान हिसाबको विवरण तालिका १.८ मा रहेको छ।

तालिका १.८ एकीकृत नाफा/नोक्सान

विवरण	रकम (रु.लाखमा)		परिवर्तन (प्रतिशत)
	(आ.व. २०७७/७८)	(आ.व. २०७८/७९)	
ग्राहक सँगको सम्झौतामा आधारित आय/ बिक्री आय/ ब्याज आय	४३४९३४३	५७५४३५५	३२.३०
लगानीबाट प्राप्त आय	१३४२९६	३३१७२६	१४७.१६
अन्य आय	२९८९८७	२४४४२८	(१८.०३)
कुल आय	४७८१७४६	६३३०५०९	३२.३९
प्रत्यक्ष व्यापारिक खर्च	३३९६९७०	४९८६६५५	४६.८०
कर्मचारी खर्च	२६९६६२	२६४७४०	(१.८३)
प्रशासनिक खर्च	८१०९०	८९९०८	१०.८७
व्याज खर्च	३२४११४	५३९०८९	६६.३३
हासकट्टी/अमोरटाइजेसन/ ईम्पेयरमेन्ट खर्च	२०६८७४	२०५८२८	(०.५१)
जेखिम व्यवस्था/ ईम्पेयरमेन्ट खर्च	२४९१८	३४६३३	३८.९९
अन्य खर्च	१७६५३	१२२९६३	५९६.५५
अन्य व्यवस्था	७०३२२	२२२५९	(६८.३१)
चालु कर खर्च	१०९२९२	१३३५९४	२२.३२
डेफर्ड कर खर्च/(आम्दानी)	३४८३	(१०५२९४)	(३१२२.८७)
कर्मचारी बोनस व्यवस्था	१३८५८	२०७१४	४९.४७
कुल खर्च	४५१८१५८	६३१५०८९	३९.७७
खुद नाफा	२६३५८८	१५४२०	(९४.१५)

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

१.१३ बजार पुँजीकरण

सञ्चालनमा रहेका संस्थानमध्ये छ वटा संस्थान नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज लि. मा सूचीकृत छन्। तीमध्ये वित्तीय क्षेत्रका पाँच र जनोपयोगी क्षेत्रको एक रहेका छन्। सूचीकृत संस्थानको समग्र बजार पुँजीकरण २०७८ असार मसान्तको तुलनामा २०७९ असार मसान्तमा २८.८० प्रतिशतले कमी आएको देखिन्छ। सूचीकृत सबै संस्थानको २०७८ असार मसान्तको भन्दा २०७९ असार मसान्तमा प्रति शेयर मूल्य घटेकोले बजार पुँजीकरणमा कमी आएको छ। समग्र बजार पुँजीकरण २८.४६ प्रतिशतले कमी आउँदा सरकारी स्वामित्व भएका सूचीकृत कम्पनीको बजार पुँजीकरण भने २८.८० प्रतिशतले कमी भएको छ। २०७८ असार मसान्तको कुल बजार

पूँजीकरणमा सरकारी संस्थानको बजार पूँजीकरणको हिस्सा १४.३७ प्रतिशत रहेकोमा २०७९ असार मसान्तमा १४.३० प्रतिशत मात्र रहेको छ।

तालिका १.९ सूचीकृत संस्थानको बजार पूँजीकरण स्थिति

सि.नं.	सूचीकृत संस्थानको नाम	रकम (रु. लाखमा)		
		२०७८ असार मसान्त	२०७९ असार मसान्त	परिवर्तन (प्रतिशत)
१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	१९७१०००	१५८२०२०	(१९.७४)
२	कृषि विकास बैङ्क लिमिटेड	५२६४१७	४३६५२०	(१७.०८)
३	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लिमिटेड	५७५९३४	३५७२९२	(३७.९६)
४	नागरिक लगानी कोष	११४१५५७	८२२४०५	(२७.९६)
५	हाइड्रोईलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनि लिमिटेड	९८७८००	४७५२००	(५१.८९)
६	नेपाल बैङ्क लिमिटेड	५५९८०८	४२९२९६	(२३.३१)
कुल जम्मा		५७६२५१६	४१०२७३३	(२८.८०)
कुल बजार पूँजीकरण		४०१०९५७७	२८६९३४४१	(२८.४६)
कुल बजार पूँजीकरणमा सार्वजनिक संस्थानको बजार पूँजीकरण प्रतिशत		१४.३७	१४.३०	(०.४८)

स्रोत: नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज लि.।

१.१४ विनिवेश तथा निजीकरण गरिएका संस्थानको वर्तमान अवस्था

सन् १९९० मा विश्वभर आर्थिक उदारीकरणको लहर चल्यो। अधिकांश मुलुकहरु ले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा उदार आर्थिक व्यवस्था अवलम्बन गरे। अर्थतन्त्रका विविध गतिविधिसमा सरकारको संलग्नता कम गर्दै निजीक्षेत्रको संलग्नता तथा सहभागिता बढाउँदै लगे। नेपालमा पनि आर्थिक उदारीकरणको नीति अवलम्बन गरेपश्चात सार्वजनिक संस्थानको उत्पादकत्व र दक्षता अभिवृद्धि गर्ने, सरकारको वित्तीय एवं प्रशासनिक भार कम गर्ने र सार्वजनिक उद्यममा व्यवसायिकता अभिवृद्धि गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने र रोजगारी सिर्जना गर्ने समेतका उद्देश्यसाथ सार्वजनिक संस्थानको निजीकरण गर्ने कार्यको शुरुवात भयो। सार्वजनिक संस्थानको निजीकरण गर्ने क्रममा केही संस्थान खारेज गरियो भने केही निजीकरण गरियो।

निजीकरण पश्चात सञ्चालनमा रहेका केही सार्वजनिक संस्थानको कार्य सम्पादनस्तर राम्रो रहेको छ भने केही सार्वजनिक संस्थानको कार्यसम्पादनस्तर अपेक्षाकृत सुधार हुननसकेको अवस्था छ।

निजीकरण गरिएका १८ वटा सार्वजनिक संस्थान मध्ये ८ वटा नाफामा सञ्चालन भएका छन् भने ४ वटा घाटामा सञ्चालन भइरहेका छन्। त्यस्तै, छ वटा सार्वजनिक संस्थान बन्द रहेका छन्। निजीकरण गरिएका सार्वजनिक संस्थानको निजीकरण प्रक्रिया फरक फरक रहेको थियो। शेयर बिक्री प्रक्रियाबाट निजीकरण गरिएका ११ वटा सार्वजनिक संस्थान मध्ये तीनवटा सार्वजनिक संस्थान बन्द रहेका छन् भने आठवटा सञ्चालन भइरहेका छन्। व्यवसाय वा सम्पत्ति बिक्री प्रक्रियाबाट निजीकरण गरिएका तीनवटै संस्थान हाल बन्द रहेका छन्। त्यस्तै, सम्पत्ति

बिक्री वा भाडामा दिएका तीनवटा सार्वजनिक संस्थानको कार्य सम्पादनमा अपेक्षाकृत सुधार हुन सकेको छैन। व्यवस्थापन करारमा दिइएको एउटा संस्थानको पनि अवस्था त्यति राम्रो छैन।

निजीकरण ऐनबमोजिम खारेज भएका १२ संस्थानमध्ये हालसम्म कृषि चुन उद्योग लि. को मात्र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता खारेजी भई कानूनी रूपमा अस्तित्व समाप्त भएको छ। कृषि औजार कारखाना लि. बन्द रहेकोमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७९ भाद्र ३१ को निर्णयानुसार राष्ट्रिय आविष्कार केन्द्रलाई सञ्चालन गर्न दिइएको छ भने अन्य खारेजीमा परेका सार्वजनिक संस्थानको कानूनी प्रक्रिया पूरा हुन सकेको छैन।

निजीकरण गरिएका सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा विभिन्न समस्या देखापरेका छन्। निजीकरण गर्ने कार्यलाई सार्वजनिक संस्थानको सवलीकरण गर्ने, संस्थान सञ्चालनमा निजी क्षेत्रको भूमिका अभिवृद्धि गर्ने तथा संस्थानमा सरकारको वित्तीय दायित्व कम गर्ने उपायको रूपमा नलिई राजनीतिक दृष्टिकोण र बुझाईमा पृथकता रहन गएकोले पनि समग्र निजीकरणको पाटो ओझेलमा पर्न गएको छ। यसबाट निजीकृत सार्वजनिक संस्थानको व्यवस्थापन चुस्त-दुरुस्त, छरितो र व्यावसायिक हुन सकेको छैन। निजीकरण गरिएका संस्थान निजीकरणको उद्देश्य विपरित खारेजी हुनु, व्यावसायिक कारोबार बन्द हुनु र खरिदकर्तासँग भएको सम्झौताको प्रभावकारी अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण नभई सम्झौता विपरित कार्य हुनुले निजीकरणबाट अपेक्षाकृत रूपमा उपलब्धि हासिल हुन नसकेको अवस्था छ। त्यस्तै, सम्झौतासाथ पेश भएका व्यावसायिक योजना, वित्तीय योजना एवं संगठनात्मक विकास योजना वस्तुगत र लक्ष्य उन्मुख नहुनु, खरिदकर्ताले संस्थानको सुधारमा ध्यान नदिई गैर व्यावसायिक प्रयोजनार्थ उपयोग गर्न खोज्नु जस्ता समस्याले निजीकृत संस्थानबाट उत्पादकत्व वृद्धि, रोजगारी सिर्जना, राजस्वमा योगदान लगायतका आर्थिक गतिविधिमा योगदान हुन नसकेको अवस्था छ। निजीकरण भई खारेजीमा परेका सार्वजनिक संस्थानको विवरण तालिका १.१० मा र निजीकृत सार्वजनिक संस्थानको विवरण र हालको अवस्था तलको तालिका १.११ मा छ।

तालिका १.१० निजीकरण भई खारेजी भएका संस्थानको विवरण

सि.नं	सार्वजनिक संस्थानको नाम	निजीकरण मिति	विधि/तरिका	विद्यमान अवस्था
१	नेपाल जुट विकास तथा व्यापार कम्पनी	२०५०/११/१२	खारेजी	बन्द भएको।
२	कृषि आयोजना सेवा केन्द्र	सन् २००१	खारेजी	बन्द भएको।
३	सूर्ति विकास कम्पनी	२०५०/११/१२	खारेजी	बन्द भएको।
४	हिमाल सिमेन्ट उद्योग लि.	२०६३/१०/१४	खारेजी	बन्द भएको।
५	घरेलु सिल्पकला बिक्री भण्डार	२०५९/१०/१७	खारेजी	बन्द भएको।
६	नेपाल कोल लि.	२०५९/०९/१०	खारेजी	बन्द भएको।
७	हेटौंडा कपडा उद्योग	२०६०/०९/०३	खारेजी	बन्द भएको।
८	वीरगञ्ज चिनी कारखाना लि.	२०५९/१०/१६	खारेजी	बन्द भएको।
९	कृषि औजार कारखाना लि.	२०५९/१२/०४	खारेजी	सञ्चालनमा आएको।
१०	नेपाल यातायात संस्थान	२०५९/०८/०३	खारेजी	बन्द भएको।
११	कृषि चुन उद्योग लि.	२०६४/०९/१५	खारेजी	बन्द भएको।
१२	नेपाल ड्रिलिङ कम्पनी	सन् २००६	खारेजी	बन्द भएको।

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

तालिका १.११ निजीकृत संस्थानको स्थिति

सि.नं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	निजीकरण मिति	विधि/तरिका	विद्यमान अवस्था
१	भूकटी कागज कारखाना	२०४९/०७/०५	व्यवसाय एवं सम्पत्ति विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
२	हरिसिद्धि इटा टायल कारखाना	२०४९/०७/१४	व्यवसाय एवं सम्पत्ति विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
३	बाँसबारी छाला जुता कारखाना	२०४९/०७/२४	व्यवसाय एवं सम्पत्ति विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
४	चलचित्र विकास कम्पनी लि.	२०५०/०७/२६	शेयर विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
५	बालाजु कपडा उद्योग	२०५०/०८/१७	शेयर विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
६	कौचो छाला सङ्कलन तथा विक्री केन्द्र	२०५०/०८/२८	शेयर विक्री	बन्द अवस्थामा रहेको।
७	नेपाल विटुमिन तथा व्यारेल उद्योग	२०५१/०३/०७	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
८	नेपाल ल्यूब आयल	२०५१/०२/२२	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
९	नेपाल डलोट उद्योग लि.	२०५२/१२/१२	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१०	श्री रघुपति जुट मिल्स	२०५३/०४/३०	शेयर विक्री	सञ्चालनमा रहेको।
११	नेपाल बैङ्क लि.	२०६३/०६/२१	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१२	नेपाल चिया विकास निगम	२०५७/०३/१४	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१३	बुटवल पावर कम्पनी	२०५९/०९/१९	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१४	नेपाल दूरसञ्चार कं. लि.	२०६४/०९/०६	शेयर विक्री	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१५	भक्तपुर इटा टायल कारखाना लि.	२०६०/०९/२२	सम्पत्ति विक्री र भाडा	नाफामा सञ्चालनमा रहेको।
१६	विराटनगर जुट मिल्स	२०५३/०९/०४	व्यवस्थापन करार	घाटामा सञ्चालनमा रहेको।
१७	लुम्बिनी चिनी कारखाना	२०६२/०९/२४	सम्पत्ति विक्री र भाडा	सञ्चालनमा रहेको।
१८	नेपाल रोजिन एण्ड टर्पेण्टाईन लि.	२०६३/०९/२९	सम्पत्ति विक्री र भाडा	सञ्चालनमा रहेको।

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण।

द्रष्टव्य: नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि. को ८.४७ प्रतिशत र नेपाल बैङ्क लि. को ३७.९६ प्रतिशत शेयर निजीकरण ऐनबमोजिम विनिवेश गरिएको कारणले साविकदेखि नै निजीकरणको सूचीमा समावेश हुँदैआएका छन्।

नोट: अन्तिम लेखा परीक्षण भइसकेका सार्वजनिक संस्थानको अङ्क मिलान, सार्वजनिक संस्थान एकापसमा गाभिई हिसाब मिलान तथा नयाँ थप भएकाको हिसाब थप हुन गएको कारणले सञ्चालन आय, प्रशासनिक खर्च, खुद नाफा/नोकसान, सञ्चित नाफा/नोकसान, शेयरधनीकोष र कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व शीर्षकको आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को रकम सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा २०७९ मा र यस समीक्षा पुस्तिकामा हेरफेर हुनगएको छ।

खण्ड दुई

सार्वजनिक संस्थानको क्षेत्रगत समीक्षा

सार्वजनिक संस्थानको कारोवारको प्रकृतिबमोजिम औद्योगिक, व्यापारिक, सेवा, सामाजिक, जनोपयोगी तथा वित्तीय गरी छ वटा क्षेत्रमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको छ। क्षेत्रगत रूपमा रहेका संस्थानको सञ्चालन आय, प्रशासनिक खर्च, खुद नाफा/नोक्सान, सञ्चित नाफा/नोक्सान तथा डेब्ट इक्विटी अनुपातको विश्लेषण गरिएको छ। सबै आयलाई समावेश गरी खुद नाफा/नोक्सानको गणना गरिएको छ। प्रशासनिक खर्चमा कर्मचारी खर्च (कर्मचारी वोनस व्यवस्था बाहेक) समेतलाई समावेश गरिएको छ। सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयबाट प्राप्त विवरणको आधारमा सरकारको कुल लगानी र लाभांशको विश्लेषण गरिएको छ।

२.१ औद्योगिक क्षेत्र

औद्योगिक क्षेत्रमा दश सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल सञ्चालन आय आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रू. ६ अर्ब ३४ करोड ४५ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १.२४ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ६ अर्ब ४२ करोड ३१ लाख पुगेको छ। दुग्ध विकास संस्थान, नेपाल औषधी लिमिटेड र उदयपुर सिमेन्ट उद्योगको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा समीक्षा अवधिमा क्रमशः ३.४२, ५.०६ र १४.४१ प्रतिशतले सञ्चालन आयमा वृद्धि भएकोले समग्र औद्योगिक क्षेत्रका संस्थानको सञ्चालन आयमा वृद्धि हुन आएको हो। जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड, नेपाल ओरिण्ड म्यागनासाइट प्रा. लि., बुटवल धागो कारखाना लि., नेपाल मेटल कम्पनी लिमिटेड र धौवादी फलाम कम्पनी लिमिटेड सञ्चालनमा रहेका छैनन्। जनकपुर चुरोट कारखाना सञ्चालनमा नभएको भएता पनि भवन तथा जग्गा भाडा आम्दानीका कारण नाफामा देखिएको छ।

तालिका २.१ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा औद्योगिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

रकम (रू. लाखमा)						
क्र. सं.	सार्वजनिक संस्थान	सञ्चालन आय रकम	प्रशासनिक खर्च रकम	खुद नाफा/नोक्सान रकम	सञ्चित नाफा/नोक्सान रकम	डेब्ट इक्विटी अनुपात प्रतिशत
१	दुग्ध विकास संस्थान	३८७३०.५७	२४७९.३१	(३७०४.६७)	(१२०७१.४८)	३६.७१
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१६१२.४९	५१२.६८	(१६६.८८)	२९९१.७१	२९.२४
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१०२३९.८४	१२५६.६१	(१११४.६४)	(९००२.८५)	३००००.०
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	०.००	४०.८४	२५.४२	(२९०९७.१५)	(१०४.६९)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	५१५.८५	५५२.२२	(१३८६.५१)	(१९८४२.३८)	(६६.१४)
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	१३१३१.७९	१९८१.९६	४९२.५८	(५४२४४.७६)	८०.९४
७	नेपाल ओरिण्ड म्यागनासाइट प्रा.लि.	०.००	६०.६४	(१४२८.८७)	(४८७१७.३२)	(३८.६३)
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	०.००	३१.३८	(३४६.७९)	(१९६३४.२६)	(१३.३३)
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	०.००	१५.०२	(३५.०८)	०.००	३८.२१
१०	धौवादी फलाम कम्पनी लि.	०.००	९७.१०	(२८.३५)	३६.३५	०.००
	जम्मा	६४२३०.५४	७०२७.७६	(७६९३.७९)	(१८९५८२.१४)	(२५.३.६६)

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रका संस्थानको कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्च समेत) रु. ६५ करोड ४१ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ७.४४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ७० करोड २८ लाख पुगेको छ। सञ्चालनमा रहेका संस्थानमध्ये हेटौँडा सिमेन्ट उद्योगको प्रशासनिक खर्च गत आर्थिक वर्षको तुलनामा समीक्षा अवधिमा ८.६४ प्रतिशतले कमी आएको छ। त्यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको समग्र खुद नोक्सानी रु. ९४ करोड ९६ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा १८.९७ प्रतिशतले कमी भई रु. ७६ करोड ९४ लाख कायम भएको छ। गत वर्ष नाफामा रहेको जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेड यस वर्ष रु. १ करोड ६७ लाख नोक्सानीमा छ भने गत वर्ष नोक्सानीमा रहेको उदयपुर सिमेन्ट उद्योग यस वर्ष रु. ४ करोड ९३ लाख नाफामा छ। यस आर्थिक वर्षमा जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड सञ्चालनमा नभएको भएता पनि भवन तथा जग्गा भाडा आम्दानीका कारण नाफामा रहेको छ। बाँकी अन्य सबै संस्थान नोक्सानीमा रहेका कारण समग्र औद्योगिक क्षेत्र नोक्सानमा देखिएको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल सञ्चित नोक्सानी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. १८ अर्ब २ करोड ६३ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कुल सञ्चित नोक्सानी ५.१७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. १८ अर्ब ९५ करोड ८२ लाख हुन पुगेको छ।

औद्योगिक क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनीकोष आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ३ अर्ब ३३ करोड ४१ लाख ऋणात्मक रहेकोमा यो रकम आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २२.९७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ४ अर्ब ०९ करोड ९९ लाख ऋणात्मक रहेको छ। समीक्षा अवधिमा यस क्षेत्रका संस्थानको औषत डेब्ट इक्विटी अनुपात २५३.६६ प्रतिशत ऋणात्मक रहेको छ।

यस क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १ हजार ९ सय ४३ कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १०.६५ प्रतिशतले वृद्धि भई कर्मचारी संख्या २ हजार १ सय ५० पुगी प्रति कर्मचारी उत्पादकत्व घट्न गई रु. २९ लाख ८७ हजार (सञ्चालन आयमा) रहेको देखिन्छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारलाई तिर्न बाँकी ऋण रु. ८ अर्ब ३६ करोड ८७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सो रकममा १.७९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ८ अर्ब ५१ करोड ८७ लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा दुग्ध विकास संस्थानमा थप रु. १५ करोड ऋण लगानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रु. ६ अर्ब २५ करोड ३५ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिको अन्त्यमा कुनै परिवर्तन नभई रु. ६ अर्ब २५ करोड ३५ लाख कायम भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रु. ३ अर्ब ६८ करोड ०५ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १२.०८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ४ अर्ब १२ करोड ५१ लाख पुगेको छ।

२.२ व्यापारिक क्षेत्र

व्यापारिक क्षेत्रमा चार सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल सञ्चालन आय गत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. २ खर्ब ४० अर्ब ७३ करोड ७६ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ४४.७४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३ खर्ब ४८ अर्ब ४३ करोड ८४ लाख पुगेको छ। अन्य संस्थानको सञ्चालन आयमा अधिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा कमी आएता पनि पेट्रोलियम पदार्थको खपत तथा मूल्यमा समेत वृद्धि भई नेपाल आयल निगमको सञ्चालन आयमा ४७.४० प्रतिशत वृद्धि भएको हुँदा समग्रमा यस क्षेत्रको कुल सञ्चालन आयमा वृद्धि भएको छ।

तालिका २.२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा व्यापारिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थान	सञ्चालन आय	प्रशासनिक खर्च	रकम (रु. लाखमा)		
				खुद नाफा/नोक्सान	सञ्चित नाफा/नोक्सान	डेब्ट इक्विटी अनुपात (प्रतिशत)
१.	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	४४८१२.००	२७५४.७१	४५२०.९४	१६०७२.२८	०.००
२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	११६५३.९६	४८९४.३०	१४८८.२६	(७८७३.२९)	६०.४९
३	नेपाल आयल निगम लि.	३४२६२१५.२७	१६०७०.७६	(३८१७७७.७६)	(१७८१३७.००)	(९१.०३)
४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	१७०३.१४	७४०.८३	(२२६.४४)	१७०७.२३	०.००
	जम्मा	३४८४३८४.३७	२४४६०.६०	(३७५९९५.००)	(१६८२३०.७८)	९९.५३

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रका संस्थानको कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्च समेत) रु. २ अर्ब ३३ करोड १६ लाख रहेकोमा सो खर्च आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ४.९१ प्रतिशतले वृद्धि रु. २ अर्ब ४४ करोड ६१ लाख पुगेको छ। त्यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको समग्र खुद नोक्सानी रु. ३७ करोड ०९ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा खुद नोक्सानी रु. ३७ अर्ब ५९ करोड ९५ लाख पुगेको छ। त्यसैगरी आ.व. २०७७/७८ मा कुल सञ्चित नाफा रु. १९ अर्ब ३८ करोड ७० लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा १८६.७८ प्रतिशतले कमी भई रु. १६ अर्ब ८२ करोड ३१ लाख सञ्चित नोक्सानी रहेको छ। पेट्रोलियम पदार्थको लागतअनुसार मूल्य समायोजन नहुँदा नेपाल आयल निगम आ.व. २०७७/७८ मा रु. ४३ करोड २ लाख खुद नोक्सानीमा रहेकोमा समीक्षा अवधिमा रु. ३८ अर्ब १७ करोड ७८ लाख खुद नोक्सानीमा रहेको छ र नेपाल वन निगम लिमिटेड आ.व. २०७७/७८ मा रु. ९६ लाख खुद नोक्सानीमा रहेकोमा समीक्षा अवधिमा रु. २ करोड २६ लाख खुद नोक्सानीमा रहेकोले समग्रमा यो क्षेत्र खुद नोक्सानीमा रहेको हो। कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड र खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड भने यस आर्थिक वर्ष खुद नाफामा रहेका छन्।

व्यापारिक क्षेत्रका संस्थानको औसत डेब्ट इक्विटी अनुपात ९९.५३ प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनी कोष गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ७८.१९ प्रतिशतले कमी भई समीक्षा अवधिमा रू. ७ अर्ब ७० करोड ६० लाख पुगेको छ। नेपाल आयल निगमको शेयरधनी कोष रू. ६ अर्ब ८१ करोड ३७ लाख ऋणात्मक भएकाले यस क्षेत्रको समग्र शेयरधनी कोषमा कमी आएको हो।

यस क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १ हजार २ सय ४० कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ६.२९ प्रतिशतले वृद्धि भई कर्मचारी संख्या १ हजार ३ सय १८ पुगेको छ। यस आधारमा प्रति कर्मचारी उत्पादकत्व वृद्धि भई रू. २६ करोड ४३ लाख ६९ हजार (सञ्चालन आयमा) रहेको देखिन्छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारलाई तिर्न बाँकी ऋण रू. ४८ करोड १४ लाख रहेकोमा १४५४.०९ प्रतिशतले वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रू. ७ अर्ब ४८ करोड १४ लाख पुगेको छ, जसमध्ये समीक्षा अवधिमा नेपाल आयल निगम लिमिटेडमा मात्र रू. ७ अर्ब ऋण लगानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रू. १३ अर्ब २ करोड ५६ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिको अन्त्यसम्ममा नेपाल सरकारको शेयर लगानी यथावत रही रू. १३ अर्ब २ करोड ५६ लाख कायम रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रू. १ अर्ब १० करोड ६५ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २९०.३६ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ४ अर्ब ३१ करोड ९३ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड र नेपाल आयल निगमको कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व क्रमशः रू. ३ अर्ब ६३ करोड ६८ लाख र रू. ६८ करोड २५ लाख रहेकोले यस क्षेत्रको समग्र सम्भावित दायित्व बढ्न गएको छ।

२.३ सेवा क्षेत्र

सेवा क्षेत्रमा नौ सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा कुल सञ्चालन आय रू. १४ अर्ब ५६ करोड १८ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ७३.७१ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. २५ अर्ब २९ करोड ५७ लाख पुगेको छ। नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लिमिटेड सञ्चालनमा छैन भने अन्य सबै संस्थानको सञ्चालन आय आ.व. २०७७/७८ को तुलनामा २०७८/७९ मा वृद्धि भएको छ।

तालिका २.३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सेवा क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

रकम (रु. लाखमा)						
क्र.सं.	संस्थान	सञ्चालन आय	प्रशासनिक खर्च	खुद नाफा/नोक्सान	सञ्चित नाफा/नोक्सान	डेब्ट इक्विटी अनुपात (प्रतिशत)
१	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	१३२३१.००	२९६०.९५	५३७.०५	६०१४.१९	०.००
२	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	३६३५.१७	१०६६.१५	८५३.२२	५०२८.०१	०.००
३	नेपाल वायुसेवा निगम	१६४२१६.७९	२९८०५.८०	(१७०३०.६८)	(१५४७९०.९१)	(४५९.५९)
४	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास के.लि.	१६.९०	६०.२३	(२८.०९)	(१०८८.८०)	(९९.६१)
५	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	६८५१६.६८	२७३१८.८९	१३०७१.६१	१६५८१४.०४	१३.०८
६	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	०.००	१०५.५३	३८.१८	(२४.७७)	०.३७
७	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	१३१२.२०	२८३.७१	२२५३.९२	०.००	०.००
८	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	२०५.३३	१६८०.००	(१४३५.२६)	(४१४९.००)	(१५४.८९)
९	विशाल बजार कम्पनी लि.	१८२२.७७	४२३.१३	१२०९.८५	९९८७.७९	०.००
	जम्मा	२५२९५६.८४	६३७०४.३९	(५३०.२०)	२६७९०.५५	२५.२२

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

यस क्षेत्रका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्च समेत) रु. ५ अर्ब ७४ करोड ६३ लाख रहेकोमा सो खर्च आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १०.८६ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६ अर्ब ३७ करोड ४ लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको समग्र खुद नोक्सानी रु. २ अर्ब ६१ करोड ९१ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा खुद नोक्सानी ९७.९८ प्रतिशतले कम भई रु. ५ करोड ३० लाख रहेको छ। यस क्षेत्रको कुल सञ्चित नाफामा ५३.६७ प्रतिशतले कम भई रु. २ अर्ब ६७ करोड ९१ लाख पुगेको छ। सबैभन्दा धेरै नोक्सानी व्यहोरिरहेको नेपाल वायुसेवा निगमको खुद नोक्सानी आ.व. २०७७/७८ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ५३.५१ प्रतिशतले कमी आएको, नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको नाफा ७८.०५ प्रतिशतले वृद्धि भएको र सञ्चालनमा नरहेको नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी मुद्धति खातामा रहेको निक्षेपमा प्राप्त ब्याज आम्दानीका कारण नाफामा देखिएकाले समग्रमा यस क्षेत्रको खुद नोक्सानीमा सुधार देखिएको हो।

सेवा क्षेत्रका संस्थानको औसत डेब्ट इक्विटी अनुपात २५.२२ प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनीकोष आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. २ खर्ब ५२ अर्ब ९३ करोड १४ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ०.५० प्रतिशतले कमी भई रु. २ खर्ब ५१ अर्ब ६५ करोड ४१ लाख पुगेको छ। सेवा क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा २ हजार ९ सय ६० कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १२.७० प्रतिशतले

वृद्धि भई कर्मचारी संख्या ३ हजार ३ सय ३६ रहेको देखिंदा प्रति कर्मचारी उत्पादकत्व वृद्धि भई रू. ७५ लाख ८२ हजार (सञ्चालन आयमा) रहेको छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारको ऋण रू. २२ अर्ब ६० करोड १७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३३.१३ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ३० अर्ब ८ करोड ८८ लाख पुगेको छ। नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणमा आ.व. २०७८/७९ मा रू. ७ अर्ब ४८ करोड ७० लाख थप ऋण लगानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रू. ७१ अर्ब २६ करोड ३३ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिको अन्त्यसम्म यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी ३.०२ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ७३ अर्ब ४१ करोड ३४ लाख पुगेको छ। नेपाल सरकारले नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लिमिटेडमा आ.व. २०७८/७९ मा क्रमशः रू. २ अर्ब ४ करोड ६० लाख र रू. १० करोड ४१ लाख थप शेयर लगानी गरेकोले यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानीमा वृद्धि भएको हो। यस आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारले यस क्षेत्रका संस्थानबाट रू. ५२ करोड ३५ लाख लाभांश प्राप्त गरेको छ र यो लाभांश रकम नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणबाट प्राप्त भएको हो। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रू. २ अर्ब ९९ करोड १७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ५०.८३ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ४ अर्ब ५१ करोड २४ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लिमिटेड, नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनी लिमिटेड, राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लिमिटेड र नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व क्रमशः रू. ६ करोड २७ लाख, रू. ९६ करोड ४१ लाख, रू. २ करोड ८१ लाख र रू. ३ अर्ब ४५ करोड ४२ लाख रहेकोले यस क्षेत्रका संस्थानको कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व समग्रतामा वृद्धि भएको हो।

२.४ सामाजिक क्षेत्र

सामाजिक क्षेत्रमा पाँच सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रमा रहेका संस्थानको कुल सञ्चालन आय आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रू. २ अर्ब ८१ करोड २० लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १३.२५ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ३ अर्ब १८ करोड ४७ लाख पुगेको छ। नेपाल टेलिभिजन र राष्ट्रिय आवास कम्पनी लिमिटेडको आ.व. २०७८/७९ को सञ्चालन आयमा आ.व. २०७७/७८ को तुलनामा कमी आएको छ भने अन्य संस्थानको सञ्चालन आयमा वृद्धि भएको छ।

तालिका २.४ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सामाजिक क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

रकम (रु. लाखमा)						
क्र. सं.	संस्थान	सञ्चालन आय रकम	प्रशासनिक खर्च रकम	खुद नाफा/नोक्सान रकम	सञ्चित नाफा/नोक्सान रकम	डेन्ट इक्विटी अनुपात (प्रतिशत)
१	साँस्कृतिक संस्थान	५९.२९	३५८.३९	(२४४.८६)	(२६९३.५५)	(९३.०३)
२	गोरखापत्र संस्थान	६०५७.९७	२७३५.९९	५४९.६२	(९७००.४९)	०.००
३	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	२०६५०.००	६९४९.२३	२२०९.०९	(९३९९३.९३)	३९.३२
४	नेपाल टेलिभिजन	५०००.५८	४५९८.९३	(९२७५.५०)	(२०६९४.६९)	२२.४९
५	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	७९.०३	६९८.५०	(६४६.८८)	(९०८०.२३)	०.००
	जम्मा	३९८४६.८७	९४३८०.९६	५८३.३९	(४०००२.०९)	२४.५०

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

यस क्षेत्रमा रहेका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्चसमेत) रु. ९ अर्ब ६८ करोड ५६ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ९४.६९ प्रतिशतले कमी भई रु. ९ अर्ब ४३ करोड ८० लाख पुगेको छ। गोरखापत्र संस्थान र नेपाल टेलिभिजनको खर्चमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा भन्दा समीक्षा अवधिमा क्रमशः ४५.६४ प्रतिशत र ९८.०२ प्रतिशतले कमी भएको हुँदा समग्रमा यस क्षेत्रका संस्थानको प्रशासनिक खर्चमा कमी देखिएको हो। त्यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको समग्र खुद नोक्सानी रु. २२ करोड ४ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा सुधार भई खुद नाफा रु. ५ करोड ८४ लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा घाटामा रहेको गोरखापत्र संस्थान समीक्षा अवधिमा रु. ५ करोड ५० लाख नाफामा रहेको, जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेडको नाफा २०४.९८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. २२ करोड ९ लाख पुगेको र नेपाल टेलिभिजनको नोक्सानीमा ३३.२० ले कमी आई रु. ९२ करोड ७६ लाख नोक्सानी कायम भएको हुँदा यस क्षेत्रको समग्र नाफामा वृद्धि भएको हो। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल सञ्चित नोक्सानी आ.व. २०७७/७८ मा रु. ३ अर्ब ७६ करोड ३ लाख भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा ६.३८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ४ अर्ब २ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिसम्ममा यस क्षेत्रका सबै संस्थान सञ्चित नोक्सानीमा रहेका छन्।

सामाजिक क्षेत्रका संस्थानको औषत डेन्ट इक्विटी अनुपात २४.५० प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनी कोष आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ७ अर्ब ९३ करोड ४३ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३.२७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ८ अर्ब ९९ करोड ३४ लाख पुगेको छ।

सामाजिक क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ९ हजार २ सय ८८ कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २२.८३ प्रतिशतले वृद्धि भई कर्मचारी संख्या ९

हजार ५ सय ८२ रहेकोले प्रति कर्मचारी उत्पादकत्वमा कमी आई रू. २० लाख १३ हजार (सञ्चालन आयमा) कायम भएको छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारलाई तिर्न बाँकी ऋण रू. १ अर्ब ८९ करोड ७५ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ५.८० प्रतिशतले वृद्धि भई रू. २ अर्ब ७५ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा नेपाल टेलिभिजनमा रू. १५ करोड थप ऋण लगानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रू. ३ अर्ब ९३ करोड ४३ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा ८.८९ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ४ अर्ब २८ करोड ४३ लाख पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा नेपाल टेलिभिजनमा रू. ३५ करोड शेयर थप भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रू. १ अर्ब ३३ करोड ७२ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३.४३ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. १ अर्ब ३८ करोड ३१ लाख पुगेको छ।

२.५ जनोपयोगी क्षेत्र

जनोपयोगी क्षेत्रमा पाँच सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रू. १ खर्ब ७ अर्ब ४० करोड ८६ लाख कुल सञ्चालन आय रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १७.०२ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. १ खर्ब २५ अर्ब ६८ करोड ८७ लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नेपाल खानेपानी संस्थान, नेपाल विद्युत प्राधिकरण र नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.को सञ्चालन आयमा क्रमशः ०.०५, २३.०० र ५.५२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड र राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड कम्पनी सञ्चालनमा छैनन्।

तालिका २.५ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा जनोपयोगी क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

क्र. सं.	संस्थान	सञ्चालन आय	प्रशासनिक खर्च	रकम (रू. लाखमा)		
				खुद नाफा/नोक्सान	सञ्चित नाफा/नोक्सान	डेब्ट इक्विटी अनुपात (प्रतिशत)
१	नेपाल खानेपानी संस्थान	६१४०.६३	३८१९.८२	(३९५४.३०)	(२४५१६.१८)	(६२४.८३)
२	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	८७१५४८.२०	४५५९६.९६	१३३७४६.७१	२४८०६८.८४	१००.०४
३	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	३७९१९७.८९	७८०३८.४९	८४७०७.३९	४५३९८१.५४	०.००
४	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	०.००	२९३.१२	१०७९.९६	२६२०.१९	०.००
५	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड कम्पनी	०.००	२००.९२	१५०२.८२	६०३४.२३	०.००
	जम्मा	१२५६८८६.७२	१२७९४९.३१	२१७०८२.५८	६८६१८८.६२	७०.७४

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रका संस्थानको कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्च समेत) रु. १३ अर्ब ७९ करोड ६० लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ७.२६ प्रतिशतले कमी भई रु. १२ अर्ब ७९ करोड ४९ लाख पुगेको छ। त्यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको खुद नाफा रु. १३ अर्ब ५ करोड ९० लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा ६६.२३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. २१ अर्ब ७० करोड ८३ लाख पुगेको छ। यस क्षेत्रका सबै संस्थान खुद नाफामा भएकाले गत आर्थिक वर्षको तुलनामा यस क्षेत्रको संस्थानको समग्र खुद नाफामा वृद्धि भएको छ। आ.व. २०७७/७८ मा कुल सञ्चित नाफा रु ५५ अर्ब २५ करोड ३ लाख भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा २४.२० प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६८ अर्ब ६१ करोड ८९ लाख पुगेको छ।

जनोपयोगी क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १३ हजार १३ कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ०.९० प्रतिशतले वृद्धि भई १३ हजार १ सय ३० रहेको छ। प्रति कर्मचारी उत्पादकत्व वृद्धि भई रु. ९५ लाख ७२ हजार (सञ्चालन आयमा) रहेको देखिन्छ।

जनोपयोगी क्षेत्रका संस्थानको औसत डेब्ट इक्विटी अनुपात ७०.७४ प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनीकोष आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. २ खर्ब ८९ अर्ब ६१ करोड ७२ लाख रहेकोमा यो रकम आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ६.७५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३ खर्ब ९ अर्ब १६ करोड ६३ लाख पुगेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानमध्ये नेपाल खानेपानी संस्थानको शेयरधनीकोष रु. १ अर्ब ९५ करोड ६३ लाख ऋणात्मक रहेको छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारलाई तिर्न बाँकी ऋण रु. २ खर्ब १९ अर्ब १९ करोड ५८ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ९.९७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. २ खर्ब ४१ अर्ब ४ करोड ९७ लाख पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ मा नेपाल खानेपानी संस्थान र नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा क्रमशः रु १ अर्ब ८० करोड र रु २० अर्ब ८४ करोड ६० लाख थप ऋण लगानी भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रु. १ खर्ब ७३ अर्ब ७ करोड ४७ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिको अन्त्यसम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी ५.९७ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. १ खर्ब ८३ अर्ब ४१ करोड ०८ लाख पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ मा नेपाल सरकारबाट नेपाल विद्युत प्राधिकरण, विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड र राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड कम्पनीमा क्रमशः रु ९ अर्ब ५८ करोड ५८ लाख, रु. २५ करोड र रु. ५० करोड थप शेयर लगानी भएको छ। समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारले यस क्षेत्रका संस्थानबाट रु. २ अर्ब ७४ करोड ४९ लाख लाभांश प्राप्त गरेको छ र यो लाभांश रकम नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडबाट प्राप्त भएको हो। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रु. ६६ अर्ब ४३ करोड २४ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २८.४३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ८५ अर्ब ३१ करोड ७० लाख पुगेको छ। आ.व. २०७७/७८ मा नेपाल विद्युत प्राधिकरणको यस प्रकारको दायित्व रु ६५ अर्ब ९० करोड ३ लाख भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २७.७३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ८४ अर्ब १७

करोड ४१ लाख पुगेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल दायित्वमध्ये नेपाल विद्युत प्राधिकरणको मात्र ९८.६६ प्रतिशत रहेको छ।

२.६ वित्तीय क्षेत्र

वित्तीय क्षेत्रमा नौ सार्वजनिक संस्थान रहेका छन्। यस क्षेत्रका संस्थानको कुल सञ्चालन आय आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ५० अर्ब ५७ करोड ७३ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३१.२९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ६६ अर्ब ४० करोड ५० लाख पुगेको छ। यस क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी सञ्चालन आय कृषि विकास बैंक लि. को रु. २१ अर्ब ४ करोड ६९ लाख रहेको छ।

तालिका २.६ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा वित्तीय क्षेत्रको वित्तीय स्थिति

क्र. सं.	सार्वजनिक संस्थान	रकम (रु. लाखमा)				
		सञ्चालन आय रकम	प्रशासनिक खर्च रकम	खुद नाफा/नोक्सान रकम	सञ्चित नाफा/नोक्सान रकम	डेब्ट इक्विटी अनुपात (प्रतिशत)
१	कृषि विकास बैंक लि.	२१०४६८.८९	४३११३.७२	२२२५७.६८	३५२१७.९२	६६.६९
२	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	२१२.७६	२१४.३४	२६८.३९	१६७६.०४	१३३३.२१
३	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	६०५७.९६	१८०२.६५	४७३४.९८	०.००	०.००
४	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि.	२००५४३.५९	३७६३०.४७	४२९२८.२०	१८६३४.४२	८.१६
५	निकेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	३२४४५.४६	८६६.८४	३०१४९.९२	१५६१.५२	०.००
६	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	१८५२७.००	११७१.०७	११७८१.४५	१७०६१.१०	०.००
७	नागरिक लगानी कोष	१२५९८.६६	३४०५.६५	३१०४२.२६	९३४३०.९२	०.००
८	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेण्ट एण्ड डेभलपमेण्ट कम्पनी लि.	४७४८.९२	५७४.५८	९५७८.२८	७११०.२८	०.००
९	नेपाल बैंक लि.	१७८४४६.३९	२८३४५.७५	२९२३२.७७	३४२२१.९६	३०.४५
	जम्मा	६६४०४९.६३	११७१२५.०७	१८१९७३.९३	२०८९१४.१६	२१.६७

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

यस क्षेत्रका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा कुल प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी खर्चसमेत) रु. १२ अर्ब १२ करोड ७७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३.४२ प्रतिशतले कमी आई रु. ११ अर्ब ७१ करोड २५ लाख कायम भएको छ। त्यस्तै, आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यस क्षेत्रको खुद नाफा रु. १७ अर्ब ४७ करोड ३ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा खुद नाफामा ४.१६ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. १८ अर्ब १९ करोड ७४ लाख पुगेको छ। कुल सञ्चित नाफा आ.व. २०७७/७८ मा रु ३३ अर्ब ७२ करोड ८३ लाख भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा ३८.०६ प्रतिशतले कमी आई रु. २० अर्ब ८९ करोड १४ लाख कायम भएको छ।

वित्तीय क्षेत्रका संस्थानमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ७ हजार ५ सय ६१ कर्मचारीहरू कार्यरत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ८.७२ प्रतिशतले वृद्धि भई कर्मचारी संख्या ८

हजार २ सय २० पुगेकोले प्रति कर्मचारी उत्पादकत्व कमी भई रू. ८० लाख ७८ हजार (सञ्चालन आयमा) कायम भएको छ।

वित्तीय क्षेत्रका संस्थानको औसत डेब्ट इक्विटी अनुपात २१.६७ प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका संस्थानको शेयरधनीकोष आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रू. १ खर्ब ७३ अर्ब २४ करोड २७ लाख रहेकोमा यो रकम आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ८.९३ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. १ खर्ब ८८ अर्ब ७१ करोड २७ लाख पुगेको छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको अभिलेखअनुसार यस क्षेत्रका संस्थानको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म नेपाल सरकारलाई तिर्न बाँकी ऋण रू. ९ करोड २७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रू. ९ करोड १० लाख रही १.८३ प्रतिशतले कमी आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी रू. ४७ अर्ब ९ करोड ९२ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिको अन्त्यसम्ममा यस क्षेत्रका संस्थानमा नेपाल सरकारको शेयर लगानी ३.०६ प्रतिशतले वृद्धि भई रू. ४८ अर्ब ५४ करोड पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ मा नेपाल सरकारबाट राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लिमिटेडमा रू. २ अर्ब थप शेयर लगानी भएको छ। यस क्षेत्रबाट नेपाल सरकारलाई रू. २ अर्ब ८८ करोड ६८ लाख लाभांश प्राप्त भएको छ। सो मध्ये कृषि विकास बैंकबाट रू. ३६ करोड ४४ लाख, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकबाट रू. २७ करोड ४७ लाख, नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेडबाट रू. ५८ करोड ६६ लाख, हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेण्ट एण्ड डेभलपमेण्ट कम्पनी लिमिटेडबाट रू. ९२ करोड ६३ लाख र नेपाल बैंक लिमिटेडबाट रू. ७३ करोड ४७ लाख प्राप्त भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्म कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व रू. १० खर्ब ५३ अर्ब ८२ करोड २१ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ७९.४० प्रतिशतले कमी आई रू. २ खर्ब १७ अर्ब १२ करोड ८८ लाख पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषको कोषमा नभएको तथा सम्भावित दायित्व रू. ९ खर्ब ४१ अर्ब ३७ करोड ८४ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा कमी भई रू. ९ अर्ब ९९ करोड ६ लाख हुन पुगेको छ भने कृषि विकास बैंक लिमिटेडको कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्व आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रू. ५९ अर्ब ७९ करोड ६१ लाख रहेकोमा समीक्षा अवधिमा वृद्धि भई रू. १ खर्ब ०९ अर्ब १३ करोड २७ लाख पुगेको छ। यस क्षेत्रको कोषमा व्यवस्था नभएको तथा सम्भावित दायित्वमध्ये ५०.२६ प्रतिशत कृषि विकास बैंक लिमिटेडको मात्र रहेको छ।

२.७ विकास समिति

विकास समितिहरू, उद्देश्य तथा कार्य प्रकृतिको आधारमा विभिन्न मन्त्रालयहरू सँग आवद्ध रहेका छन्। विकास समिति ऐन, २०१३ अन्तर्गत स्थापित यस्ता समितिहरू का क्रियाकलाप र कार्यक्षेत्र समेत भिन्न भिन्न रहेका छन्। हालसम्म सबै विकास समितिको एकीकृत विवरण सङ्कलन गर्न सकिएको छैन। सामान्यतया विकास समितिमा नेपाल सरकारको ऋण तथा शेयर लगानी नहुने हुँदा सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान र आफ्नै आयस्रोतबाट यस्ता समितिहरू सञ्चालित छन्। विकास समितिले संस्थागत सुशासन र वित्तीय पारदर्शिता पूरा गर्न वित्तीय प्रतिवेदन

सार्वजनिक गर्नुपर्ने मान्यताअनुरूप यस मन्त्रालयमा उपलब्ध भएसम्मका वित्तीय प्रतिवेदनलाई यस वार्षिक स्थिति समीक्षामा समावेश गरिएको छ। आगामी दिनमा सबै विकास समितिको विवरण सङ्कलन गरी समीक्षामा समावेश गर्दै लगिनेछ।

(नोट: अन्तिम लेखा परीक्षण भइसकेका सार्वजनिक संस्थानको अङ्क मिलान हुन गएको कारणले सञ्चालन आय, प्रशासनिक खर्च, खुद नाफा/नोक्सान, सञ्चित नाफा/नोक्सान, शेयरधनी कोष र कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व शीर्षकको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को रकम सार्वजनिक संस्थानको वार्षिक स्थिति समीक्षा २०७९ मा र यस समीक्षा पुस्तिकामा हेरफेर हुनगएको छ। वित्तीय विवरण तयार भई नसकेका सार्वजनिक संस्थानको विवरण सम्बन्धित संस्थानले उपलब्ध गराएको सूचनाअनुसार तयार भएकोले अन्तिम लेखा परीक्षणपछि तयार हुने वित्तीय विवरणमा अङ्क मिलान लगायतका कारणले तथ्याङ्कमा केही फरक हुन सक्नेछ।)

खण्ड तीन

सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय विश्लेषण

प्रस्तुत खण्डमा नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्थानमा गरेको शेयर तथा ऋण लगानी र समग्र वित्तीय अवस्थाका सम्बन्धमा विस्तृत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। यसमा सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन आय, प्रशासनिक खर्च, खुद नाफा/नोक्सान र सञ्चित नाफा/नोक्सानको अवस्था, ती संस्थानबाट नेपाल सरकारले प्राप्त गरेको लाभांश, शेयरधनीकोष/नेटवर्थ, कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व, कार्यरत जनशक्ति, लेखा परीक्षणको अवस्था र आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नाफा आर्जन गर्ने तथा अत्यधिक नोक्सानी भएका पाँच सार्वजनिक संस्थानका सम्बन्धमा विश्लेषण गरिएको छ।

३.१ नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्थानमा गरेको लगानी

जलविद्युत उत्पादन तथा प्रसारण, विभिन्न विकास पूर्वाधार निर्माण विमानस्थल निर्माण, दूरसञ्चार, खानेपानी आयोजना सञ्चालन लगायतका ठूला पूर्वाधार सञ्चालन गर्ने क्रममा सार्वजनिक संस्थानमा शेयर र ऋणमा लगानी निरन्तर बढ्दै गएको छ। हाल सञ्चालनमा नरहेका सार्वजनिक संस्थानको सम्पत्ति सुरक्षाका लागि केही सुरक्षाकर्मी र कर्मचारी राख्नुपर्दा प्रशासनिक खर्चका लागि समेत नेपाल सरकारबाट लगानी गर्नुपर्ने भएकोले पनि ऋण तथा शेयर लगानीमा वृद्धि हुँदै गएको अवस्था छ। यस्तो लगानी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ५ खर्ब ६७ अर्ब २८ करोड ८६ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. ६ खर्ब १८ अर्ब १६ करोड ४६ लाख भई ८.९७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। यसमा शेयरको अंश ५३.२० प्रतिशत (रु. ३ खर्ब २८ अर्ब ९२ करोड ७५ लाख) तथा ऋणको अंश ४६.७९ प्रतिशत (रु. २ खर्ब ८९ अर्ब २४ करोड) रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा यस आर्थिक वर्षमा शेयर तथा ऋण लगानीमा वृद्धि हुनुमा शेयरतर्फ आ.व.२०७८/७९ मा नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई नेपाल सरकारले वित्तीय व्यवस्था अन्तर्गत प्रदान गरेको ऋणको ब्याजलाई शेयर लगानीमा परिणत गरिनु, नागरिक उड्डयन प्राधिकरणलाई विमानस्थल निर्माण, हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना र दोश्रो विमानस्थल आयोजना समेतका लागि नेपाल सरकारबाट शेयरको रूपमा लगानी प्रवाह गरिनु नै प्रमुख कारणको रूपमा रहेको देखिन्छ भने ऋण लगानी वृद्धि हुनुमा नेपाल आयल निगम, नेपाल खानेपानी संस्थान, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई क्रमशः पेट्रोलियम पदार्थ खरिदको बक्यौता भुक्तानी, खानेपानी उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम, हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना तथा जलविद्युत उत्पादन तथा प्रसारणका पूर्वाधार निर्माणका लागि प्रवाह भएको रकमको कारण रहेको देखिन्छ।

तालिका ३.१ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कुल लगानी (शेयर र ऋण) को अवस्था

विवरण	रकम (रु. लाखमा)				
	आर्थिक वर्ष				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	१३८८५१	१४२४५३	१४६२२२	१४६२२२	१४७७२२
व्यापारिक	१२९८००	१३३२२३	१३५०७०	१३५०७०	२०५०७०
सेवा	७२७३६२	८५८२८८	९३८६५१	९३८६५१	१०३५०२२
सामाजिक	५६३१८	५६८१९	५७७९८	५८३१८	६२९१८
जनोपयोगी	३१४०८२१	३५४८६०१	३९२२७०६	३९२२७०६	४२४४६०५
वित्तीय	४५२७७९	४५६१०९	४७१९२०	४७१९२०	४८६३०९
कुल जम्मा	३६४७९१९	४६४५९३१	५१९५४९३	५६७२८८६	६१८१६४६
वार्षिक वृद्धि (%)	१६.८९	२७.३६	११.७४	९.१८	८.९७
	पाँच वर्षको औसत वृद्धि (%)				१४.८८
शेयर लगानी	२००३७०८	२७१८३९९	२८८६५८५	३१४६५०७	३२८९२७५
ऋण लगानी	१६४४२११	१९२७५३२	२३०८९०८	२५२६३७९	२८९२३७१
शेयर लगानी वृद्धि	२५.५७	३५.६७	६.१९	९.००	४.५४
ऋण लगानी वृद्धि	७.८१	१७.२३	१९.७९	९.४२	१४.४९
	औसत शेयर लगानी वृद्धि				१६.१९
	औसत ऋण लगानी वृद्धि				१३.७५

स्रोत: सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय ।

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा शेयर लगानी रु. २ खर्ब ३७ करोड ८ लाख रहेकोमा पाँच वर्षको अवधिमा औसत १६.१९ प्रतिशतले वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. ३ खर्ब २८ अर्ब ९२ करोड ७५ लाख पुगेको छ। नेपाल सरकारको शेयर लगानीको अधिकांश अंश मुलतः तीन संस्थानमा केन्द्रित रहेको छ जसमा नेपाल विद्युत प्राधिकरण (४९.२८ प्रतिशत), नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण (१८.९६ प्रतिशत) र नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि. (४.१७ प्रतिशत) रहेका छन्। यी संस्थानमा गरिएको लगानी ठूला पूर्वाधार निर्माण जस्तै- जलविद्युत आयोजना, प्रसारण लाइन निर्माण, हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना र दूरसञ्चार क्षेत्रको नवीनतम् प्रविधि भित्र्याउने कार्यमा केन्द्रित रहेको देखिन्छ।

समीक्षा अवधिमा नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्थानमा गरेको ऋण लगानी वार्षिक औसत १४.४९ प्रतिशतले वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. २ खर्ब ८९ अर्ब २४ करोड पुगेको देखिन्छ। कुल ऋण लगानीमध्ये नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा रु. २ खर्ब २३ अर्ब २ करोड ३५ लाख (७७.१० प्रतिशत) रहेको छ, जुन रकम खासगरी नयाँ जलविद्युत आयोजना र काठमाडौं उपत्यका प्रसारण प्रणाली विस्तार आयोजनामा लगानी केन्द्रित रहेको छ।

३.२ सञ्चालन आय

सार्वजनिक संस्थानको उद्देश्य अनुरूपको सेवा/वस्तु बिक्रीबाट प्राप्त हुन आएको रकम सञ्चालन आयमा गणना गर्ने गरिन्छ। यस्तो सञ्चालन आय आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ४ खर्ब २२ अर्ब ४४ करोड १७ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा

रु. ५ खर्ब ७५ अर्ब ४३ करोड ५५ लाख भई ३६.२२ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। कोभिड-१९ को प्रभाव क्रमशः घट्दो अवस्थामा रहनु, व्यावसायिक वातावरणमा केही सहजता आउनु र मुद्रास्फीतिको कारण वस्तु तथा सेवाको मूल्यमा भएको वृद्धिको कारण पनि सञ्चालन आयमा वृद्धि हुन गएको देखिन्छ। त्यसैगरी, सेवा र जनउपयोगी क्षेत्रको आयमा सामान्य वृद्धि हुनु र इन्धनको मूल्यमा निरन्तर वृद्धि हुनु पनि सञ्चालन आय बढ्नुको प्रमुख कारणका रूपमा लिन सकिन्छ।

तालिका ३.२ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा सञ्चालन आयको अवस्था

क्षेत्र	आर्थिक वर्ष					रकम (रु. लाखमा)
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	
औद्योगिक	७५५७४	७४२४४	६०५३६	३४८९	४२३१	
व्यापारिक	२०७३४७१	२५९९९२०	२१९८४४९	२४०७३७६	३४८४३८४	
सेवा	२०८१५९	२६०३६२	२२७३७७	१४५६१	२५२९५७	
सामाजिक	२२८९०	२२४०८	२५०९५	२८१२०	३१८४७	
जनोपयोगी	९५७७७७	१०४०८९२	१०३६६००	१०७४०८६	१२५६८८७	
वित्तीय	५७०३८४	७१४६१९	७३९०७८	५०५७७३	६६४०५०	
कुल जम्मा	३९०८२५५	४७१२४४६	४२८७१३४	४२२४४१७	५७५४३५५	
वार्षिक वृद्धि/हास (%)	२१.३५	२०.५८	(९.०३)	(१.४६)	३६.२२	
पाँच वर्षको औसत वृद्धि (%)						१३.५३

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सञ्चालन आयमा सबैभन्दा बढी योगदान व्यापारिक क्षेत्रको रहेको छ भने जनोपयोगी र वित्तीय क्षेत्र क्रमशः दोस्रो र तेस्रो स्थानमा रहेका छन्। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सञ्चालन आय बढी भएका तीन सार्वजनिक संस्थानमा क्रमशः नेपाल आयल निगम (रु. ३ खर्ब ४२ अर्ब ६२ करोड १५ लाख), नेपाल विद्युत प्राधिकरण (रु. ८७ अर्ब १५ करोड ४८ लाख) र नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड (रु. ३७ अर्ब ९१ करोड ९८ लाख) रहेका छन्।

३.३ प्रशासनिक खर्च

सार्वजनिक संस्थानले प्रशासनिक कार्य र कर्मचारीको तलबभत्ता आदिमा गरेको खर्च प्रशासनिक खर्च अन्तर्गत गणना गर्ने गरिएको छ। यस्तो खर्च आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ३६ अर्ब ३४ करोड १३ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. ३५ अर्ब ४६ करोड ४७ लाख रहेको छ। यो खर्च आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को सञ्चालन आयको ६.१६ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च बढी रहेका तीन सार्वजनिक संस्थानमा क्रमशः नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी, नेपाल विद्युत प्राधिकरण र कृषि विकास बैङ्क लि. छन्।

तालिका ३.३ विगत पाँच आर्थिक वर्षको प्रशासनिक खर्चको अवस्था

क्षेत्र	आर्थिक वर्ष					रकम (रु. लाखमा)
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	
औद्योगिक	७४०४	८७३१	९१४३	६५४१	७०२८	
व्यापारिक	१८१२९	१८०५८	२५७०४	२३३१६	२४४६१	
सेवा	३७८४२	५११२५	५१८४६	५७४६३	६३७०४	

सामाजिक	१०२४०	११६०१	१३११६	१६८५६	१४३८०
जनोपयोगी	३८५८२	११९८२४	१३२५९०	१३७९६०	१२७९४९
वित्तीय	११००५१	१०६७१९	१२३७२०	१२१२७७	११७१२५
कुल जम्मा	२२२२४८	३१६०५८	३५६११९	३६३४१३	३५४६४७
वार्षिक वृद्धि/हास (%)	(८.२३)	४२.२०	१२.६८	२.०५	(२.४१)
पाँच आर्थिक वर्षको औषत वृद्धि					९.२६

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

३.४ खुद नाफा/नोकसान

सार्वजनिक संस्थानको समग्र आयबाट समग्र व्यय घटाई हुन आउने रकमलाई खुद नाफा/नोकसानमा गणना गरिएको छ। यस्तो खुद नाफा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. १ अर्ब ५४ करोड २० लाख रहेको छ। सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय विवरण अनुसार २५ वटा संस्थान खुद नाफामा रहेका छन् जसको खुद नाफा रु. ४३ अर्ब २ करोड ५३ लाख रहेको छ। बाँकी १७ संस्थान खुद नोकसानीमा रहेका छन् जसको खुद नोकसान रु. ४१ अर्ब ४८ करोड ३२ लाख रहेको देखिन्छ।

समीक्षा अवधिमा वित्तीय क्षेत्र खुद नाफामा र अन्य ५ क्षेत्रको कार्यसम्पादन मिश्रित अवस्थामा रहेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा खुद नाफा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा करिब रु. २५ अर्बले घटेको छ। क्षेत्रगत संस्थानमध्ये व्यापारिक क्षेत्र अघिल्लो आर्थिक वर्षमा करिब ३७ करोड नोकसानमा रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा करिब ३८ अर्ब नोकसानमा रहेको छ। व्यापारिक क्षेत्रको नोकसानीको ठूलो हिस्सा नेपाल आयल निगमको रहेको र अघिल्लो आर्थिक वर्षमा करिब ४३ करोड नोकसानमा रहेको निगम यस आर्थिक वर्षमा करिब ३८ अर्ब नोकसानमा रहेको वित्तीय विवरणबाट देखिन्छ। यसरी नेपाल आयल निगमको नोकसानी बढ्नुमा अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा वृद्धि हुनु र लागतअनुसारको मूल्य समायोजन हुन नसक्नु नै प्रमुख कारणको रूपमा रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी, जनपोयोगी क्षेत्र अन्तर्गत नेपाल विद्युत प्राधिकरणको नाफामा अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा उल्लेख्य वृद्धि भई करिब ७ अर्ब नाफा बढेको देखिन्छ भने नेपाल दूरसञ्चार कम्पनीको पनि करिब १ अर्बले नाफा बढेको अवस्था छ।

पछिल्लो आर्थिक वर्षमा समग्र कारोबारबाट भएको खुद नाफा (कर र लाभांश पश्चात्)/नोकसान रकम अघिल्लो आर्थिक वर्षसम्मको नाफा/नोकसान (समायोजन नगरेको) सँग मिलान गरी हुनआउने रकमलाई सार्वजनिक संस्थानको सञ्चित नाफा/नोकसानमा देखाउने गरिएको छ। यस्तो रकम आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्ममा रु. ५२ अर्ब ४० करोड ७९ लाख पुगेको छ। सो अवधिसम्ममा २० वटा संस्थान सञ्चित नाफामा र १९ वटा संस्थान सञ्चित नोकसानमा रहेका छन्। साझा सहकारी संस्था लिमिटेड, नेपाल मेटल कम्पनी लिमिटेड र राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लिमिटेडले सञ्चित नाफा/नोकसान तर्फ विवरण उल्लेख गरेको देखिएन।

क्षेत्रगत रूपमा विश्लेषण गर्दा जनोपयोगी क्षेत्रमा रु. ६८ अर्ब ६१ करोड ८९ लाख, वित्तीय क्षेत्रमा रु. २० अर्ब ८९ करोड १४ लाख र सेवा क्षेत्रमा रु. २ अर्ब ६८ करोड ९१ लाख सञ्चित नाफा रहेको छ भने औद्योगिक क्षेत्रमा रु. १८ अर्ब ९५ करोड ८२ लाख, व्यापारिक

क्षेत्रमा रु. १६ अर्ब ८२ करोड ३१ लाख र सामाजिक क्षेत्रमा रु. ४ अर्ब २ लाख सञ्चित नोकसान रहेको देखिन्छ।

तालिका ३.४ विगत पाँच आर्थिक वर्षको खुद नाफा/नोकसान तथा सञ्चित नाफा नोकसानको स्थितिको विवरण

क्षेत्र	रकम (रु.लाखमा)									
	आर्थिक वर्ष									
	२०७४/७५		२०७५/७६		२०७६/७७		२०७७/७८		२०७८/७९	
खुद नाफा/नोकसान	सञ्चित नाफा/नोकसान	खुद नाफा/नोकसान	सञ्चित नाफा/नोकसान	खुद नाफा/नोकसान	सञ्चित नाफा/नोकसान	खुद नाफा/नोकसान	सञ्चित नाफा/नोकसान	खुद नाफा/नोकसान	सञ्चित नाफा/नोकसान	
औद्योगिक	१६२०	(१३८७८५)	(३९३७)	(१६२५०५)	(९१४७)	(१७४९५६)	(९४९६)	(१८०२६३)	(७६९४)	(१८९५८२)
व्यापारिक सेवा	३८७९१	१४३०४४	९०८७१	१२१०६५	१२९९३१	२१४७९१	(३७०९)	१९३८७०	(३७५९९५)	(१६८२३१)
सामाजिक जनोपयोगी वित्तीय	(२०८५)	(३४९९२)	(२१०१)	(३२५१८)	(३०२६)	(३५६४४)	(२२०४)	(३७६०३)	५८३	(४०००२)
कुल जम्मा	४३४४८९	४२३३२९	४८८९१६	५८२९७२	४८२९८२	७५५११९	२६३६९२	९२३६१६	१४४२०	५२४०७८
वर्षिक वृद्धि/हास (x)	४.८८	५२.४४	१२.५३	३७.७१	(१.२१)	२९.५३	(४५.४०)	२२.३१	(९४.१५)	(४३.२६)
पाँच आर्थिक वर्षको खुद नाफा/नोकसानको औषत वृद्धि										(२४.६७)
पाँच आर्थिक वर्षको सञ्चित नाफा/नोकसानको औषत वृद्धि										(१९.७५)

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

३.५ नेपाल सरकारले प्राप्त गरेको लाभांश

नेपाल सरकारले गरेको शेयर लगानीको प्रतिफल स्वरूप सम्बन्धित सार्वजनिक संस्थानबाट लाभांश प्राप्त हुने गर्दछ। यस्तो लाभांश रकम आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा रु.२४ अर्ब ६८ करोड ४८ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आइपुग्दा रु. ६ अर्ब १५ करोड ५१ लाख पुगेको छ। यसरी हेर्दा विगत चार वर्षमा लाभांश रकम उल्लेख्य रूपमा घटेको देखिन्छ। कुल शेयर लगानीको तुलनामा लाभांश अनुपात विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १.८० प्रतिशत मात्र प्रतिफल प्राप्त भएको छ।

लाभांश जम्मा सात वटा सार्वजनिक संस्थानबाट मात्र प्राप्त भएको र सो मध्ये ४४.६० प्रतिशत नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड तथा ८.५० प्रतिशत नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणबाट प्राप्त भएको छ। त्यस्तै, वित्तीय क्षेत्रबाट ४६.९० प्रतिशत लाभांश प्राप्त भएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा जनोपयोगी, सेवा र वित्तीय क्षेत्रबाट लाभांश प्राप्त भएको छ भने औद्योगिक, सामाजिक र व्यापारिक क्षेत्रबाट लाभांश प्राप्त भएको छैन।

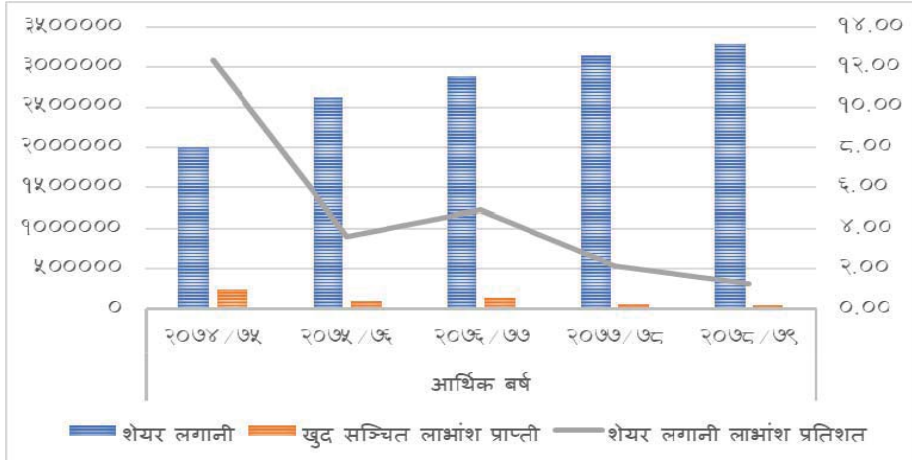
तालिका ३.५ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा लाभांश प्राप्तिको विवरण

क्षेत्र	रकम (रु.लाखमा)				
	आर्थिक वर्ष				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	-	-	-	-	-
व्यापारिक सेवा	१६४३१	३८२३	२५७४	-	५२३५
सामाजिक जनोपयोगी वित्तीय	७५४८१	७५४८२	६१७७७	५४८९४	२७४४९
	७०३६	९७९९	२५०९७	१०४३५	२८८६८

कुल जम्मा	२४६८४८	९४७०९	१४०९९५	६७२१०	६१५५१
वार्षिक वृद्धि/हास	२७.२३	(६१.६३)	४८.८७	(५२.३३)	(८.४२)
पाँच आर्थिक वर्षको औषत वृद्धि					(९.२६)

स्रोत: सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय ।

चित्र ४ शेयर लगानी र लाभांश अनुपात

३.६ शेयरधनी कोष/नेटवर्थ

सार्वजनिक संस्थानको सम्पत्ति र दायित्वको फरक शेयरधनीकोष अन्तर्गत देखाइएको छ जसले संस्थानको चालु वित्तीय स्थितिलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। सार्वजनिक संस्थानको शेयरधनीकोष २०७८/७९ सम्ममा रु. ७ खर्ब ६१ अर्ब ३३ करोड २५ लाख पुगेको छ। सो अवधिसम्ममा ३१ वटा संस्थानको शेयरधनीकोष धनात्मक र बाँकी ११ वटाको शेयरधनीकोष ऋणात्मक रहेको छ।

तालिका ३.६ विगत पाँच आर्थिक वर्षको शेयरधनीकोष/नेटवर्थको अवस्था

क्षेत्र	आर्थिक वर्ष				
	२०१८/१९	२०१९/२०	२०२०/२१	२०२१/२२	२०२२/२३
औद्योगिक	(७९२०४)	(९७३९१)	(८७३९६)	(३३३४१)	(४०९९९)
व्यापारिक	२३६३९५	३६६०४८	३७०७५८	३५३३६०	७७०६०
सेवा	१८६९७६३	२०९२६२७	२४८४८८४	२५२९३१४	२५१६५४१
सामाजिक	३३३७५	९१५५९	८१७६८	७९३४३	८१९३४
जनोपयोगी	१८३३९२३	२२९९३५२	२५५२५२५	२८९६१७२	३०९१६६३
वित्तीय	१२०१९५७	१४५४३५१	१६३६४१६	१७३२४२७	१८८७१२७
कुल जम्मा	५०९६२०९	६२०६५४६	७०३९०३५	७५५७२७४	७६१३३२५
वार्षिक वृद्धि/हास	७६.००	२१.७९	१३.४१	७.३६	०.७४
पाँच आर्थिक वर्षको औषत वृद्धि					२३.८६

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

क्षेत्रगतरूपमा औद्योगिक क्षेत्रको शेरधनीकोष ऋणात्मक रहेको छ भने अन्य क्षेत्रको धनात्मक रहेको छ। बढी शेरधनीकोष हुने तीन सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल विद्युत प्राधिकरण (रु.२ खर्ब ६ अर्ब ३९ करोड ३४ लाख), नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण (रु.२ खर्ब ५ अर्ब ७६ करोड ३१ लाख) तथा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि. (रु. ९५ अर्ब २६ करोड ८० लाख) रहेका छन् र यी तीनको अंश ६६.६५ प्रतिशत हुन आउँछ।

३.७ कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व

विद्यमान कानूनअनुसार दीर्घकालमा तिर्नुपर्ने दायित्व सिर्जना भएको तर त्यसको लागि सार्वजनिक संस्थानले रकमको व्यवस्था नगरेको भएमा त्यस्तो रकमलाई कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व अन्तर्गत देखाइन्छ। यस प्रकारको दायित्व आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ५९ अर्ब ३९ करोड १९ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. ४७ अर्ब ३६ करोड भई २०.२६ प्रतिशतले घटेको छ।

तालिका ३.७ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्वको अवस्था

क्षेत्र	रकम (रु. लाखमा)				
	आर्थिक वर्ष				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	५८३८	२००९१	२४०८८	३२३०२	४००७६
व्यापारिक	५३३०	७७६३	६७२६	९४७५	२७००
सेवा	२८०३३	२८५८२	३१४३७	२१४७८	४०७८९
सामाजिक	१६५१५	५५३८	११९६२	१३३७२	१३८३१
जनोपयोगी	३२१५७६	३९८२७९	४६६७५८	३२०९६७	३५१४०२
वित्तीय	१०९८६	२५८२८	३६१२२	१९६३२५	२४८०२
कुल जम्मा	३८८२७४	४८६०८१	५७७०९३	५९३९१९	४७३६००
वार्षिक वृद्धि/हास	०.६७	२५.१९	१८.७२	२.९२	(२०.२६)
पाँच आर्थिक वर्षको औषत वृद्धि					५.४५

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २६ वटा सार्वजनिक संस्थानले कोषमा व्यवस्था नगरिएको र सम्भावित दायित्व रकम यकिन गरेको विवरण पेश गरेका छन्। विद्यमान कानूनअनुसार सार्वजनिक संस्थानले यस्तो दायित्व वापतको रकम यकिन गरेर छुट्टै कोष खडा गरी राख्नुपर्नेमा अझै पनि कतिपयले यस्तो व्यवस्था पालना गरेको पाइएन।

३.८ जनशक्ति व्यवस्थापन

संस्थानमा कार्यरत जनशक्ति २०७५ असार मसान्तसम्ममा २८ हजार ५ सय २२ रहेकोमा २०७९ असार मसान्तसम्म आइपुग्दा २९ हजार ७ सय ३६ रहेको छ। अधिल्लो अवधिको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सबै क्षेत्रका संस्थानमा कर्मचारीको संख्यामा सामान्य वृद्धि भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अन्त्यको तुलनामा औद्योगिक र जनोपयोगी क्षेत्रमा कर्मचारी संख्या केही घटेको छ। कर्मचारीसम्बन्धी नियमावली तथा विनियमावलीमा समसामयिक परिमार्जन गर्नुपर्ने लगायतका कारण संस्थानमा पदपूर्ति नियमित हुन नसकेकोले सार्वजनिक संस्थानको कारोबार बढ्दै गए पनि समग्र कर्मचारीको संख्यामा वृद्धि भएको छैन।

तालिका ३.८ विगत पाँच आर्थिक वर्षमा कार्यरत कर्मचारीको अवस्था(संख्यामा)

क्षेत्र	आर्थिक वर्ष				
	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
औद्योगिक	२१७२	२१५६	१९५९	१९४३	२१५०
व्यापारिक	१२९१	१४४२	१२७९	१२४०	१३१८
सेवा	२७५९	२९६८	२७९५	२९६०	३३३६
सामाजिक	१३८६	१२५९	१४३८	१२८८	१५८२
जनोपयोगी	१३९८३	१३९८०	१३४०४	१३०१०	१३१३०
वित्तीय	६९३१	६९३३	७४८९	७५६१	८२२०
कुल जम्मा	२८५२२	२८७३८	२८३६४	२८००२	२९७३६
वार्षिक वृद्धि/हास	०.४१	०.७६	(१.३०)	(१.२८)	६.१९
पाँच आर्थिक वर्षको औषत वृद्धि					०.९६

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

३.९ लेखापरीक्षणको अवस्था

लेखापरीक्षण गर्नु सम्बन्धित निकायको वित्तीय उत्तरदायित्व मापन गर्ने प्रमुख औजार हो। आर्थिक सुशासन, कार्यसम्पादन स्तर, वित्तीय अनुशासन लगायत समग्र वित्तीय स्वास्थ्य अवस्थाका बारेमा लेखापरीक्षणले नै प्रतिबिम्बित गर्ने हुँदा यो पारदर्शिता कायम गर्ने एक महत्त्वपूर्ण औजार पनि हो। कानूनले तोकेको प्रक्रिया र समयसीमाभित्रै सार्वजनिक संस्थानको लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न कानुनी रूपमै बाध्यकारी बनाइएको छ। तथापि, अधिकांश सार्वजनिक संस्थानले भने नियमित रूपमा लेखापरीक्षण गराएका छैनन्।

नेपाल आयल निगम लिमिटेड, साझा यातायात, सांस्कृतिक संस्थान, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड, कृषि विकास बैङ्क लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लिमिटेड, निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष, नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड, हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी एण्ड डेभलपमेण्ट कम्पनी लिमिटेड, नेपाल बैङ्क लिमिटेड, उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लिमिटेड, हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लिमिटेड, नेपाल औषधि लिमिटेड, नेपाल मेटल कम्पनी लिमिटेड, विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड, धौवादी फलाम कम्पनी लिमिटेड, कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड, नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनी लिमिटेड, नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लिमिटेड, राष्ट्रिय आवास कम्पनी लिमिटेड र राष्ट्रिय प्रशारण ग्रीड कम्पनी लिमिटेड गरी २१ वटा सार्वजनिक संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्मकै लेखापरीक्षण सम्पन्न गराएका छन्।

दुग्ध विकास संस्थान, जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेड, बुटवल धागो कारखाना लिमिटेड, खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड, औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि., नेपाल वायुसेवा निगम, राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लिमिटेड, नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, गोरखापत्र संस्थान, जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेड, नेपाल टेलिभिजन, नेपाल खानेपानी संस्थान, नेपाल विद्युत प्राधिकरण र नागरिक

लगानी कोष गरी १४ वटा सार्वजनिक संस्थानले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्मको मात्र लेखापरीक्षण गराएका छन्।

जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड, नेपाल रेल्वे कम्पनी लिमिटेड र नेपाल वन निगम लिमिटेडले आर्थिक वर्ष २०७६/७७ सम्मको, विशाल बजार कम्पनी लिमिटेडले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ सम्मको र नेपाल ओरिण्ड म्याग्नासाइट प्रा.लि.ले आर्थिक वर्ष २०६४/६५ सम्मको मात्र लेखापरीक्षण गराएका छन्। त्यसैगरी, राष्ट्रिय बीमा संस्थान (जीवन) ले आर्थिक वर्ष २०७२/७३ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्म गरी ७ वर्षको र राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लिमिटेडले आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०७८/७९ सम्म गरी ५ वर्षको लेखापरीक्षण गराएका छन्।

अर्थ मन्त्रालय र सार्वजनिक संस्थानको तालुक मन्त्रालयबाट नियमित लेखापरीक्षणका लागि पटक-पटक निर्देशन जारी हुनेगरेको छ। महालेखापरीक्षकको कार्यालयले समेत यस विषयलाई निर्देशनात्मक सुझावका रूपमा आफ्नो प्रतिवेदनमा समावेश गर्ने गरेको छ। सोको बाबजुद सबै सार्वजनिक संस्थानले समयमै लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी कानूनको परिपालना गर्नुपर्नेमा त्यसो गरेको देखिँदैन। समयमा नै लेखापरीक्षण नहुँदा वित्तीय पारदर्शिता र आर्थिक अनुशासन कमजोर हुन जान्छ। तसर्थ, प्रत्येक सार्वजनिक संस्थानका कार्यकारी प्रमुखलाई लेखापरीक्षणका लागि जिम्मेवार बनाउन र यस विषयलाई सम्बन्धित पदाधिकारीको कार्यसम्पादनको आधार बनाउन आवश्यक देखिन्छ।

३.१० उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थान

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा बढी खुद नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानमा क्रमशः नेपाल विद्युत प्राधिकरण, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड, नागरिक लगानी कोष र निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष रहेका छन्। ती सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफा, शेयर लगानी, शेयर लगानीमा खुद नाफा प्रतिशत, सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफामा यी संस्थानको योगदान र सञ्चित नाफा/नोक्सान झल्कने तालिका निम्नानुसार रहेको छः

तालिका ३.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय स्थिति

रकम (रु. लाखमा)						
सि. नं.	संस्थान	खुद नाफा	शेयर लगानी	शेयरमा खुद नाफा प्रतिशत	सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफामा प्रतिशत	सञ्चित नाफा/नोक्सानी
१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१३३७४७	१७२२४३२	७.७६	३१.०९	२४८०६८.८४
२	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	८४७०७	१८००००	४७.०६	१९.६९	४५३९८१.५४
३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि.	४२९२८	१३९४०४	३०.७९	९.९८	१८६३४.४२
४	नागरिक लगानी कोष	३१०४२	३२७००	९४.९३	७.२१	९३४३०.९२
५	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	३०१५०	१०००००	३०.१५	७.०१	१५६१.५२
	जम्मा	३२२५७४	२१७४५३६			८१५६७७.२४

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

उपर्युक्त पाँच सार्वजनिक संस्थानको विगत पाँच आर्थिक वर्षको नाफा/नोक्सानको अवस्था देहायबमोजिम रहेको पाइयो:

तालिका ३.१० आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नाफा आर्जन गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको विगत पाँच आर्थिक वर्षको खुद नाफा/नोक्सानको अवस्था

रकम (रु. लाखमा)						
क्र.सं.	संस्थान	आर्थिक वर्ष २०७४/७५	आर्थिक वर्ष २०७५/७६	आर्थिक वर्ष २०७६/७७	आर्थिक वर्ष २०७७/७८	आर्थिक वर्ष २०७८/७९
१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	३४३९२	९८९२५	११०३८५	६०९९४	१३३७४७
२	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	१७४८३८	९७५७६	९७४९०	७१२९४	८४७०७
३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	३८१७५	५०४६५	४३७७३	३४२३६	४२९२८
४	नागरिक लगानी कोष	२१७५४	२७६८७	२७९२९	२२५०२	३१०४२
५	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	३७२८	१३८६३	१८७११	२१५०९	३०१५०

स्रोत: सम्बन्धित संस्थानबाट प्राप्त विवरण ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरण, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि, राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि. नागरिक लगानी कोष र निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष समीक्षा अवधिभर खुद नाफामा रहेको देखिन्छ भने विगत वर्षमा बढी नाफा आर्जन गर्ने ५ संस्थान भित्र परेका नेपाल बैंक लि. र कृषि विकास बैंक लि. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा बढी नाफा आर्जन गर्ने ५ समूहबाट बाहिरएका छन्।

तालिका ३.११ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नोक्सान हुने पाँच सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय स्थिति

रकम (रु. लाखमा)						
क्र. सं.	संस्थान	खुद नोक्सान	शेयर लगानी	शेयरमा खुद नोक्सान प्रतिशत	खुद नोक्सानमा प्रतिशत	संचित नाफा/ नोक्सानी
१	नेपाल आयल निगम	(३८१७७८)	११००००	३४७.०७	९२.०३	(१७८१३७)
२	नेपाल वायुसेवा निगम	(१७०३१)	१६२३	१०४९.४४	४.११	(१५४७९१)
३	नेपाल खानेपानी संस्थान	(३९५४)	३४७६	११३.७७	०.९५	(२४५१६)
४	दुग्ध विकास संस्थान	(३७०५)	३६६४	१०१.१०	०.८९	(१२०७१)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	(१३८७)	७५५	१८३.६५	०.३३	(१९८४२)
जम्मा		(४०७८५४)	११९५१७.८३	३४१.२५	९८.३२	(३८९३५८)

तालिका ३.१२ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उच्च नोक्सान गर्ने पाँच सार्वजनिक संस्थानको विगत पाँच वर्षको खुद नाफा/नोक्सानको अवस्था

रकम (रु. लाखमा)						
क्र.सं.	संस्थान	आर्थिक वर्ष २०७४/७५	आर्थिक वर्ष २०७५/७६	आर्थिक वर्ष २०७६/७७	आर्थिक वर्ष २०७७/७८	आर्थिक वर्ष २०७८/७९
१	नेपाल आयल निगम	३५८७४	८७५३६	१२९१४८	(४३०२)	(३८१७७८)
२	नेपाल वायुसेवा निगम	२०१७	(१९३५४)	(३८९८३)	(३६६३०)	(१७०३१)
३	नेपाल खानेपानी संस्थान	(६१६)	(१२५५)	(३५६९)	(३६३७)	(३९५४)
४	दुग्ध विकास संस्थान	४८५	२०१	(१५८१)	(१६७१)	(३७०५)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	(१०९२)	(८८२)	(७६५)	(१३७४)	(१३८७)

खण्ड चार

सार्वजनिक संस्थान सञ्चालनमा देखिएका चुनौती तथा सुधारका क्षेत्र

४.१ सार्वजनिक संस्थान सञ्चालनका चुनौती

सार्वजनिक संस्थान मुलुकको आर्थिक विकासको गतिलाई तीव्रता दिने, अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको उत्पादन तथा बिक्री वितरणलाई प्रभावकारी बनाउने, रोजगारी सिर्जना गर्ने, मूल्य स्थिरता कायम गर्ने, बजारमा प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण तयार गरी निजी क्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने र ठूला भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई गतिशील बनाउने उद्देश्यले स्थापना भएका हुन्। सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको कार्यसम्पादन स्तरलाई विश्लेषण गर्दा केही संस्थान स्थापनाको उद्देश्यअनुरूपका उपलब्धि हासिल गर्न केही हदसम्म सफल भएका छन् भने धेरैजसो संस्थानको सञ्चालन दक्षता एवम् कार्य प्रभावकारीता निकै कमजोर रहेको देखिन्छ। सरकारको लगानी, कार्यसम्पादनको स्तर र प्राप्त प्रतिफल विश्लेषण गर्दा संस्थान सरकारको लागि वित्तीय बोझ बन्दै गएका देखिन्छन्।

संस्थानको आर्थिक तथा वित्तीय अवस्थाको विश्लेषण गर्दा मिश्रित उपलब्धि देखिन्छ। खासगरी वित्तीय र जनोपयोगी क्षेत्रका संस्थानको व्यावसायिक कार्यकुशलता र सञ्चालन नतिजा सकारात्मक रहेको छ। कार्यसम्पादन राम्रो रहेका संस्थानलाई थप प्रभावकारी बनाउदै जाने र समस्याग्रस्त संस्थानको तत्काल सुधारका कदम अघि बढाउने चुनौती सरकार सामु अझै पनि रहेको छ। गैरव्यावसायिक सोच र कार्यशैली, सञ्चालन कार्यकुशलतामा कमी, प्रक्रियामुखी निर्णय, संस्थागत सुशासनको कमी, पारदर्शिता, व्यवसायिकता र जवाफदेहिताको कमजोर प्रबन्धलाई सुधार नगर्ने हो भने आगामी दिनमा समेत सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन र व्यवस्थापन थप चुनौतीपूर्ण बन्दै जाने देखिन्छ। सार्वजनिक संस्थानको व्यावसायिक सम्भावना, स्रोत र साधनको उपलब्धता, जनशक्ति र संरचनागत सफलतालाई अभिवृद्धि गर्न सरकारको तर्फबाट सुधारका विविध प्रयास हुँदा हुँदै पनि सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालनमा निम्नानुसारका चुनौतीहरू कायमै रहेका छन्:

सार्वजनिकता र व्यवसायिकताको उद्देश्यमा स्पष्टता र सन्तुलन कायम गर्नु।

सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थान पूर्णक्षमतामा सञ्चालन गर्नु।

बन्द अवस्थामा रहेका सार्वजनिक संस्थानको चलअचल सम्पत्ति घरजग्गा, मेसिनरी सामान तथा अन्य सम्पत्तिको यथार्थ अभिलेख व्यवस्थापन, संरक्षण र अधिकतम उपयोग एवं परिचालन गर्नु।

सरकारको सहभागिता कायम रहिरहन आवश्यक नदेखिएका संस्थानमा रहेको नेपाल सरकारको शेयर छनौटपूर्ण आधारमा उपयुक्त विधि र प्रक्रियाबाट विनिवेश गरी निजीकरणप्रति सर्वसाधारणको दृष्टिकोण सकारात्मक बनाउनु।

निजीकरण गरिएका सार्वजनिक संस्थानले निजीकरणको उद्देश्य र सम्झौतानुसार कार्यसम्पादन सुधार ल्याएको नदेखिएको सन्दर्भमा निजीकरण पश्चातको सुपरिवेक्षण अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रभावकारी बनाउनु ।

बन्द प्रायः रहेका संस्थान सम्भाव्यताको आधारमा सञ्चालन गर्ने वा विनिवेश गर्ने भन्ने विषयमा नीतिगत स्पष्टता कायम गर्नु।

अनुभव र विज्ञताका आधारमा सञ्चालक मनोनयन गर्नु, प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्ति योग्यता र क्षमताको आधारमा निष्पक्ष रूपले खुला प्रतिस्पर्धाबाट गर्नु।

वैज्ञानिक र वस्तुनिष्ठ आवधिक/वार्षिक कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको सेवा सुविधा, दण्ड र पुरस्कार प्रणालीलाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनु।

सार्वजनिक संस्थानमा उद्यमशीलता, व्यवसायिकता र सार्वजनिकतालाई समिश्रण गरी वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने, बजार पहुँच विस्तार गर्ने, व्यवस्थापकीय क्षमता बढाउने, निजी क्षेत्रसँग गुणस्तर र मूल्यमा प्रतिस्पर्धा गरी सञ्चालन दक्षता बढाउनु, संस्थानको खरीद व्यवस्थापन एवम् मूल्य निर्धारण लगायतका विषयमा सञ्चालन स्वायत्तता प्रदान गरी जनशक्ति व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता कायम गर्नु।

सार्वजनिक संस्थानको मानव संसाधनको कार्यक्षमता, उत्पादकत्व र कार्यकुशलता बढाई जनशक्तिको आकार उपयुक्त र प्रतिस्पर्धात्मक बनाउनु।

सार्वजनिक संस्थानका कर्मचारीहरू को सेवा सुविधा, अवसरको वितरण र वृत्ति विकास लगायतका विषयमा एकरूपता कायम गर्नु।

सार्वजनिक संस्थानमा कोषमा व्यवस्था नगरिएको दायित्व (unfunded liability) न्यूनीकरण गर्दै जानु।

सार्वजनिक संस्थानको व्यवस्थापकीय सुधार र कार्य क्षमता अभिवृद्धि हुन नसक्दा दैनिक प्रशासनिक खर्च, तलब भत्ता लगायतका अनिवार्य दायित्वको व्ययभार बढ्दै जानु।

सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन व्यवस्थापन, अनुगमन-मूल्याङ्कन, सम्पत्ति र दायित्वको विवेकपूर्ण परिचालन, निरन्तर सुधारका लागि अध्ययन-अनुसन्धान तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन लगायतका विविध पक्षमा नियमनका सन्दर्भमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नु।

संस्थान सञ्चालनमा संस्थागत सुशासन (corporate governance) प्रवर्द्धन गर्दै पारदर्शिता, जवाफदेहिता, व्यवसायिकता, नवीन अन्वेषण, प्रविधिको प्रयोग, वित्तीय अनुशासन, मितव्ययिता कायम गर्ने विषय अपेक्षाकृत रूपले प्रभावकारी नहुनु।

केही सार्वजनिक संस्थान निरन्तर घाटामा सञ्चालन हुँदा त्यसबाट सिर्जित वित्तीय जोखिम (fiscal risk) ले सरकारमाथि बर्सेनि आर्थिक दायित्व एवं भार बढ्दै गएकोले त्यसलाई घटाउने उपाय अवलम्बन गर्न संस्थानको पुनरसंरचना गरी सञ्चालन गर्नु।

सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन एवं व्यवस्थापन फरक-फरक कानूनबाट भएकोले सञ्चालक समितिको संख्या एवं योग्यता, व्यवस्थापकको योग्यता, क्षमता तथा नियमन सुपरिवेक्षण जस्ता विषयमा विविधता रहेको हुँदा एकरूपता कायम गर्न एकीकृत ऐन, कार्यविधि र निर्देशिका तयार गरी सोही बमोजिम संस्थान सञ्चालन, व्यवस्थापन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीको विकास नहुनु।

सञ्चालनमा रहेका केही सार्वजनिक संस्थानको व्यवस्थापकीय कमजोरी र ट्रेड युनियनको हस्तक्षेपका कारण संरचनात्मक सुधार तथा कार्यसम्पादनमा सुधार गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण हुनु।

संस्थानमा शेयर तथा ऋण लगानी नीति नहुनु, कतिपय सार्वजनिक संस्थानमा सरकारबाट प्रतिवद्धता व्यक्त गरिएका अनुदान लगायतका आर्थिक श्रोत निकासी समयमै नहुनु, केही

संस्थानमा भएको ऋण तथा शेयर लगानीको विवरण नेपाल सरकार र सम्बन्धित संस्थानको अभिलेखबीच एकरूपता कायम नहुनु ।

४.२ सार्वजनिक संस्थान सुधारका क्षेत्र

अत्यावश्यक र एकाधिकार रहेका वस्तु तथा सेवाको उत्पादन वितरण र व्यवस्थापन गर्न सार्वजनिक संस्थानको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। सार्वजनिक संस्थान विशेष ऐन, संस्थान ऐन, र कम्पनी ऐन अन्तर्गत स्थापित भई अस्तित्वमा रहेका छन्। लोककल्याणकारी राज्यको भूमिका नागरिक तहमा अनुभूत गराउन सञ्चालनमा रहेका संस्थान कानूनी व्यवस्था, स्रोत तथा बजार व्यवस्थापन लगायतका पक्षमा सुधार गरी कार्यसम्पादनस्तर सुधार गर्न र निजीकरण गरिएका संस्थानका विवाद समाधान गरी बक्यौता फरफारक गर्न निजीकरण समितिको क्रियाशिलता बढाई आगामी दिनका लागि संस्थानको प्रभावकारी सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने सुधारका क्षेत्र र विषयहरू, देहाय बमोजिम पहिचान गरिएको छ। पहिचान गरिएका सुधारका क्षेत्रमा कार्य गर्न विषयगत मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय र पेशाविद् र विज्ञको संलग्नतामा छरितो कार्यदल गठन गरी निरन्तर सुधारका कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ।

(क) नीतिगत सुधारका क्षेत्र:

१. सार्वजनिक संस्थानले प्रदान गर्ने सेवा, सेवा प्रदायक बीचको प्रतिस्पर्धा र सञ्चालन लागत एवं संस्थानको सान्दर्भिकता विश्लेषण गरी हाल सञ्चालनमा रहेका संस्थान मध्ये सरकार संलग्न रहनुपर्ने, विनिवेश गर्नुपर्ने, सार्वजनिक निजी साझेदारीमा सञ्चालन गर्नुपर्ने, व्यवस्थापन करारमा दिने, पूर्णरूपमा निजी क्षेत्रलाई सञ्चालन गर्न दिने तथा खारेज गर्नुपर्ने गरी संस्थानको प्राथमिकता निर्धारण र वर्गीकरण गर्नुपर्दछ।
२. सार्वजनिक संस्थानको कुशल एवं व्यावसायिक सञ्चालनका लागि सार्वजनिक संस्थान सञ्चालन तथा व्यवस्थापन नीति तर्जुमा गर्ने।
३. सार्वजनिक संस्थानलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न एकीकृत एवम् खण्डीकृत लगानी खाका, सञ्चालक मनोनयन, प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्तिसम्बन्धी प्रक्रिया र कर्मचारीको सेवा सुविधासम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने। तालुक मन्त्रालयले प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको एकीकृत मापदण्ड, कार्यविधि र निर्देशिका सहित भरपर्दो संयन्त्र बनाउने।
४. शासकीय प्रणालीमा आएको परिवर्तन र अन्तराष्ट्रिय परिवेश तथा त्यसले निम्त्याएको आर्थिक-सामाजिक स्थितिको विश्लेषणका आधारमा स्पष्ट सोच सहितको सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत सञ्चालन कार्ययोजना र संस्थानगत व्यावसायिक कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
५. नेपाल सरकारले व्यवसायिक योजनाका आधारमा आर्थिक र वित्तीय सम्भाव्यता देखिएका संस्थानमा मात्र लगानी गर्न सार्वजनिक संस्थानमा शेयर तथा ऋण लगानी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

(ख) व्यवस्थापकीय सुधारका क्षेत्र:

१. प्रत्येक संस्थानको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतसँग तालुक मन्त्रालयले कार्यसम्पादन सूचक निर्धारण गरी कार्यसम्पादन उपलब्धिको न्यूनतम मापदण्ड तोकी प्रत्येक वर्ष **कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने**, आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने र मूल्याङ्कनको नतिजाको आधारमा नियुक्तिले निरन्तरता पाउने वा अवकाश दिने व्यवस्था मिलाउने।
२. सार्वजनिक संस्थानलाई छरितो बनाई उत्पादकत्व र कार्यक्षमता प्रभावकारी बनाउन संस्थानको व्यावसायिक योजना र **कार्यबोझको आधारमा नयाँ सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (organization and management survey)** गरी कर्मचारीको संख्या उपयुक्त आकारमा राख्ने नीतिलाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्ने। प्रत्येक कर्मचारीले सम्पादन गर्नुपर्ने कामको स्पष्ट विवरण र कार्यसूचकहरू को निर्माण गरी संस्थानको **कार्यसम्पादनलाई कर्मचारीको वृत्ति विकाससँग आवद्ध गर्ने।**
३. सार्वजनिक संस्थानको सेवामा सुधार गरी गुणात्मकता अभिवृद्धि गर्न विद्युतीय अभिलेख तथा सूचना प्रणालीको अवलम्बन गर्ने।
४. संस्थानको वित्तीय व्यवस्थापनलाई सुदृढ गर्ने, अन्तरनिकाय समन्वय, तादात्म्यता र सामान्यता कायम गर्ने, संस्थानमा नतिजामूलक व्यवस्थापन शैली अवलम्बन गर्ने, आफै **धानिन सक्ने** संस्थानको हकमा **कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली** अवलम्बन गर्ने र नतिजा मूल्याङ्कनका परिसूचक तयार गरी कार्यसम्पादन मापन गर्ने परिपाटी अवलम्बन गर्ने।
५. समयमै लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाइकासाथ कार्यान्वयन गर्ने। आन्तरिक नियन्त्रण र आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउने।
६. सार्वजनिक संस्थानमा **आर्थिक अनुशासन** कायम गर्न संस्थानको **लेखापरीक्षण कार्यलाई नियमित गर्ने**, लेखाप्रणालीलाई वैज्ञानिक, पारदर्शी र अन्तर्राष्ट्रिय लेखामानानुरूप बनाउने र सबै संस्थानमा पूर्णरूपमा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मानहरू. (Nepal Financial Reporting Standards:NFRS) कार्यान्वयन गर्ने।
७. निजीकरण गरिएका संस्थानमा लामो समयदेखि समाधान हुन नसकेका विवादहरू को विश्लेषण गरी यथोचित निरूपण गर्ने। यसका लागि त्यस्ता विवाद अध्ययन-विश्लेषण गरी समाधान गर्न **निजीकरण समितिलाई क्रियाशिल बनाउने।**
८. निजीकरण गरिएका संस्थानको सम्झौतामा उल्लिखित प्रावधान कार्यान्वयन भए नभएको विषयमा विषयगत मन्त्रालय नियामक निकाय र अर्थ मन्त्रालय

लगायतका सम्बन्धित निकायबाट अनिवार्य रूपमा वर्षको एकपटक अनगुमन गरेर सम्झौताको पूर्णपालना भए नभएको प्रतिवेदन अर्थ मन्त्रालयमा पठाई सोको कार्यान्वयन गराउने।

९. सार्वजनिक संस्थानको निजीकरण गर्दा करार/सम्झौतामा उल्लेख भएका जग्गा तथा अन्य सम्पत्तिको यकिन गरी प्रतिबद्धताबमोजिम जग्गा हस्तान्तरण गर्ने र आर्थिक कारोवारको फरफारक, राफसाफ गर्ने।
१०. निजीकरण भएका संस्थानबाट निजीकरणको उद्देश्यबमोजिम कार्य सम्पादनमा सुधार भए वा नभएको, उत्पादन तथा रोजगारीमा वृद्धि भए वा नभएको लगायतका विषयमा अध्ययन गरी आगामी निजीकरण प्रक्रियामा सम्झौता स्वरूप मूल्याङ्कनका आधार विधि र ढाँचाको पुनरावलोकन तथा परिमार्जन गर्ने।
११. सम्झौताको पालना नगर्ने निजीकृत कम्पनीका सञ्चालक एवम् लगानीकर्तासँग भएका सम्झौताको शर्तबमोजिम कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउने।
१२. विविध कारणले सञ्चालनमा नरहेका र बन्द एवं रुग्ण अवस्थामा रहेका सार्वजनिक संस्थानलाई खारेजी, पुनः सञ्चालन वा बहिर्गमन के गर्ने हो सोको कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने। बन्द रहेका र खारेज गरिएका संस्थानको जग्गा, भवन, मेशिनरी र पाटपूजाको संरक्षण गरी प्रतिफलयुक्त क्षेत्रमा उपयोग गर्ने तथा संस्थानको विनिवेश प्रक्रियासम्बन्धी सम्पूर्ण कागजातहरू को सुरक्षित रूपमा राख्ने।

(ग) संरचनागत सुधारका क्षेत्र:

१. सञ्चालनमा रहेका संस्थानलाई वर्गीकरण गरी निजी क्षेत्र आकर्षित नहुने र राष्ट्रिय आवश्यकताका सार्वजनिक संस्थान सरकारले सञ्चालन गर्ने र निजी क्षेत्रले सञ्चालन गर्दा व्यवस्थापकीय कार्यकुशलता अभिवृद्धि हुने, उत्पादकत्व बढ्ने प्रकृतिका संस्थानलाई विनिवेश प्रक्रियामा लैजाने। यसरी विनिवेश गर्दा संस्थानका प्रतिस्पर्धी बजारमा स्थापना गर्न अनुमति दिँदा संस्थानको प्रतिस्पर्धी क्षमता प्रत्याभूति नगरी नगर्ने (जस्तै नेपाल रिइन्सुरेन्स कम्पनी र निजी क्षेत्रको रिइन्सुरेन्स कम्पनी)। विनिवेश गरिने संस्थानको स्वामित्वमा भएको जग्गाको स्वामित्व नेपाल सरकारकै रहने व्यवस्था मिलाउने।
२. हाल सञ्चालनमा रहेका कतिपय सार्वजनिक संस्थानको आवश्यकता, सान्दर्भिकता र कार्यप्रकृतिका आधारमा पुनरसंरचना गर्न आवश्यक छ। समान उद्देश्य रहेका तथा एकै प्रकृतिका कार्य गर्ने विभिन्न संस्थानलाई एकापसमा गाभ्ने (merger), प्राप्ति गर्ने (acquisition) तथा ठूला संस्थानलाई कार्य विशिष्टिकरणका लागि छुट्याउने (unbundling)।

३. सार्वजनिक संस्थानलाई संघीय शासन प्रणालीअनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अपनत्व र स्वामित्व प्रवर्द्धन हुने गरी **साझेदारी ढाँचा र सार्वजनिक-निजी साझेदारी ढाँचामा सञ्चालन गर्ने।**
४. सरकारको ठूलो लगानी रहेका नेपाल विद्युत प्राधिकरण, नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, नेपाल टेलिकम लगायतका संस्थानमा सुधारका लागि विशेष कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने। ठूलो कारोबार भएका केही सार्वजनिक संस्थानलाई पर्याप्त पुँजी र नवीनतम् प्रविधिमार्फत प्रतिस्पर्धी बनाउन उपयुक्त विधि तय गरी **रणनीतिक साझेदार (strategic partner) भित्र्याउने** तथा कार्यक्षेत्रगत खण्डीकरण वा व्यवस्थापन करारमा दिने।
५. सार्वजनिक संस्थानको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा **शासकीय व्यवस्थापनका साझेदार, निजीक्षेत्रको स्वामित्व** र अपनत्व अभिवृद्धि गर्ने, संस्थानको सञ्चालन ढाँचा र सेवा प्रवाहको तौर तरिकालाई दक्ष एवम् मितव्ययी बनाउने।
६. सार्वजनिक संस्थानमा सम्भाव्य दायित्व र नोकसानी ब्यहोर्न कोष खडा गर्ने। संस्थानको जोखिम ब्यहोर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न **पुँजी वृद्धि योजना तयार** गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

खण्ड पाँच

सार्वजनिक संस्थानको तथ्याङ्कीय विवरण

सार्वजनिक संस्थानको तथ्याङ्कीय विवरण

सि.नं.	विवरण
५.१	सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय कार्यकुशलता सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण
५.२	सार्वजनिक संस्थानहरूको २०७९ आषाढ मसान्तको सम्पत्ती तथा दायित्वको विवरण
५.३(क)	सार्वजनिक संस्थानको आ.व.२०७८/७९ को खुद नाफा/नोक्सान विवरण
५.३(ख)	सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत वासलात
५.३(ग)	सार्वजनिक संस्थानको एकीकृत नाफा/नोक्सान
५.४	सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त लाभांशको विवरण (संस्थानको वित्तीय विवरण अनुसार)
५.५	सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त लाभांशको विवरण (सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको वित्तीय विवरण अनुसार)
५.६	सार्वजनिक संस्थानको शेयर लगानी संरचना
५.७	सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन/बिक्रि आय
५.८	सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफा/नोक्सान
५.९	सार्वजनिक संस्थानको प्रशासकिय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित) को विवरण
५.१०	खुद नाफाका आधारमा प्रति कर्मचारी योगदान
५.११	नेपाल सरकारको शेयर लगानीमा देखिएको फरक रकम
५.१२	नेपाल सरकारको ऋण लगानीमा देखिएको फरक रकम
५.१३	सार्वजनिक संस्थानहरूको सञ्चित नाफा तथा नोक्सान रकमको विवरण
५.१४	कोषमा व्यवस्था नभएको सम्भावित दायित्वको विवरण(आ.व.२०७८/७९)
५.१५	विगतमा विनिवेश वा खारेज गरिएका सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारबाट दायित्व भुक्तानी गर्न गरिएको लगानी विवरण
५.१६	सार्वजनिक संस्थानको शेयरधनीकोष(नेटवर्थ)
५.१७	सार्वजनिक संस्थानको डेब्ट/इक्विटी अनुपात
५.१८	नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरित पुँजीको विवरण (नेपाल सरकारबाट शेयर लगानी वापत अग्रिम रूपमा प्राप्त गरेको)
५.१९	नेपाल सरकारबाट सार्वजनिक संस्थानलाई आ.व.२०७८/७९ मा प्रदान गरिएको अनुदान (सब्सिडी) विवरण
५.२०	सार्वजनिक संस्थानको विवरण

नोट: नेशनल कन्सल्ट्रेशन कम्पनी लि. र नेपाल इंजिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सि प्रा.लि. को कारोबार निरन्तर शून्य रहेकोले यी सार्वजनिक संस्थानको वित्तीय विवरणमा समावेश गरिएको छैन।

५.१ - सार्वजनिक संस्थाको वित्तीय कार्यकुशलतासम्बन्धी संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थाको नाम	सुदूर माघमा रकम (रु.लाखमा)		सुदूर पुषी माघमा रकम (रु.लाखमा)		कुम्भारी संख्या	
		२०७४/७५ बालवर्षिक	२०७५/७६ को सोशियल सुदूरमा	२०७४/७५ बालवर्षिक	२०७५/७६ को सोशियल सुदूरमा	२०७४/७५ बालवर्षिक	२०७५/७६ को सोशियल सुदूरमा
	बौद्धिक						
१	दुध विकास संघान	१२,७७४	-	३१,३९६	-	१,००३	९६६
२	अहिलेको उपग्रह तथा प्रयोग कम्पनी लि.	१६७	६७	४,४२४	४,६४१	२,४४४	२,४४४
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	११,१११	११,१११	६२२	३,४२०	२,४४४	२,४४४
४	अकसु सुईट कारखाना लि.	२४	२६	१,३२६	-	११	१०
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	११,३२७	-	६,३२६	-	६४	-
६	उद्यम सुरक्षा उद्योग लि.	१,७१४	७७६	७७,००६	६२,६२६	३,४४४	३,४४४
७	नेपाल अतिरिक्त व्यावसायिक प्रा.लि.	१२,२२२	(२,११४)	(२,११४)	-	१९	१९
८	सुदूरमा माओ कारखाना लि.	(३२७)	-	(१,७६२)	-	४	-
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	(३४)	-	२,४६४	-	९	-
१०	औद्योगिक फलाम कम्पनी लि.	(२६)	-	२,४६६	-	१२	-
	कच्चा	(७,६९४)	(६,२२६)	७६,००६	७१,७६६	२,१४०	२,०६३
	व्यापारिक						
११	कृषि माधारी कम्पनी लि.	४,४२१	४,७४०	१,४३,६३४	१,४१,०२६	२,१३३	-
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	१,४६६	१,६९०	२,७६,४२४	३,६६,७४०	३,६२२	३,६२२
१३	नेपाल आवास निर्माण लि.	(३६१,७७६)	१,०१,२२४	६,१६,९३३	४,०६,७४३	६,२४४	१,०९९
१४	नेपाल बत्त निर्माण लिमिटेड	(२२६)	२४४	६,३२०	६,६७४	४,४२६	६३
	कच्चा	(२७४,९९४)	१,०६,१४४	११,१,४०१	४,१३,६४०	१,३१६	१,४६४
	सुदूर						
१५	औद्योगिक अन्न व्यवस्थापन लि.	४,२७	१,४६६	४,७६,२४४	४,६२,०६६	२,१७	२,३०
१६	नेपाल पारकल तथा गोदाम व्यवस्था क.लि.	६४३	४६४	४,९९१	७,४७४	१,०९	१,१९
१७	नेपाल बासुवा निर्माण	(१,७,०२१)	३,४,६६६	३,१,२,६६७	-	१,३६३	१,३६३
१८	राष्ट्रिय उत्पादन तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	(२६)	(४४)	-	-	६	१३
१९	नेपाल नाविक उद्योग प्राधिकरण	१,२,००२	१,४,६६	३,३,४,२२३	१,४,६६	१,४,६६	२,१,६६
२०	नेपाल प्रविधिक निर्माण कम्पनी लि.	३६	-	२,४,२४	-	६	४,०
२१	सहायता उत्पादन सहकारी संस्था लि.	२,३४४	-	४,०,२,६६	-	२३	-
२२	नेपाल रेलवे कम्पनी लि.	१,१,३४४	-	३,९,६०	-	१,१९	-
२३	विशाल वातावरण कम्पनी लि.	१,२,१०	-	४,०,२,३७	-	४१	-
	कच्चा	(६,३०)	३,६,१०	३,७,७१	६,०,४,१६	३,७,७१	३,६,७१

५.१ - सार्वजनिक संस्थाको वित्तीय कार्यकुशलतासम्बन्धी संक्षिप्त विवरण

क्र.सं	सार्वजनिक संस्थाको नाम	सुदूर माफा रकम (रु.लाखमा)		सुदूर पुग्ने सापथी रकम (रु.लाखमा)		कर्माचारी/कार्यभार संख्या	
		२०७२/७३ सालभित्रिक संशोधित अनुमान	२०७२/७३ को अनुमान	२०७२/७३ सालभित्रिक संशोधित अनुमान	२०७२/७३ को अनुमान	२०७२/७३ सालभित्रिक संशोधित अनुमान	२०७२/७३ को अनुमान
	सार्वजनिक						
२४	सांस्कृतिक संस्थान	१२४४	-	११,९४२	-	४६	-
२५	गौराकाण्ड संस्थान	५४०	-	१३०८	१,३०८	४७७	-
२६	जनक विद्या सापथी केन्द्र लि.	२,२०१	९८४	८२,४००	-	४०८	४१३
२७	नेपाल टेलिभिजन	(१,२७६)	-	२०,९९९	-	४७५	-
२८	राष्ट्रिय आवाज कम्पनी लि.	१६,४०१	-	२३,६०९	-	६२	-
	सम्पूर्ण	४,६४४	९८४	११४,००६	६३,६०८	१,९६२	४१३
	अन्य						
	अन्य						
२९	नेपाल कर्मचारी संस्थान	६३,९४४	७६,३६०	१०,७६६	११,०७६	६३०	१,०४०
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१३२,७७७	१८३,३८०	४,४४४,६४६	४,८८८,१४४	५,७१०,९९३	११,१४२
३१	नेपाल इस्पात कम्पनी लि.	८२,७७७	१,४२,९४८	१,१८,३३७	१,४२,९४८	६,८३३	४,०३२
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	१,०८०	१,१४१	८२२	३,९९९	३४	९०
३३	राष्ट्रिय प्रशासन शिष्ट कम्पनी लि.	१,४०३	-	४६,६८१	-	३७	-
	सम्पूर्ण	२,१७,०८३	३,३३,४४६	५,९४०,१६२	६,४३६,०९६	१३,१३०	१६,३०८
	वित्तीय						
३४	कृषि विकास बैंक लि.	-	४०,३९१	३३,४४०	३३,४४०	२,३४५	२,६३४
३५	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	२६८	-	२५,८२४	-	१७१	२२७
३६	राष्ट्रिय बचत बैंक लि.	८,७०३	-	६,३१८	-	९०	-
३७	राष्ट्रिय बचत बैंक लि.	४,७६६	४,३६७	३,७६,७९१	४,०४,३४४	२,१३६	३,०७५
३८	विभिन्न तथा कर्माचारी सुलभ कोष	३०,१४०	३८,४३८	१,९६,९३०	१,९६,९३०	७७	८२
३९	नेपाल स्टेट एक्सचेंज लिमिटेड	११,७८१	१२,९६०	७,१३४	७,८२,९९९	४१	१६९
४०	सार्वजनिक सवारी कोष	३,१०९	३,३७३	३,४३,०४८	३,६६,६४०	१६२	१६९
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी कन्ट्रोल एण्ड डेभलपमेन्ट लि.	९,४७८	९,४४०	२,३६,६१३	२,३६,६१३	३७	३१
४२	नेपाल बैंक लि.	२,९,२३३	३,९,९६८	३,९,७७३	३,९,७७३	३,२११	३,७८६
	सम्पूर्ण	१,८१,९७४	२,११,४१०	२,३६,०९६	१,१४,९,७९९	८,२२०	१०,३४६
	कुल सम्पूर्ण	७,४६,०५७	४,६६,१७०	१९,०९,१६२	२०,६८,२४५	३६,६३६	४६,६६६

५.३ (ख) - सार्वजनिक संस्थानको एकिकृत वासलात

(रकम रु. लाखमा)

विवरण	आषाढ मसान्त २०७८	आषाढ मसान्त २०७९	आषाढ २०७८ को तुलनामा % फरक
चुक्ता पुँजी	३,४७९,४३९	३,७२५,५४९	७.०७
शेयर प्रिमियम	२०,९३०	९४,९९९	(३२.५८)
शेयर लगानी वापत प्राप्त एडभान्स रकम	९९,९७३	४३,६६८	२९०.८५
जगेडा कोष	३,९०३,६५६	३,३०५,९२८	६.५२
संचित नाफा/(नोक्सान)	९९७,७९३	५२४,०७८	(४२.९०)
मध्यम तथा दिर्घकालीन ऋण	५,८९०,४४२	६,४९२,६३४	९०.२२
अल्पकालीन ऋण/निक्षेप	६,३४२,५९०	६,६८९,८८०	५.३५
चालु र अन्य दायित्व तथा व्यवस्था	९,९०६,८५४	२,९५३,९०९	५४.९९
कुल जम्मा	२९,६७२,७९६	२३,७४९,७४०	९.५५
खुद स्थिर सम्पत्ति	६,६८६,७७२	७,९९८,४९३	९९.६२
लगानी	४,९९९,७८६	४,२९०,७५३	०.४५
कर्जा लगानी	६,०९९,८४७	७,९६४,६९२	९९.०२
नगद तथा बैङ्क मौज्दात	२,५९३,४४८	९,९५९,२४३	(५५.३०)
चालु सम्पत्ति	९,६५३,६९६	२,७४९,५७४	६६.२८
अन्य सम्पत्ति	५२७,३२७	४५९,०६४	(९२.९५)
कुल जम्मा	२९,६७२,७९६	२३,७४९,७४०	९.५५

५.३ (ग) - सार्वजनिक संस्थानको एकिकृत नाफा/नोक्सान

रकम रु. लाखमा

विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	फरक प्रतिशतमा
ग्राहकसँगको सम्झौतामा आधारित आय/विक्री आय/व्याज आय	४,३४९,३४३	५,७५४,३५५	३२.३०
लगानीबाट प्राप्त आय	१३४,२१६	३३१,७२६	१४७.१६
अन्य आय	२९८,१८७	२४४,४२८	(१८.०३)
कुल आय	४,७८१,७४६	६,३३०,५०९	३२.३९
प्रत्यक्ष व्यापारिक खर्च	३,३९६,९७०	४,९८६,६५५	४६.८०
कर्मचारी खर्च	२६९,६६२	२६४,७४०	(१.८३)
प्रसासनिक खर्च	८१,०९०	८९,९०८	१०.८७
व्याज खर्च	३२४,११४	५३९,०८९	६६.३३
हासकट्टी/अमोरटाइजेसन	२०६,८७४	२०५,८२८	(०.५१)
जेखिम व्यवस्था/ इम्पेयरमेन्ट खर्च	२४,९१८	३४,६३३	३८.९९
अन्य खर्च	१७,६५३	१२२,९६३	५९६.५५
अन्य व्यवस्था	७०,२३२	२२,२५९	(६८.३१)
चालु कर खर्च	१०९,२१३	१३३,५९४	२२.३२
डेफर्ड कर खर्च/(आम्दानी)	३,४८३	(१०५,२९४)	(३,१२२.८७)
कर्मचारी बोनस व्यवस्था	१३,८५९	२०,७१५	४९.४७
कुल खर्च	४,५१८,०६८	६,३१५,०८९	३९.७७
खुद नाफा	२६३,६७८	१५,४२०	(९४.१५)

तालिक ५.४ - सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त साभाराको विवरण
(संस्थानको वित्तीय विवरणअनुसार)

रकम (रु.सावधान)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	२०७८/७९ सम्मको शेयर लगानी	२०७८/७९ सम्मको ऋण लगानी			कुल लगानी	प्राप्त साभारा
			मान्यता	बाह्य	अन्तर्गत		
औद्योगिक							
१	दुग्ध विकास संथान	३,६६४	३,५००	-	३,५००	७,१६४	०
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	२४१	१,२९३	-	१,२९३	१,५३४	०
३	हेटीडा सिमेन्ट उद्योग लि.	९,००७	१,२००	-	१,२००	१०,२०७	०
४	जनकपुर स्पोर्ट कारखाना लि.	४०८	२९,४६३	-	२९,४६३	२९,८७१	०
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	७४८	१२,४२०	-	१२,४२०	१३,१६८	०
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	३६,४८१	१७,२४०	-	१७,२४०	५३,७२१	०
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यानिफ्याक्चर प्रा.लि.	३,७५०	८,९९५	-	८,९९५	१२,७४५	०
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	३,२४९	२,९२०	-	२,९२०	६,१६९	०
९	नेपाल भेटल कम्पनी लि.	१,२२९	६६५	-	६६५	१,८९४	०
१०	अँबादी फलाम कम्पनी लि.	२,५००	-	-	-	२,५००	०
	जम्मा	६१,३७७	७६,१०६	-	७६,१०६	१३७,४८३	०
व्यापारिक							
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	८,७१०	-	-	-	८,७१०	०
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	११,५९८	-	-	-	११,५९८	०
१३	नेपाल अवास निगम लि.	१०९,४०७	-	-	-	१०९,४०७	०
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	१,११८	-	-	-	१,११८	०
	जम्मा	१३०,८३३	-	-	-	१३०,८३३	०
सेवा							
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थान लि.	३०,३००	-	-	-	३०,३००	०
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	१२२	-	-	-	१२२	०
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	३१,०३८	२५,८७८	-	२५,८७८	५६,९१६	०
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा श्रमिक विकास केन्द्र लि.	१९	९३०	-	९३०	९४९	०
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	५९४,६५८	२४४,५११	२६,३६२	२८०,८७४	८७५,५३२	५२३५
२०	नेपाल पूर्वाञ्चल निर्माण कम्पनी लि.	२,५००	९	-	९	२,५०९	०
२१	साझा यातना सहकारी संस्था लि.	३२,६१५	-	-	-	३२,६१५	०
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	६०	-	-	-	६०	०
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	३९,६००	-	-	-	३९,६००	०
	जम्मा	७३०,९१३	२८१,३२८	२६,३६२	३०७,६९०	१,०३८,६०३	५,२३५
सामाजिक							
२४	सांस्कृतिक संस्थान	१३२	२,३७५	-	२,३७५	२,५०७	०
२५	गौरखपुर संस्थान	११५	-	-	-	११५	०
२६	जनक शोभा सामग्री केन्द्र लि.	५,५६४	१३,९००	-	१३,९००	१९,४६४	०
२७	नेपाल टेलिभिजन	३७,५१२	३,८००	-	३,८००	४१,३१२	०
२८	राष्ट्रिय अवास कम्पनी लि.	५२०	-	-	-	५२०	०
	जम्मा	४२,८४३	२०,०७५	-	२०,०७५	६२,९१८	-
जनोपयोगी							
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	३,४७६	१२२,२३६	-	१२२,२३६	१२५,७१२	०
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१,७२२,४३२	७६०,६४४	१,३०४,०७९	२,०६४,७२३	३,७८७,१५६	०
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	१६४,६९३	-	-	-	१६४,६९३	२७४४९
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	२७,६६०	-	-	-	२७,६६०	०
३३	राष्ट्रिय प्रशासन सिड कम्पनी	३४,९००	-	-	-	३४,९००	०
	जम्मा	१,९५३,१६१	८८२,८८०	१,३०४,०७९	२,१६६,९५९	४,१४०,१२०	२७,४४९
वित्तीय							
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	१२१,५८५	१७,७७२	-	१७,७७२	१३९,३५८	३६४४
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५०३	-	-	-	५०३	०
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	१,२६७	-	-	-	१,२६७	०
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	१३९,३६३	-	-	-	१३९,३६३	२७४७
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	९,०००	-	-	-	९,०००	०
३९	नेपाल स्टक एक्सचेंज लिमिटेड	५,८६६	-	-	-	५,८६६	५८६६
४०	नागरिक लगानी कोष	७,६३२	-	-	-	७,६३२	०
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रोसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	११८,८००	-	-	-	११८,८००	९२६३
४२	नेपाल बैङ्क लि.	७३,४७०	-	-	-	७३,४७०	७३,४७०
	जम्मा	५५८,४८६	१७,७७२	-	१७,७७२	५७६,२५८	२८,६६८
	कुल जम्मा	३,४७७,६१३	१,२७८,१६१	१,३३०,४४१	२,६०८,६०३	६,०८६,२१६	६१,५४१

तालिक ५.५ - सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारको लगानी र प्राप्त साभाराको विवरण
(सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको वित्तीय विवरण अनुसार)

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	२०७८/७९ सम्मको बोचर लगानी	२०७८/७९ सम्मको ऋण लगानी			कुल लगानी	आ.न.२०७७/७८ को २०७८/७९ मा प्राप्त साभारा
			आन्तरिक	बाह्य	बन्मा		
औद्योगिक							
१	दुग्ध विकास संघान	३,६६४.२५	३,५००.००	-	३,५००.००	७,१६४.२५	-
२	बडिदुई उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१,३९६.५४	८००.००	४९३.४९	१,२९३.४९	२,६९०.०३	-
३	डिटोडा सिमेन्ट उद्योग लि.	९,००६.८५	-	१,२००.००	१,२००.००	१०,२०६.८५	-
४	ब्रनकपुर चूरो कारखाना लि.	५०८.३७	२९,५६२.७७	-	२९,५६२.७७	२९,८७१.१४	-
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	७४७.९९	१२,४१९.९६	-	१२,४१९.९६	१३,१६७.९५	-
६	उदरपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	३६,४८१.००	-	१७,२५०.००	१७,२५०.००	५३,७३१.००	-
७	नेपाल ओरिड म्याग्नामाइट प्रा.लि.	३,७७०.००	८,१९४.००	-	८,१९४.००	११,९६४.००	-
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	३,३४१.१५	११,२००.९१	-	११,२००.९१	१४,५४२.०६	-
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	१,२२९.०४	६६४.४३	-	६६४.४३	१,८९३.४७	-
१०	वीवीए फलाम कम्पनी लि.	२,५००.००	-	-	-	२,५००.००	-
	जम्मा	६२,५३५.१९	६६,२४३.१७	१८,९४३.४९	८५,१८६.६६	१४७,७२१.८५	-
व्यापारिक							
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	९,००७.४३	१,४०६.१५	-	१,४०६.१५	१०,४१३.५८	-
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	११,६८४.९६	३,२७७.६८	-	३,२७७.६८	१४,९६३.६४	-
१३	नेपाल आवास निगम लि.	१०९,५०७.४८	७०,०००.००	-	७०,०००.००	१७९,५०७.४८	०.००
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	१४४.६२	-	३०.३४	३०.३४	१८५.९६	-
	जम्मा	१३०,२४४.६९	७४,७८३.८३	३०.३४	७४,८१४.१७	२०५,०६९.८६	०.००
सेवा							
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	३०,२९९.७७	-	-	-	३०,२९९.७७	-
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था ऋ.लि.	१२२.४३	-	-	-	१२२.४३	-
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	३,७९९.६६	५,८९३.२७	६४.७३	५,९५८.००	९,७५७.६६	-
१८	राष्ट्रिय उत्पादन तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	१९.००	९२९.४४	-	९२९.४४	९४८.४४	-
१९	नेपाल नागरिक उडान प्राधिकरण	६२३,६१४.५६	९,११०.९१	२८०,६१९.४८	२,८९,९३०.९९	९,१३४,४५५.९३	५,२३४.६७
२०	नेपाल पूर्वाञ्चल निर्माण कम्पनी लि.	२,४०९.१०	-	-	-	२,४०९.१०	-
२१	साझा काठमाण्डौ सहकारी संस्था लि.	३२,६१४.७७	-	-	-	३२,६१४.७७	-
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	१,४६१.७७	४,०६९.९२	-	४,०६९.९२	५,५३१.६९	-
२३	विशाल नजार कम्पनी लि.	३९,६००.००	-	-	-	३९,६००.००	-
	जम्मा	७३४१३४.०४	२००३६.६४	२८०८४४.२१	३००८४४.६६	१०३५०२१.९०	५,२३४.६७
सांख्यिक							
२४	सांख्यिक संस्थान	१३२.०९	२,३७४.३१	-	२,३७४.३१	२,५०६.४०	-
२५	गोरेखान संस्थान	११४.१७	-	-	-	११४.१७	-
२६	ब्रनक सिद्धा सामग्री केन्द्र लि.	४,४६३.८१	१३,९००.००	-	१३,९००.००	१८,३६३.८१	-
२७	नेपाल टेलिभिजन	३७,४११.९८	३,८००.००	-	३,८००.००	४१,२११.९८	-
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	५२०.००	-	-	-	५२०.००	-
	जम्मा	४२,८४३.०४	२०,०७४.३१	०.००	२०,०७४.३१	६२,९१८.३५	०.००
अन्यव्यय							
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	३,४७४.७६	११०,४४०.०५	६९,७२१.९२	१८०,२६१.९७	१,८३,७३७.७३	-
३०	नेपाल विद्युत् प्राधिकरण	१,६२०,८२७.४६	६८७,८४०.००	१,४४९,२८५.४१	२,९३७,२४५.४१	३,८५५,०९९.८७	-
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	१३७,२४४.३०	-	-	-	१३७,२४४.३०	२७४४८.८६
३२	विद्युत् उत्पादन कम्पनी लि.	३२,६६०.००	-	-	-	३२,६६०.००	-
३३	राष्ट्रिय प्रशासन विड कम्पनी	३९,९००.००	-	-	-	३९,९००.००	-
	जम्मा	१,८३४,१०७.५२	७९८,३९०.०५	१,६१९,१०७.३३	२,४१०,४९७.३८	४,२४४,९०४.९०	२७,४४८.८६
निर्यात							
३४	कृषि विकास बैंक लि.	१००,३०६.३२	७३.९६	६३४.७६	९०९.७२	१०१,२१६.०३	३८५९.६१
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	४०२.६३	-	-	-	४०२.६३	-
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	१,२९७.०८	-	-	-	१,२९७.०८	-
३७	राष्ट्रिय बाणिय बैंक लि.	११६,०२४.२५	-	-	-	११६,०२४.२५	१,८४४.३३
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	९०,०००.००	-	-	-	९०,०००.००	-
३९	नेपाल स्टक एक्सचेंज लिमिटेड	२,९३२.८७	-	-	-	२,९३२.८७	३४१९.७७
४०	नागरिक लगानी कोष	६,८२३.७८	-	-	-	६,८२३.७८	२६६.८४
४१	सहोदरलेब्रुवेरी इन्भेस्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	११०,०००.००	-	-	-	११०,०००.००	-
४२	नेपाल बैंक लि.	४,७५,४२.३८	-	-	-	४,७५,४२.३८	-
	जम्मा	४८३,३९९.५२	७३.९६	६३४.७६	९०९.७२	४८६,३०९.२४	९,४१०.५२
	कुल जम्मा	३२८२२७५.००	९७९६९९.९६	१९१२२०१.१३	२८२२३७१.०९	६१८६६६६.०९	४२१७४.०५

तालिक ५.६ - सार्वजनिक संस्थानको शेयर लगानी संरचना

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	२०७८/७९ सम्मको नेपाल सरकारको शेयर लगानी	संस्थान तथा अन्य	कुल चुका पुँजी	नेपाल सरकारको शेयर लगानी	संस्थान तथा अन्य शेयर लगानी	%
औद्योगिक							
१	दुग्ध विकास संस्थान	३६६४	०	३६६४	१००.००	-	
२	अडिबुटी उत्पादन तथा प्रमोशन कम्पनी लि.	२४१	३४	२७५	८७.५८	१२.४२	
३	हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१००७	०	१००७	१००.००	-	
४	बनकपुर बुटी कारखाना लि.	४०८	०	४०८	१००.००	-	
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	७४८	७	७५५	९९.०७	०.९३	
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	३६४८१	०	३६४८१	१००.००	-	
७	नेपाल ओरिण्ड म्याग्नासाइट प्रा.लि.	३७४०	७४०	४४८०	८३.२३	१६.६७	
८	बुटवल ग्रामी कारखाना लि.	३३४९	३८२	३७३१	८९.७५	१०.२५	
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	१२२९	४९४	१७२३	७१.३१	२८.६९	
१०	डीबिडी फाउन्ड कम्पनी लि.	२४००	०	२४००	१००.००	-	
	जम्मा	६१३७७	१६६८	६३०४५	९७.३५	२.६५	
व्यापारिक							
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	८७१०	२०४	८९१४	९७.७१	२.२९	
१२	झाउ व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	११४९८	०	११४९८	१००.००	-	
१३	नेपाल आयल निगम लि.	१०९४०७	४९३	११००००	९९.४६	०.५४	
१४	नेपाल बन निगम लिमिटेड	१११८	४३	११६१	९६.२७	३.७३	
	जम्मा	१३०८३३	८४०	१३१६७४	९९.३६	०.६४	
सेवा							
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	३०३००	९४	३०३९३	९९.६९	०.३१	
१६	नेपाल पारकहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	१२२	०	१२२	१००.००	-	
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	३१०३८	०	३१०३८	१००.००	-	
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	१९	४७	६६	२९.८९	७४.११	
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	४९४५४	०	४९४५४	१००.००	-	
२०	नेपाल पूर्वाञ्चर निर्माणा कम्पनी लि.	२४००	०	२४००	१००.००	-	
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	३२६१४	२४९९	३५११३	९३.१०	६.९०	
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	६०	०	६०	१००.००	-	
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	३९६००	४००	४००००	९८.७४	१.२६	
	जम्मा	७३०९१३	३०७०	७३३९८३	९९.४८	०.५२	
सामाजिक							
२४	सांस्कृतिक संस्थान	१३२	०	१३२	१००.००	-	
२५	गौरखान संस्थान	११४	०	११४	१००.००	-	
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	४४६४	०	४४६४	१००.००	-	
२७	नेपाल टेलिभिजन	३७५१२	०	३७५१२	१००.००	-	
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	४२०	०	४२०	१००.००	-	
	जम्मा	४२८४३	०	४२८४३	१००.००	-	
जनोपयोगी							
२९	नेपाल खाेपानी संस्थान	३४७६	०	३४७६	१००.००	-	
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१७२२४३२	०	१७२२४३२	१००.००	-	
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	१६४६९३	१४३०७	१८००००	९१.४०	८.६०	
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	७७६६०	१२८९८	९०५५८	६८.२०	३१.८०	
३३	राष्ट्रिय प्रशासन सिङ कम्पनी	३४९००	४००	३५३००	९८.५९	१.४१	
	जम्मा	१९५३१६१	२८७०५	१९८१८६६	९८.५५	१.४५	
वित्तीय							
३४	कृषि विकास बैंक लि.	१२१५८४	६४६२१	१८६२०६	६५.३०	३४.७०	
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	४०३	१३०७	१८१०	२७.७८	७२.२२	
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	१२६७	१४००	२६६७	४७.५०	५२.५०	
३७	राष्ट्रिय आगिज्य बैंक लि.	१३९३३३	४१	१३९४०४	९९.९७	०.०३	
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षा कोष	१००००	१००००	१०००००	१००.००	१००.००	
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	४८६६	४१३४	१००००	४८.६६	४१.३४	
४०	नागरिक लगानी कोष	७६३२	२४०६८	३२७००	२३.३४	७६.६६	
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रोसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	११८०००	८८३५१	२०६३५१	४७.३५	५२.६५	
४२	नेपाल बैंक लि.	७३४००	७०५८२	१४४००९	४१.००	५९.००	
	जम्मा	४५८४८६	२६५५१०	८२३९९६	६१.५७	३८.४३	
	कुल जम्मा	३४७७६१३	२९९७९३	३७७७४०६	९२.०६	७.९४	
<p>*कृषि विकास बैंक लि. को साधारण शेयर पुँजी रु. १३१८७९.१५ लाखमा नेपाल सरकारको ५१ प्रतिशत र नन्दीविजयल विफोरेन्स शेयर पुँजी रु. ४४२२७.१२ लाखमा मा नेपाल सरकारको शासितसत लगानी रहेको छ।</p>							

५.७ - सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन/बिक्री आय

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७७/७८ को मुलानामा परिवर्तन %	संगोषित अनुमान २०७९/८०	२०७८/७९ को मुलानामा अनुमानित वृद्धि %
औद्योगिक						
१	दुग्ध विकास संस्थान	३७,४४९	३८,७३१	३.४२		(१००.००)
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१,९७८	१,६१२	(१८.४८)	२,०१२	२४.८१
३	हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१२,०४९	१०,२४०	(१५.०२)	७,९३०	(२२.५६)
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	-	-	०.००	-	०.००
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	४९१	५१६	५.०६	-	(१००.००)
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	११,४७८	१३,१३२	१४.४१	१५,७२५	१९.७५
७	नेपाल ओरिण्ड म्याग्नासाइट प्रा.लि.	-	-	०.००	-	०.००
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	-	-	०.००	-	०.००
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	-	-	-	-	-
१०	धौवादी फलाम कम्पनी लि.	-	-	०.००	-	०.००
	जम्मा	६३,४४५	६४,२३१	१.२४	२५,६६७	(६०.०४)
व्यापारिक						
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	६६,०५४	४४,८१२	(३२.१६)	१३६,४८३	२०४.५७
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	१३,४२०	११,६५४	(१३.१६)	-	(१००.००)
१३	नेपाल आयल निगम लि.	२,३२४,४५७	३,४२६,२१५	४७.४०	३,५७६,९६९	४.४०
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	३,४४५	१,७०३	(५०.५६)	५,०४२	१९६.०५
	जम्मा	२,४०७,३७६	३,४८४,३८४	४४.७४	३,७१८,४९४	६.७२
सेवा						
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	११,९०५	१३,२३१	११.१४	१६,३६१	२३.६६
१६	नेपाल पारवहन तथा गाढाम व्यवस्था कं.लि.	९४३	३,६३५	२८५.४९	३,०४२	(१६.३३)
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	९१,०८२	१६४,२१७	८०.२९	२९८,०२९	८१.४८
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	६	१७	१९७.१९	२१	२३.५५
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	३९,४८०	६८,५१७	७३.५५	७८,७९४	१५.००
२०	नेपाल पूर्वाञ्चर निर्माण कम्पनी लि.	०	०	०.००	-	(१००.००)
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	४१५	१,३१२	२१६.४२	-	(१००.००)
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	४०	२०५	४१२.४३	-	(१००.००)
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	१,७४७	१,८२३	४.३४	-	(१००.००)
	जम्मा	१४५,६१८	२४२,९५७	७३.७१	३९६,२४७	५६.६५

५.७ - सार्वजनिक संस्थानको कुल सञ्चालन/बिक्री आय

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७७/७८ को मुलानामा परिवर्तन %	संगोषित अनुमान २०७९/८०	२०७८/७९ को मुलानामा अनुमानित वृद्धि %
	सामाजिक					
२४	सांस्कृतिक संस्थान	१६	५९	२८०.०६		(१००.००)
२५	गोरखापत्र संस्थान	५,३९१	६,०५८	१२.३८	७,५७२	२५.००
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	१६,१०९	२०,६५०	२८.१९	२५,६२०	२४.०७
२७	नेपाल टेलिभिजन	५,१०१	५,००१	(१.९७)		(१००.००)
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	१,५०४	७९	(९४.७५)		(१००.००)
	जम्मा	२८,१२०	३१,८४७	१३.२५	३३,१९२	४.२२
	जनोपयोगी					
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	६,१३८	६,१४१	०.०५	६,१२५	(०.२५)
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	७०८,५९१	८७१,५४८	२३.००	१,१६१,०३९	३३.२२
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	३५९,३५७	३७९,१९८	५.५२	४९५,७८७	३०.७५
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	-	-	-	-	०.००
३३	राष्ट्रिय प्रसारण प्रिड कम्पनी		-	-		०.००
	जम्मा	१,०७४,०८६	१,२५६,८८७	१७.०२	१,६६२,९५१	३२.३१
	वित्तीय					
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	१५१,२४०	२१०,४६९	३९.१६	२६७,५०३	२७.१०
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५३२	२१३	(६०.०३)	-	०.००
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	४,०३९	६,०५८	४९.९९	-	(१००.००)
३७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैङ्क लि.	१६२,२९१	२००,५४४	२३.५७	२८६,६९७	४२.९६
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	२२,३४६	३२,४४५	४५.१९	४२,६५६	३१.४७
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	२४,३९८	१८,५२७	(२४.०६)	२०,३८०	१०.००
४०	नागरिक लगानी कोष	१८,५२९	१२,५९९	(३२.००)	१७२,०२८	१,२६५.४५
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रीसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	३,५२५	४,७४९	३४.७२	-	(१००.००)
४२	नेपाल बैङ्क लि.	११८,८७२	१७८,४४६	५०.१२	२४४,६५३	३७.१०
	जम्मा	५०५,७७३	६६४,०५०	३१.२९	१,०३३,९१७	५५.७०
	कुल जम्मा	४,२२४,४१७	५,७५४,३५५	३६.२२	६,८७०,४६९	१९.४०

५.८ - सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफा/नोक्सान

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	वास्तविक २०७७/७८	वास्तविक २०७८/७९	२०७८/७९ को तुलनामा परिवर्तन %	संशोधित अनुमान २०७९/८०
	औद्योगिक				
१	दुग्ध विकास संयान	(१,६७१)	(३,७०५)	१२१.७१	-
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१९१	(१६७)	(१८७.२०)	६७
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	(१,७०४)	(१,११५)	(३४.५८)	(१,४१६)
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	(३४)	२५	(१७४.७०)	२८
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	(१,३७४)	(१,३८७)	०.९३	-
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	(३,०६०)	४९३	(११६.१०)	(१,७१५)
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यागनासाइट प्रा.लि.	(१,४८४)	(१,४२९)	(३.७१)	(२,२९२)
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	(३५६)	(३४७)	(२.५३)	-
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	-	(३५)	-	-
१०	धौबादी फलाम कम्पनी लि.	(५)	(२८)	४८२.५४	-
	जम्मा	(९,४९६)	(७,६९४)		(५,३२८)
	व्यापारिक				
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	१,२२४	४,५२१	२६९.३०	४,७४७
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	(५३५)	१,४८८	(३७८.४१)	१,६९०
१३	नेपाल आयल निगम लि.	(४,३०२)	(३८१,७७८)	८७७३.८७	१०१,५०३
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	(९६)	(२२६)	१३५.३३	२४५
	जम्मा	(३,७०९)	(३७५,९९५)		१०८,१८५
	सेवा				
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	१०९	५३७	३९३.७०	१,५७२
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	७६७	८५३	११.२६	५६४
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	(३६,६३०)	(१७,०३१)	(५३.५१)	३४,६६९
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा शार्थिक विकास केन्द्र लि.	(२८५)	(२८)	(९०.१४)	(३४)
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	७,३४१	१३,०७२	७८.०५	१,४३८
२०	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	(५४)	३८	(१७०.६५)	-
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	१,४३७	२,२५४	५६.८२	-
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	(१६५)	(१,४३५)	७७०.२५	-
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	१,२८९	१,२१०	(६.१६)	-
	जम्मा	(२६,१९१)	(५३०)		३८,२१०
	सामाजिक				
२४	सांस्कृतिक संस्थान	(२४१)	(२४५)	१.६४	-
२५	गोरखापत्र संस्थान	(८०६)	५५०	(१६८.१८)	-

५.८ - सार्वजनिक संस्थानको खुद नाफा/नोक्सान

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	वास्तविक २०७७/७८	वास्तविक २०७८/७९	२०७८/७९ को तुलनामा परिवर्तन %	संशोधित अनुमान २०७९/८०
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	७२२	२,२०१	२०४.९८	९८४
२७	नेपाल टेलिभिजन	(१,९०९)	(१,२७६)	(३३.२०)	-
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	३०	(६४७)	(२२२४.०२)	-
	जम्मा	(२,२०४)	५८४		९८४
	जनोपयोगी				
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	(३,६३७)	(३,९५४)	८.७३	(३,९४४)
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	६०,९९४	१३३,७४७	११९.२८	१८३,३८०
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	७१,२९४	८४,७०७	१८.८१	१५२,९५८
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	७५५	१,०८०	४२.९५	१,१५१
३३	राष्ट्रिय प्रशासन मिड कम्पनी	१,१८२	१,५०३	२७.१६	-
	जम्मा	१३०,५९०	२१७,०८३		३३३,५४६
	वित्तीय				
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	३५,२७५	२२,२५८	(३६.९०)	४७,३९१
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५६३	२६८	(५२.३३)	-
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	३,६०३	४,७३५	३१.४२	८,७०६
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	३४,२३६	४२,९२८	२५.३९	४९,७६६
३८	निकष तथा कर्जा सुरक्षण कोष	२१,५०९	३०,१५०	४०.१७	३८,५३८
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	१९,४०६	११,७८१	(३९.२९)	१२,९६०
४०	नागरिक लगानी कोष	२२,५०२	३१,०४२	३७.९६	३३,७०३
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रीसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी	७,९९७	९,५७८	१९.७८	९,१४४
४२	नेपाल बैङ्क लि.	२९,६१२	२९,२३३	(१.२८)	३९,९६८
	जम्मा	१७४,७०३	१८१,९७४		२४०,१७६
	कुल जम्मा	२६३,६९२	१५,४२१	(९४.१५)	७१५,७७२

५.९ - सार्वजनिक संस्थानको प्रशासकीय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित) को विवरण

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	नाम	प्रशासकीय खर्च		कर्मचारी खर्च		कुल प्रशासकीय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित)		संगोपित अनुमान प्रशासकीय खर्च २०७९/८०	प्रतिशतमा	
		वास्तविक २०७७/७८	वास्तविक २०७८/७९	वास्तविक २०७७/७८	वास्तविक २०७८/७९	वास्तविक २०७७/७८	वास्तविक २०७८/७९		२०७७/७८ को तुलनामा परिवर्तन %	२०७८/७९ को तुलनामा अनुमानित परिवर्तन %
	औद्योगिक									
१	दुग्ध विकास संघ	१,१५७	१,१०२	१,२४५	१,३७७	२,४०२	२,४७९	-	३.२१	-
२	सिंहदुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१४१	२०८	३५३	३०४	४०४	४१३	४६२	१.६३	(९.७९)
३	हटाँडा सिमेन्ट उद्योग लि.	४२९	३९५	८४७	८६१	१,२७६	१,२४७	१,०८३	(८.६४)	(१३.८१)
४	मकपुर सुटेड कारखाना लि.	८	१२	२५	२९	३३	४१	४५	२२.३५	१०.०१
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	१२६	१०७	३५९	४४५	४४५	४४२	-	१३.८२	-
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	४९८	६३४	९३५	१,३४८	१,४३३	१,९८२	४९०	२९.२९	(७५.२३)
७	नेपाल ओरिएन्ट म्याग्नासाइट प्रा.लि.	१२	८	८०	४३	९२	६१	८०	(३३.९६)	३१.९३
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	१६	१४	१८	१८	३४	३१	-	(६.७७)	-
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	२	२	१९	१३	२१	१५	-	(२७.७९)	-
१०	बौद्धी फलाम कम्पनी लि.	२५	४१	३६	४६	६१	९७	-	५९.१८	-
	जम्मा	२,६२४	२,५३४	३,९१७	४,४९४	६,४११	७,०२८	२,१६१	७.४४	(६९.२४)
	व्यापारिक									
११	शुभि सामग्री कम्पनी लि.	८९५	९३६	१,०७८	१,८२९	२,५९३	२,७५५	२८९२	६.२५	५.०७
१२	साध व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	८९२	१,२२२	४,३९६	३,६७२	५,२८८	४,८९४	५,१३९	(७.४४)	५.०७
१३	नेपाल श्रावण निगम लि.	५,९९५	७,८७५	८,६३७	८,१९६	१४,६३२	१६,०७१	१६,४५३	९.८३	३.०७
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	३२८	२८९	४७५	४५२	८०३	७४१	१,३३८	(७.७९)	८०.६१
	जम्मा	८,०१०	१०,३११	१५,२८६	१४,१४९	२३,३१६	२४,४६१	२५,९२२	४.९१	५.९८
	रक्षा									
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	६१४	८२२,१३	१,७७०	२,१३९	२,३८४	२,९६१	३,१०९	२४.२३	५.०७
१६	नेपाल पारवहन तथा नौदल व्यवस्था क.लि.	१९८	२८०,६१	४४०	७८६	७३८	१,०६६	१,२६९	४४.४४	१९.०४
१७	नेपाल बाजुसेवा निगम	१२,१८८	२०९,३४,४८	१४,१७५	८,८७१	२७,३६३	२९,८०६	४०,३१२	८.९३	३५.२५
१८	संस्कृत उत्पादकत्व तथा सांस्कृतिक विकास केन्द्र लि.	८	१०,३२	४६	४०	६४	६०	७२	(६.१७)	१९.९९
१९	नेपाल नार्मल उद्यम प्राधिकरण	११,०८९	९४,९४,१५	१४,९८०	१७,८२४	२६,०६९	२७,३१९	२९,४०४	४.७९	८.०७
२०	नेपाल पूर्वाञ्चल निर्माण कम्पनी लि.	३३	९०,९५	१५	१५	४८	१०६	-	११८.४०	-
२१	साझा वातावरण सशक्तता संस्था लि.	३६	१३२,६४	८२	१४१	११८	२८४	-	१३९.८१	-
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	१९९	१३०८	-	३७२	१९९	१,६८०	-	७४४.११	-
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	१४२	१६५,२९	३३८	२५८	४००	४२३	-	(११.८२)	-
	जम्मा	२४,४०७	३३,२४०	३२,९५६	३०,४६५	५७,४६३	६३,७०४	७४,२६७	१०.८६	१६.४८

५.९ - सार्वजनिक संस्थानको प्रशासकीय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित) को विवरण

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	नाम	प्रशासकीय खर्च		कर्मचारी खर्च		कुल प्रशासकीय खर्च (कर्मचारी खर्चसहित)		संगठित अनुमान प्रशासकीय खर्च २०७९/८०	प्रतिशतमा	
		वार्षिक २०७७/७८	वार्षिक २०७८/७९	वार्षिक २०७७/७८	वार्षिक २०७८/७९	वार्षिक २०७७/७८	वार्षिक २०७८/७९		२०७७/७८ को अनुमानमा परिवर्तन %	२०७८/७९ को अनुमानमा परिवर्तन %
	सार्वजनिक									
२४	सांस्कृतिक संस्थान	४४	४९	२६६	३१०	३११	३५८	-	१५.३८	-
२५	गौरखापत्र संस्थान	३१४	६९३	४,७१९	२,०४३	५,०३३	२,७३६	३,०१०	(४५.६४)	१०.०१
२६	नन्दक रिमा सामग्री केन्द्र लि.	५००	१,२६९	४,८१५	४,८८०	५,४०५	६,१४९	२,४६३	१३.७८	(४८.३२)
२७	नेपाल टेलिभिजन	१,७५९	७४४	३,७५२	३,७७४	५,५११	४,५१८	-	(१६.०२)	-
२८	राष्ट्रिय अवास कम्पनी लि.	४४६	२४१	१४१	३७७	५९७	६१९	-	३.६३	-
	जम्मा	३,१६३	२,९९७	१३,६९३	११,३८४	१६,८५६	१४,३८०	५,५७३	(१४.६९)	(६९.२५)
	जनसंयोजी									
२९	नेपाल खाद्यपानी संस्थान	८७६	९१२	२,८०५	२,९०८	३,६८१	३,८२०	२,०७५	३.७६	(४४.६७)
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	२,५८१	३,००४	५१,७८०	४२,५७३	५४,३६१	४४,५९७	५३,८७३	(१६.१२)	१८.१५
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	९,७०९	११,२१७	६९,४४२	६६,८२२	७९,१६१	७८,०२८	१२,२७८	(१.४२)	(८४.२७)
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	१७५	१४५	१९८	१४८	३७३	२९३	७३०	(२१.३४)	१४९.०२
३३	राष्ट्रिय प्रसारण सिस्टिम कम्पनी	१२४	७१	२४९	१३०	३६३	२०१	-	(४०.६१)	-
	जम्मा	१३,४६६	१५,३६९	१२४,४९४	११२,४८१	१३७,९६०	१२७,९४९	६८,९४६	(७.२६)	(४६.११)
	वित्तीय									
३४	कृषि विकास बैंक लि.	९,१५४	६,७८८	३३,११४	३६,३२६	४२,२६८	४३,११४	४,७,४४०	२.००	३३.४८
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	१,६०६	६६	२२८	१४९	१,८३४	२१४	-	(८८.३१)	-
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	७१८	७६५	१,३७२	१,०३८	२,०९०	१,८०३	२,२६५	(१३.७५)	२४.६२
३७	राष्ट्रिय ऋणसञ्चय बैंक लि.	९,१४५	८,८५४	३०,३१८	२८,७७७	३९,४६३	३७,६३०	६४,४४९	(४.६४)	७९.२६
३८	निधेय तथा कर्जा सुश्रुत कोष	२६४	२९७	७९४	५७०	१,०५८	८६७	१,६५९	(१८.१०)	९९.४७
३९	नेपाल स्टक एक्सचेंज लिमिटेड	४४५	६०८	५१४	४६३	१,०५९	१,१७१	१,२८८	१०.५८	१०.००
४०	न्यायिक सहायी कोष	१,४४६	१,९४९	२,०६६	१,४४६	३,६२२	३,४०६	२,०८६	(४.९६)	(३८.७६)
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी कन्भेन्सन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	२८४	२७४	८८६	३०१	१,१७०	५७५	८६९	(४.८७)	५१.१९
४२	नेपाल बैंक लि.	५,१८०	५,८५७	२३,४३५	२६,४८९	२८,७१५	२८,३४६	-	(१.३८)	-
	जम्मा	२८,४४१	२५,४४७	९२,८२७	९१,६६८	१२१,२७७	११७,१२५	१३०,१६१	(३.४२)	११.१३
	कुल जम्मा	८०,२११	८९,९०८	२८३,१७२	२६४,७४०	३६३,४१३	३४५,६४७	३७७,०४१	(२.४१)	(१३.४२)

५.१० - खुद नाफाका आधारमा प्रति कर्मचारी योगदान

रकम (रु.लाखमा)

सि.नं.	श्रेण	आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९		
		खुद नाफा	कर्मचारी संख्या	खुद नाफा/कर्मचारी	खुद नाफा	कर्मचारी संख्या	खुद नाफा/कर्मचारी
१	औद्योगिक	(९,४९६)	१,९४३	(४.८९)	(७,६९४)	२,१५०	(३.५८)
२	व्यापारिक	(३,७०९)	१,२४०	(२.९९)	(३७५,९९५)	१,३१८	(२८५.२८)
३	सेवा	(२६,२९४)	२,९६०	(८.८८)	(५३०)	३,३३६	(०.१६)
४	सामाजिक	(२,२०४)	१,२८८	(१.७१)	५८४	१,५८२	०.३७
५	जनोपयोगी	१३०,९१४	१३,०१३	१०.०६	२१७,०८३	१३,१३०	१६.५३
६	वित्तीय	१७४,७०३	७,५६१	२३.११	१८१,९७४	८,२२०	२२.१४
	जम्मा	२६३,९१३	२८,००५	९.४२	१५,४२१	२९,७३६	०.५२

५.११ - नेपाल सरकारको शेयर लगानीमा देखिएको फरक रकम

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	आ.ब.२०७८/७९ सम्मको रकम रकम			कैफियत
		संस्थानले देखाएको रकम	सार्वजनिक ऋण व्य.का.ले देखाएको रकम	फरक रकम	
औद्योगिक					
१	दुग्ध विकास संघान	३,६६४	३,६६४	-	
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	२४१	१,३९७	१,१५६	नेपाल सरकारको नाममा शेयर कायम गर्नेसम्बन्धी नेपाल सरकार जालिपरिचयको मिति २०५१/०५/१३ को निर्णयवमोजिम सम्बन्धित संस्थाले शेयर कायम गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३	ट्रेडीङ सिमेन्ट उद्योग लि.	९,००७	९,००७	-	
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	४०८	४०८	-	
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	७४८	७४८	-	
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	३६,४८१	३६,४८१	-	
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यारनासाइट प्रा.लि.	३,७५०	३,७५०	-	
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	३,३४९	३,३४९	-	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	१,२२९	१,२२९	-	
१०	जौनारी फलाम कम्पनी लि.	२,५००	२,५००	-	
जम्मा		६१,३७७	६२,५३५	१,१५८	
व्यापारिक					
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	८,७१०	९,००७	२९८	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	११,५९८	११,६८६	८८	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
१३	नेपाल आयल निगम लि.	१०९,४०७	१०९,४०७	-	
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	१,११८	१५५	(९६३)	लकालिन नेपाल टिम्बर कर्पोरेसनबाट नयाँ संरचनापत्रात्को पुजी संरचना महालेखा नियन्त्रक कार्यालयमा उपलब्ध गराई हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
जम्मा		१३०,८३३	१३०,२५६	(५७८)	
रक्षा					
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	३०,३००	३०,३००	-	
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	१२२	१२२	-	
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	३१,०३८	३,७९३	(२७,२४६)	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास के.लि.	१९	१९	-	
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	५९,४,६५८	६२३,६१५	२८,९५६	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
२०	नेपाल पूर्वोत्तर निर्माण कम्पनी लि.	२,५००	२,५०९	९	संस्था दल प्रयोजनको लागि आ.ब.२०७५/०५ मा रु.९ लाख १० हजार लगानी भएको देखिन्छ।
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	३२,६१५	३२,६१५	-	
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	६०	१,५६२	१,५०२	अप अध्ययनपत्रात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	३९,६००	३९,६००	-	
जम्मा		७३०,९१३	७३४,९३५	३,२२१	

५.११ - नेपाल सरकारको शेयर लगानीमा देखिएको फरक रकम

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	आ.ब.२०७८/७९ सम्मको रकम रकम			कैफियत
		संस्थानले देखाएको रकम	सार्वजनिक ऋण व्य.का.ले देखाएको रकम	फरक रकम	
	सामाजिक				
२४	सांस्कृतिक संस्थान	१३२	१३२	-	
२५	गौरखापत्र संस्थान	११५	११५	-	
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	४,५६४	४,५६४	-	
२७	नेपाल टेलिभिजन	३७,५१२	३७,५१२	-	
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	५२०	५२०	-	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
	जम्मा	४२,८४३	४२,८४३	०	
	जनोपयोगी				
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	३,४७६	३,४७६	०	
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	१,७२२,४३२	१,६२०,८२७	(१०१,६०५)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	१६४,६९३	१३७,२४४	(२७,४४९)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	२७,६६०	३२,६६०	५,०००	आ.ब. २०७८/७९ रु. ५००० लाख Advance Share देखाइएको देखिन्छ।
३३	राष्ट्रिय प्रसारण सिड कम्पनी	३४,९००	३९,९००	५,०००	आ.ब. २०७८/७९ रु. ५००० लाख Advance Share देखाइएको देखिन्छ।
	जम्मा	१,९५३,१९१	१,८३४,१०८	(११९,०८४)	
	वित्तीय				
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	१२१,५८५	१००,३०६	(२१,२७९)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५०३	५०३	-	
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	१,२६७	१,२६७	-	
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	१३९,३६३	११६,०२४	(२३,३३८)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	९०,०००	९०,०००	-	
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	५,८६६	२,९३३	(२,९३३)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
४०	नागरिक लगानी कोष	७,६३२	६,८२४	(८०८)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रीसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	११८,८००	११०,०००	(८,८००)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
४२	नेपाल बैङ्क लि.	७३,४७०	५७,५४२	(१५,९२८)	अध्ययनपत्रबाट हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
	जम्मा	५५८,५८६	४८५,४००	(७३,०८६)	
	कुल जम्मा	३,४७७,६१३	३,२८९,२७५	(१८८,३३८)	

५.१२ - नेपाल सरकारको ऋण लगानीमा देखिएको फरक रकम

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	आ.ब.२०७८/७९ सम्मको रकम			कैफियत
		संस्थानले देखाएको रकम	सार्वजनिक ऋण व्य.का.ले देखाएको रकम	फरक रकम	
औद्योगिक					
१	दुग्ध विकास संघान	३,५००	३,५००	-	
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१,२९३	१,२९३	-	
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१,२००	१,२००	-	
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	२९,४६३	२९,४६३	-	
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	१२,४२०	१२,४२०	-	
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	१७,२५०	१७,२५०	-	
७	नेपाल ओरिण्ड म्याग्नासाइट प्रा.लि.	८,१९५	८,१९५	-	
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	२,१२०	११,२०१	९,०८१	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	६६५	६६५	-	
१०	धौवादी फलाम कम्पनी लि.	-	-	-	
	जम्मा	७६,१०६	८४,१८७	९,०८१	
व्यापारिक					
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	-	१,५०६	१,५०६	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	-	३,२७८	३,२७८	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
१३	नेपाल आयल निगम लि.	-	७०,०००	७०,०००	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	-	३०	३०	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
	जम्मा	-	७४,८१४	७४,८१४	
सेवा					
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	-	-	-	
१६	नेपाल पारवहन तथा गादाम व्यवस्था के.लि.	-	-	-	
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	२५,८७८	५,९५८	(१९,९२०)	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आपक विकास के.लि.	९३०	९३०	-	
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	२८०,८७४	२८९,९३०	९,०५६	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
२०	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	९	-	(९)	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	-	-	-	
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	-	४,०७०	४,०७०	धप अध्येयनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	-	-	-	
	जम्मा	३०७,६९०	३००,८८८	(६,८०२)	

५.१२ - नेपाल सरकारको ऋण लगानीमा देखिएको फरक रकम

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	आ.व.२०७८/७९ सम्मको रकम			कैफियत
		संस्थानले देखाएको रकम	सार्वजनिक ऋण व्य.का.ले देखाएको रकम	फरक रकम	
	सामाजिक				
२४	सांस्कृतिक संस्थान	२,३७५	२,३७५	०	
२५	गोरखापत्र संस्थान	-	-	-	
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	१३,९००	१३,९००	-	
२७	नेपाल टेलिभिजन	३,८००	३,८००	-	
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	-	-	-	
	जम्मा	२०,०७५	२०,०७५	०	
	जनोपयोगी				
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	१२२,२३६	१८०,२६२	५८,०२६	आन्तरिक स्रोतबाट भएको लगानी रकम मिडान भएको देखिन्छ भने बाध्य स्रोततर्फको धप अध्ययन गरी हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	२,०६४,७२३	२,२३०,२३५	१६४,४९२	धप अध्ययनपश्चात् हिसाब मिलान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	-	-	-	
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	-	-	-	
३३	राष्ट्रिय प्रशासन ग्रिड कम्पनी	-	-	-	
	जम्मा	२,१८६,९६९	२,४१०,४९७	२२३,५२८	
	वित्तीय				
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	१७,७७२	९१०	(१६,८६२)	ए.डि.वि. लेन नं.४९० (आ.व. २०३८/३९) सम्बन्धमा धप अध्ययन गरी हिसाब मिलान गर्नुपर्ने।
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	-	-	-	
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	-	-	-	
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	-	-	-	
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	-	-	-	
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	-	-	-	
४०	नागरिक लगानी कोष	-	-	-	
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	-	-	-	सौबा फिर्ता रकम रु.२७१ लाख बढि भएको
४२	नेपाल बैङ्क लि.	-	-	-	
	जम्मा	१७,७७२	९१०	(१६,८६२)	
	कुल जम्मा	२,६०८,६०३	२,८९२,३७१	२८३,७६८	

५.१३ - सार्वजनिक संस्थानको सञ्चित नाफा तथा नोक्सान रकमको विवरण

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	सञ्चित नाफा तथा नोक्सान रकम (रु.लाखमा)		२०७७/७८ को तुलनामा परिवर्तन %
		आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९	
१	दूरध विकास संजान	(८,७६४)	(१२,०७१)	३७.७३
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रमोशन कम्पनी लि.	३,१५८	२,९९२	(५.२८)
३	हैटीडा विमेन्ट उद्योग लि.	(७,८८७)	(९,००३)	१४.१४
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	(२९,१२३)	(२९,०९७)	(०.०९)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	(१६,५५६)	(१९,८४२)	७.५१
६	उदयपुर विमेन्ट उद्योग लि.	(५४,४२१)	(५४,२४४)	(०.३२)
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यानसाइडट प्रा.लि.	(४७,९८८)	(४८,७१७)	३.०२
८	नुटकल प्रागो कारखाना लि.	(१७,५४७)	(१९,६३४)	११.९०
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	-	०	
१०	जैववी फलाम कम्पनी लि.	६५	३६	(४३.८३)
	जम्मा	(१८०,२६३)	(१८९,५८२)	५.१७
	व्यापारिक			
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	११,२०६	१६,०७२	४२.१६
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	(१०,०३५)	(७,८७३)	(२१.५५)
१३	नेपाल आवल निगम लि.	१९०,८२९	(१७८,१३७)	(१९३.३५)
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	१,७७०	१,७०७	(३.५४)
	जम्मा	१९३,८७०	(१६८,२३१)	(१८६.७८)
	सेवा			
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	५,२५३	६,०१४	१४.४८
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था क.लि.	४,१७०	५,०२८	२०.५८
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	(१२३,७७३)	(१५४,७९१)	२५.०६
१८	राष्ट्रिय उत्पादनकल तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	(१,०६१)	(१,०८९)	२.६५
१९	नेपाल नागरिक उड्डान प्राधिकरण	१६७,५७४	१६५,७१४	(१.०५)
२०	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	(६३)	(२५)	(६०.७६)
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	-	-	
२२	नेपाल रेलवे कम्पनी लि.	(२,७१४)	(४,१४९)	५२.८७
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	८,४४१	९,९८८	१८.३३
	जम्मा	५७,८२७	२६,७९१	(५३.६७)
	सार्वजनिक			
२४	सांस्कृतिक संस्थान	(२,४४९)	(२,६९४)	१०.००
२५	गौरखाम्बर संस्थान	(१,५८२)	(१,७००)	७.४८
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	(१५,३६१)	(१३,९१३)	(१३.९३)
२७	नेपाल टेलिभिजन	(१९,२५९)	(२०,६१५)	७.०४
२८	राष्ट्रिय आवल कम्पनी लि.	-	(१,०८०)	
	जम्मा	(३७,६०३)	(४०,००२)	६.३८
	त्रनोपयोगी			
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	(२०,५६२)	(२४,५१६)	१९.२३
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	११०,६४७	२४८,०६९	१२४.२१
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	४५६,२४२	४५३,९८२	(०.५०)
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	१,६५५	२,६२०	५८.३२
३३	राष्ट्रिय प्रसारण पिड कम्पनी लि.	४,५२८	६,०३४	३३.२६
	जम्मा	५५२,५०३	६८६,१८९	२४.२०
	वित्तीय			
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	३६,५४५	३५,२१८	(३.६३)
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	३,४२९	१,६७६	(५१.०१)
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	३१,४८५	-	(१००.००)
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	३४,५३८	१८,६३४	(४६.०५)
३८	निधेय तथा कर्जा सुरक्षण कोष	१,१४०	१,५६२	३६.९८
३९	नेपाल स्टक एक्सचेंज लिमिटेड	२३,८५०	१७,०६९	(२८.७७)
४०	नागरिक लगानी कोष	१६०,८४९	९३,४३१	(४१.९१)
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	८,१३१	७,११०	(१२.५६)
४२	नेपाल बैङ्क लि.	३७,३२४	३४,२२२	(८.३१)
	जम्मा	३३७,२८३	२०८,९१४	(३८.०६)
	कुल जम्मा	९२३,६१६	५२४,७७८	(४३.२६)

५.१४ - कोषमा व्यवस्था नभएको सम्भावित दायित्वको विवरण

(आ.न.२०७८/७९)

रकम (रु.साङ्ख्यमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	कोषमा व्यवस्था नभएको दायित्व रकम	सम्भावित दायित्व रकम	कुल जम्मा रकम
औद्योगिक				
१	दुग्ध विकास संस्थान	११,७९६	-	११,७९६
२	मडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	४,९९१	-	४,९९१
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१२,२४४	१,१७५	१३,४१९
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	-	-	-
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	२,८१९	-	२,८१९
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	८,२२७	-	८,२२७
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यागनासाइट प्रा.लि.	-	-	-
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	-	-	-
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	-	-	-
१०	शैबारी फलाम कम्पनी लि.	-	-	-
जम्मा		४०,०७६	१,१७५	४१,२५१
व्यापारिक				
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	-	३६,३६८	३६,३६८
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	-	-	-
१३	नेपाल आयल निगम लि.	२,७००	४,१२६	६,८२५
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	-	-	-
जम्मा		२,७००	४०,४९४	४३,१९३
सेवा				
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	६२७	-	६२७
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था के.लि.	९,६४१	-	९,६४१
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	-	-	-
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	२८१	-	२८१
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	३०,२४१	४,३०२	३४,५४२
२०	नेपाल पूर्वाञ्चर निर्माण कम्पनी लि.	-	-	-
२१	साझा यातायात सहकारी संस्था लि.	-	-	-
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	-	-	-
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	-	३४	३४
जम्मा		४०,७८९	४,३३६	४५,१२५
सामाजिक				
२४	सांस्कृतिक संस्थान	४०५	-	४०५
२५	गौरखापत्र संस्थान	-	-	-
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	७,९७२	-	७,९७२
२७	नेपाल टेलिभिजन	५,४५४	-	५,४५४
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	-	-	-
जम्मा		१३,८३१	-	१३,८३१
जनौपयोगी				
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	३,४७१	२४७	३,७१८
३०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	३४७,८७०	४९३,८७२	८४१,७४१
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	-	७,६४९	७,६४९
३२	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	२७	-	२७
३३	राष्ट्रिय प्रशासन सिड कम्पनी लि.	३४	-	३४
जम्मा		३५१,४०२	५०१,७६७	८५३,१७०
वित्तीय				
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	-	१,०९१,३२७	१,०९१,३२७
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	-	-	-
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	-	-	-
३७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैङ्क लि.	२०,६१३	६४६,७०७	६६७,३२०
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	१,५७४	९,८३२	११,४०६
३९	नेपाल स्टेट एक्सचेंज लिमिटेड	१५४	४३८	५९२
४०	नागरिक लगानी कोष	-	-	-
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रीसिटी इन्भेस्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	४२	-	४२
४२	नेपाल बैङ्क लि.	२,४२०	३०९,६८१	३१२,१०१
जम्मा		२४,८०२	२,१४६,४८६	२,१७१,२८८
कुल जम्मा		४७३,६००	२,६९४,२५७	३,१६७,८५७

५.१५ - विगतमा विनिवेश वा खारेज गरिएका सार्वजनिक संस्थानमा नेपाल सरकारबाट दायित्व भुक्तानी गर्न गरिएको लगानी विवरण

रकम (रु.लाखमा)

सि.नं.	संस्थानको नाम	२०७८ आषाढ सम्मको लगानी	२०७८/७९ को लगानी	२०७९ आषाढ सम्मको लगानी
१	हिमाल सिमेन्ट कम्पनी	४,३०२	-	४,३०२
२	भक्तपुर ईटा कारखाना	२,०६२	-	२,०६२
३	वीरगञ्ज चिनी कारखाना	१०,८६३	-	१०,८६३
४	कृषि औजार कारखाना	२,६०५	-	२,६०५
५	नेपाल रोजिन एण्ड टर्पेन्टाइन लि.	१,८०८	-	१,८०८
६	लुम्बिनी चिनी कारखाना	५,०९०	-	५,०९०
७	कृषि चुन उद्योग लि.	८२६	-	८२६
८	नेपाल कोल लि.	८४	-	८४
९	नेपाल यातायात संस्थान	४,९७८	-	४,९७८
१०	हेटौंडा कपडा उद्योग	५,३६०	-	५,३६०
११	घरेलु शिल्पकला विक्री भण्डार	८१०	-	८१०
१२	नेपाल चिया विकास निगम	१,१९२	-	१,१९२
१३	बुटवल धागो कारखाना लि.	४,७६५	-	४,७६५
१४	विराटनगर जुट मिल्स	१०,३८६	-	१०,३८६
१५	नेपाल ब्रिटमिन एण्ड व्यारेल उद्योग लि.	६	-	६
जम्मा		५५,१३७	-	५५,१३७

५.१६ - सार्वजनिक संस्थानको शेयरधनीकोष (नेटवर्थ)

रकम (रु. लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	वार्षिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	% Change
	औद्योगिक			
१	दुग्ध विकास संस्थान	१८,३०७	१५,०००	(१८.०७)
२	त्रिभुवा उद्योग तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	४,५९१	४,४२४	(३.६३)
३	हेटौडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१,१२०	४	(९९.६४)
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	(२८,१७०)	(२८,१४४)	(०.०९)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	(१७,३९१)	(१८,७७८)	७.९७
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	४२,११९	४२,२९९	०.४२
७	नेपाल ओरिण्ड म्यानासाइट प्रा.लि.	(४२,७८८)	(४४,९१७)	३.३४
८	नुटवल धागो कारखाना लि.	(१४,४७७)	(१४,९०३)	२.७६
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	१,७८३	१,७८३	०.००
१०	श्रीवादी फलाम कम्पनी लि.	२,५६५	२,५३६	(१.११)
	जम्मा	(३३,३४१)	(४०,९९९)	२२.९७
	व्यापारिक			
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	२६,११८	११६,३५४	३४५.४९
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	२१,७५७	२४,२५०	११.४६
१३	नेपाल श्रयल निगम लि.	३००,८२९	(६८,१३७)	(१२२.६५)
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	४,६५५	४,५९२	(१.३५)
	जम्मा	३५३,३६०	७७,०६०	(७८.१९)
	सेवा			
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	४४१,४७०	४४३,२७२	०.४१
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था के.लि.	५,०८७	५,९९१	१७.७७
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	(४७,३९८)	(७८,४१६)	६४.४४
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास के.लि.	(९०५)	(९३३)	३.११
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	२,०४४,७५५	२,०४,७,६३१	०.६३
२०	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	२,४३७	२,४७५	१.५७
२१	साझा यातायात सहरकारी संस्था लि.	३६,३३०	३८,९११	७.११
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	(१,१५२)	(२,६२७)	१२७.९७
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	४८,६९०	५०,२३७	३.१८
	जम्मा	२,५२९,३१४	२,५१६,५५१	(०.५०)
	सांस्कृतिक			
२४	सांस्कृतिक संस्थान	(२,३०८)	(२,५५३)	१०.६१
२५	गौरखापत्र संस्थान	८९८	(३९८)	(१४४.३४)
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	४१,९७४	४४,३७७	५.७२
२७	नेपाल टेलिभिजन	१४,७५५	१६,८९९	१४.५३
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	२४,०२४	२३,६०९	(१.७३)
	जम्मा	७९,३४३	८१,९३४	३.२७
	जनोपयोगी			
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	(१०,६१२)	(१९,५६३)	८४.३५
३०	नेपाल बिजुत प्राधिकरण	१,९२५,३२१	२,०६३,९३४	७.२०
३१	नेपाल दूरसंचार कम्पनी लि.	८९६,८२१	९,५२,६८०	६.२३
३२	बिजुत उत्पादन कम्पनी लि.	४४,७१३	४८,१७८	७.७५
३३	राष्ट्रिय प्रसारण मिड कम्पनी	३९,९२८	४६,४३४	१६.२९
	जम्मा	२,८९६,१७२	३,०९९,६६३	६.७५
	वित्तीय			
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	३१५,०५१	३३३,५७०	५.८८
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५,२३२	३,८९०	(२५.६५)
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	५८,४५३	३६,५१९	(३७.५२)
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	२८६,७४३	३२६,७८९	१३.९७
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	१६२,९७०	१९२,९३६	१८.३९
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	६८,५९७	६२,०५१	(९.५४)
४०	नागरिक लगानी कोष	३२०,५९६	३५३,०५८	१०.१३
४१	साइबेरोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	१८२,६३४	२२३,६७८	२२.४७
४२	नेपाल बैङ्क लि.	३३२,१५१	३५४,६३६	६.७७
	जम्मा	१,७३२,४२७	१,८८७,१२७	८.९३
	कुल जम्मा	७,५५७,२७४	७,६१३,३२६	०.७४

५.१७ - सार्वजनिक संस्थानको डेन्ट/इक्विटी अनुपात

रकम (रु. लाखमा)

सि.नं.	संस्थानको नाम	कुल डेन्ट (रु.ला)	कुल इक्विटी (नेटवर्क)	डेन्ट/इक्विटी अनुपात (x)
औद्योगिक				
१	दुग्ध विकास संस्थान	५,५०७	१५,०००	३६.७१
२	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	१,२९३	४,४२४	२९.२४
३	इटोडा सिमेन्ट उद्योग लि.	१,२००	४	३०,०००.००
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	२९,४६३	(२६,१४४)	(१०४.६९)
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	१२,४२०	(१८,७७८)	(६६.१४)
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि.	३४,२३४	४२,२९४	८०.९४
७	नेपाल ओरिएन्ट म्यारनासाइट प्रा.लि.	१७,०८०	(४४,२१७)	(२६.६३)
८	बुटवल धागो कारखाना लि.	२,१२०	(१५,९०३)	(१३.३३)
९	नेपाल मेटल कम्पनी लि.	६८२	१,७८३	३८.२१
१०	श्रीवादी फलाम कम्पनी लि.	-	२,५३६	-
जम्मा		१०४,०००	(४०,९९९)	(२४३.६६)
व्यापारिक				
११	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	-	११६,३५४	-
१२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि.	१४,६७०	२४,२५०	६०.४९
१३	नेपाल आयल निगम लि.	६२,०२६	(६८,१३७)	(९१.०३)
१४	नेपाल वन निगम लिमिटेड	-	४,५९२	-
जम्मा		७६,६९६	७७,०६०	९९.५३
सेवा				
१५	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	-	४४३,२७२	-
१६	नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	-	५,९९१	-
१७	नेपाल वायुसेवा निगम	३६०,३९२	(७८,४१६)	(४५.९.५९)
१८	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	९३०	(९,३३)	(९.९.६१)
१९	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	२६९,१६०	२,०५७,६३१	१३.०८
२०	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	९	२,४७५	०.३७
२१	साझा यातायात सङ्गठनी संस्था लि.	-	३८,९११	-
२२	नेपाल रेल्वे कम्पनी लि.	४,०६९	(२,६२७)	(१४.४.८९)
२३	विशाल बजार कम्पनी लि.	-	५०,२३७	-
जम्मा		६३४,५६०	२,५१६,५४१	२४.२२
सांस्कृतिक				
२४	सांस्कृतिक संस्थान	२,३७५	(२,५५३)	(९३.०३)
२५	गोरखापत्र संस्थान	-	(३९८)	-
२६	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लि.	१३,९००	४४,३७७	३१.३२
२७	नेपाल टेलिभिजन	३,८००	१६,८९९	२२.४९
२८	राष्ट्रिय आवास कम्पनी लि.	-	२३,६०९	-
जम्मा		२०,०७५	८१,९३४	२४.५०
जनोपयोगी				
२९	नेपाल खानेपानी संस्थान	१२२,२३६	(१९,५६३)	(६२.४.८३)
३०	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण	२,०६४,७२३	२,०६३,९३४	१००.०४
३१	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.	-	९५२,६८०	-
३२	बिद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	-	४८,१७८	-
३३	राष्ट्रिय प्रसारण प्रिड कम्पनी	-	४६,४३४	-
जम्मा		२,१८६,९५९	३,०९१,६६३	७०.७४
वित्तीय				
३४	कृषि विकास बैङ्क लि.	२२२,४६२	३३३,५७०	६६.६९
३५	राष्ट्रिय विमा संस्थान (जीवन)	५१,८५७	३,८९०	१,२३३.२१
३६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	-	३६,५१९	-
३७	राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क लि.	२६,६७१	३२६,७८९	८.१६
३८	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	-	१९२,९३६	-
३९	नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड	-	६२,०५१	-
४०	नागरिक लगानी कोष	-	३५३,०५८	-
४१	हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लि.	-	२२३,६७८	-
४२	नेपाल बैङ्क लि.	१०७,९८०	३५४,६३६	३०.४४
जम्मा		४०८,९७०	१,८८७,१२७	२१.६७
कुल जम्मा		३,४३१,२६२	७,६१३,३२६	४५.०७

५.१८ - नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरित पुँजीको विवरण
(नेपाल सरकारबाट शेयर लगानी बापत अग्रिम रुपमा प्राप्त गरेको)

रकम (रु.लाखमा)

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	रकम	कैफियत
१	जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कं. लि.	१,१५६	
२	नेपाल टेलिभिजन	२२,५१२	
३	विद्युत उत्पादन कम्पनी लि.	५,०००	
४	राष्ट्रिय प्रसारण सिड कम्पनी	५,०००	
५	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि.	१०,०००	
जम्मा		४३,६६८	

५.१९ - नेपाल सरकारबाट सार्वजनिक संस्थानलाई आ.व.२०७८/७९ मा प्रदान गरिएको अनुदान (सब्सीडी) विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक संस्थानको नाम	रकम (रु.लाखमा)
१	कृषि सामग्री कम्पनी लि.	८१,११२.८९
२	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	४०.००
३	सांस्कृतिक संस्थान	१६०.००
४	गोरखापत्र संस्थान	४५०.००
	जम्मा	८१,३१३

५.२० - सार्वजनिक संस्थानको विवरण

क्र.सं.	संस्थानको नाम	गठन मिति	ऐन	विषयगत मन्त्रालय	सञ्चालक समिति सदस्य	कैफियत
औद्योगिक क्षेत्र						
१	दूरग विकास संस्थान	२०२६/०४/०१	संस्थान ऐन	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	७	
२	बहिर्बुद्धी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लि.	२०३७/०९/१७	कम्पनी ऐन	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	५	
३	हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग लि.	२०३३/०६/१३	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	७	
४	जनकपुर चुरोट कारखाना लि.	२०२१/०९/२९	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय		खारेजीको प्रक्रियामा रहेको।
५	नेपाल औषधि लिमिटेड	२०२९/०६/०१	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	९	
६	उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लिमिटेड	२०४४/०२/३१	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	११	
७	नेपाल ओरियण्ड म्यानसाइट प्रा.लि.	२०३५/१२/२५	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	६	
८	बुटवल धागो कारखाना लिमिटेड*	२०२९/०३/१२	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय		बन्द भएको।
९	नेपाल मेटल कम्पनी लिमिटेड*	२०३३/०३/०५	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	५	सञ्चालनमा नआएको।
१०	जौनसी फलाम कम्पनी लिमिटेड	२०७६/०६/०९	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	७	कच्चा पदार्थको परीक्षण जारी रहेको।
व्यापारिक क्षेत्र						
११	कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड	२०५९/०२/२१	कम्पनी ऐन	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय	७	कृषि सामग्री कम्पनी लि. र राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लि. गामिई सञ्चालन भएको।
१२	नेपाल आयल निगम लिमिटेड	२०२७/०९/२६	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	८	
१३	नेपाल वन निगम लिमिटेड	२०७६/०२/२३	कम्पनी ऐन	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	७	
१४	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड	२०७६/०२/१०	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	८	नेपाल खाद्य संस्थान र नेपाल ट्रेडिङ कम्पनी लि. गामिई कायम भएको।
सेवा क्षेत्र						
१५	विशाल बजार कम्पनी लिमिटेड*	२०२६/०४/२७	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	९	
१६	औद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन लि.	२०४४/०४/०१	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	७	
१७	नेपाल कन्स्ट्रक्सन कम्पनी नेपाल लि.	२०१८/०४/०५	कम्पनी ऐन	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	-	खारेजीको प्रक्रियामा रहेको।
१८	नेपाल पारबहन तथा गोदाम व्यवस्था कं.लि.	२०२८/०४/३०	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	७	सञ्चालनमा रहेको।
१९	नेपाल इञ्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी सेवा केन्द्र लि.	२०४३/०९/११	कम्पनी ऐन	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	-	खारेजीको प्रक्रियामा रहेको।
२०	नेपाल वायुसेवा निगम	२०१६/०९/१६	नेपाल वायुसेवा निगम ऐन	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	७	
२१	राष्ट्रिय उत्पादकत्व तथा आर्थिक विकास केन्द्र लि.	२०४४/०२/०२	कम्पनी ऐन	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	५	
२२	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	२०४४/०९/१६	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	७	
२३	नेपाल पूर्वाधार निर्माण कम्पनी लि.	२०७६/०३/२५	कम्पनी ऐन	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	७	
२४	साझा यातायात	२०१८/०१/०१	साझकारी ऐन	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	९	
२५	नेपाल रेन्वे कम्पनी लि.	२०६१/०२/१८	कम्पनी ऐन	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	८	

५.२० - सार्वजनिक संस्थानको विवरण

क्र.सं.	संस्थानको नाम	गठन मिति	ऐन	विषयगत मन्त्रालय	सञ्चालक समिति सदस्य	कैफियत
सामाजिक क्षेत्र						
२६	सांस्कृतिक संस्थान	२०२९/०३/०५	सञ्चार संस्थान ऐन	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	५	
२७	गौरखपुर संस्थान	२०१९/१२/३०	गौरखपुर संस्थान ऐन	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	५	
२८	जनक शिधा सामग्री केन्द्र लि.	२०३५/०६/०८	कम्पनी ऐन	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	५	
२९	नेपाल टेलिभिजन	२०४२/१०/१७	सञ्चार संस्थान ऐन	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	५	
३०	राष्ट्रिय अवास कम्पनी लि.	२०४६/११/०९	कम्पनी ऐन	शहरी विकास मन्त्रालय	७	
जानेपथी क्षेत्र						
३१	नेपाल खानेपानी संस्थान	२०४६/११/१५	नेपाल खानेपानी संस्थान ऐन	खानेपानी मन्त्रालय	५	
३२	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	२०४२/०५/०५	नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय	८	
३३	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	२०६०/१०/२२	कम्पनी ऐन	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	६	२०३२।०३।०१ मा नेपाल दूरसञ्चार संस्थानको नाममा स्थापना भएको।
३४	विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड	२०७३/०८/०५	कम्पनी ऐन	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय	७	
३५	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी लि.	२०७२/०३/२७	कम्पनी ऐन	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय	९	
वित्तीय क्षेत्र						
३६	कृषि विकास बैंक लिमिटेड	२०२४/१०/०७	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
३७	राष्ट्रिय विमा संस्थान	२०२४/०९/०१	राष्ट्रिय विमा संस्थान ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
३८	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लिमिटेड	२०११/०२/२१	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
३९	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड	२०२२/१०/१०	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
४०	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष	२०३१/०६/०४	निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	कम्पनी ऐनअनुसार स्थापित, २०७३ देखि कोष ऐनद्वारा सञ्चालन भइरहेको।
४१	नेपाल स्टक एक्सचेंज लिमिटेड	२०५०/०२/११	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
४२	नागरिक लगानी कोष	२०४८/१०/०१	नागरिक लगानी कोष ऐन	अर्थ मन्त्रालय	७	
४३	हाइड्रोइलेक्ट्रीसिटी इन्भेस्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लिमिटेड	२०६८/०३/२७	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	६	
४४	नेपाल बैंक लिमिटेड	१९९४/०७/३०	कम्पनी ऐन	अर्थ मन्त्रालय	६	

अनुसूची-१
शब्दावली

१	कुल सञ्चालन वा बिक्री आय	यसले सम्बन्धित संस्थानको प्रत्यक्ष आम्दानीलाई जनाउँदछ । यसमा अन्य स्रोतबाट आर्जन गरेको आय जस्तो लगानीबाट प्राप्त भएको ब्याज (वित्तीय संस्थानबाहेक), अचल सम्पत्ति बिक्रीबाट नाफा, दरखास्त दस्तूर, टेण्डर दस्तूर आदि संस्थानको कारोबारसँग असम्बन्धित र सालबसाली नभई आकस्मिक रूपमा भएको आय समावेश गरिएको छैन ।
२	कुल लागत वा बिक्रीको उत्पादन लागत	यसले कुल सञ्चालन आय आर्जन गर्नका लागि खर्च भएको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सम्पूर्ण खर्चहरूलाई जनाउँदछ । उक्त सम्पूर्ण खर्चहरूमा शुरु मौज्जात जोडी अन्तिम मौज्जात घटाइएको छ । हासकट्टी, अल्पकालीन र दीर्घकालीन ऋणको ब्याज, बिक्रीसम्बन्धी खर्च, प्रशासकीय शिरोभारको सम्पूर्ण खर्चसमेत यसमा समावेश छ । तर चालु आर्थिक वर्षको नाफाबाट आयकरको लागि व्यवस्था गरिएको रकम, बोनस र लाभांशको लागि व्यवस्था गरिएको रकम आदि जस्ता नाफाबाट बाँडफाँड गरिने रकमहरू समावेश गरिएको छैन ।
		अथवा,
		बिक्रीको उत्पादन लागत = उत्पादन खर्चहरू + प्रशासकीय खर्चहरू + शुरु तयारी मौज्जात – अन्तिम तयारी मौज्जात + वित्तीय शुल्क + हास कट्टी + कर्जाको लागि व्यवस्था (बैङ्कहरूको सम्बन्धमा)
३	सञ्चालन नाफा/नोक्सान	कुल सञ्चालन आय/कुल बिक्री आय – कुल लागत
४	अन्य आय	सञ्चालन आयमा समावेश नगरिएको संस्थानको कारोबारभन्दा भिन्नै किसिमको स्रोतबाट प्राप्त आय जस्तै: लगानीबाट प्राप्त ब्याज, लाभांश (वित्तीय संस्थानमाबाहेक) अचल सम्पत्ति बिक्रीबाट भएको नाफा र अन्य फूटकर आयहरू समावेश हुने ।
५	खुद नाफा/नोक्सान	अन्य आयसमेत सञ्चालन/नाफा नोक्सानमा जोडी हुनआउने खुद नाफा/नोक्सान । यसले सो वर्षको नाफाबाट आयकर र बोनस आदि व्यवस्था पछिको खुद नाफा/नोक्सानलाई जनाउँदछ ।
		अथवा,
		सञ्चालन नाफा/नोक्सान + अन्य आय – बोनस व्यवस्था – आयकर व्यवस्था

६	प्रशासकीय शिरोभार	यसले संस्थान सञ्चालन गर्न लाग्ने सम्पूर्ण अप्रत्यक्ष खर्च जस्तै तलबभत्ता, सवारी इन्धन, सेवा, मर्मतसंभार जस्ता प्रशासकीय खर्चलाई जनाउँदछ । यसमा अल्पकालीन/दीर्घकालीन ऋणको व्याज र हासकट्टी समावेश गरिएको छैन ।
७	खुद स्थीर सम्पत्ति	कुल स्थीर सम्पत्ति – कुल सञ्चित हास
८	चालु सम्पत्ति	नगद र बैङ्क मौज्जात + जिन्सी मौज्जात + पेशकी हिसाब + आसामी बाँकी + शाखा हिसाब + एल.सी. रकम आदि (वित्तीय क्षेत्रबाहेक अरुमा संस्थानले लगानी गरेको रकम समावेश गरिएको छैन) ।
९	चालु दायित्व	एक आर्थिक वर्षभित्रमा जुनसुकै बखत पनि तिर्नुपर्ने दायित्व जस्तै छोटो अवधिको बैङ्क ऋण, म्याद नाघिसकेको ऋण, व्याज, तिर्नुपर्ने हिसाब, साहुहरु, व्यवस्था आदि ।
१०	चालु पुँजी	चालु सम्पत्ति – चालु दायित्व ।
११	खुद पुँजी लगानी	खुद स्थीर सम्पत्ति + निर्माणाधिन सम्पत्ति + चालु पुँजी (वित्तीय क्षेत्रको हकमा लगानीसमेत समावेश गरिएको) ।
१२	शेयरधनीकोष/नेट वर्थ	कुल सम्पत्ति – चालु तथा दीर्घकालीन दायित्व ।
		अथवा,
		शेयर पुँजी + जगेडा तथा सञ्चित मुनाफा – (सञ्चित घाटा + वा अमूर्त खर्च)
१३	बिक्रीको प्रतिफल वा खुद सञ्चालन नाफा (क) अनुपातमा भए	<u>सञ्चालन नाफा/नोक्सान</u> कुल सञ्चालन वा बिक्री आय
	(ख) प्रतिशतमा भए	<u>सञ्चालन नाफा/नोक्सान</u> * १०० कुल सञ्चालन वा बिक्री आय
१४	सम्पत्तिको टर्न ओभर अनुपात	<u>कुल सञ्चालन वा बिक्री आय</u> खुद स्थीर सम्पत्ति
१५	पुँजीको प्रतिफल वा ओभरअल सञ्चालन नाफा	<u>नाफा/नोक्सान (आयकर र बोनसपछि)</u> खुद पुँजी लगानी

१६	इक्विटीको प्रतिशत	<u>खुद नाफा/नोक्सान</u> शेयरहोल्डर फण्ड
१७	श्रम उत्पादकत्व	<u>कुल उत्पादित वस्तुको परिमाण</u> श्रमिक सङ्ख्या
१८	कर्मचारी उत्पादकत्व	<u>कुल सञ्चालन आय</u> कुल कर्मचारी सङ्ख्या
१९	तरलता	<u>चालु सम्पत्ति - जिन्सी</u> चालु दायित्व
२०	जिन्सी	तयारी माल + अर्ध तयारी माल + कच्चा पदार्थ + मार्गस्थ सामान + जिन्सी तथा पार्टपूजा सामान
२१	औसत आसामी असूली	<u>आसामी बाँकी</u> * ३६५ कुल बिक्री (उधारो)
२२	बचत (Contribution)	बिक्री - अस्थीर खर्च (Variable Cost)
२३	पारबिन्दु	१. परिमाणमा : <u>स्थीर खर्च</u> बचत प्रति इकाई
		२. मूल्यमा : पारबिन्दु परिमाण * प्रति इकाई बिक्री मूल्य
२४	आसामी टर्नओभर अनुपात	<u>बिक्री</u> औषत आसामी
		अथवा,
		<u>बिक्री</u> अन्तिम आसामी
२५	औषत आसामी	<u>शुरुको आसामी + अन्तिम आसामी</u> २
२६	औषत जिन्सी मौज्जात	<u>शुरुको मौज्जात + अन्तिम मौज्जात</u> २
२७	मौज्जात टर्नओभर अनुपात	<u>बिक्री</u> अन्तिम जिन्सी मौज्जात
		अथवा,
		<u>उत्पादन लागत</u> औषत जिन्सी मौज्जात
२८	सञ्चालन लागत (प्रतिशत)	<u>बिक्रीको उत्पादन लागत वा सञ्चालन लागत</u> * १०० कुल सञ्चालन बिक्री आय

२९	प्रशासकीय शिरोभार	प्रशासकीय खर्च * १०० कुल सञ्चालन आय
३०	डेब्ट - इक्विटी अनुपात	ऋण शेयरहोल्डर्स फण्ड

नोट: ऋण भन्नाले चालू दायित्व बाहेकका सबै ऋण दायित्वहरुलाई बुझाउँदछ ।

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं
फोन नं. ४२११३७७
Email: fsmd@mof.gov.np
Website: www.mof.gov.np

मुद्रक:- मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौं ।